

F. KOMAROV

KOLHOOSI JUHTIMINE

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS
TALLINN 1951

A-18754

F. KOMAROV

KOLHOOSI JUHTIMINE

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS
TALLINN 1951

SISSEJUHATUSEKS.

Lähtudes seltsimees Stalini õpetusest maa industrialiseerimise ja põllumajanduse kollektiviseerimise kohta, kõrvaldas bolševike partei vastuolu sotsialistliku suur-tööstuse ja killustatud väiketalumajapidamiste vahel. Kulaklus kui klass likvideeriti üldise kollektiviseerimise alusel. „See oli sügavaim revolutsiooniline pööre, hüpe ühiskonna vanast kvalitatiivsest olekust uude kvalitaatiivsesse olekusse, mis oma tagajärgedelt võrdub revolutsioonilise pöördega 1917. aasta oktoobris“ („UK(b)P ajaloo lühikursus“, lk. 300).

Meie maa asus uuele arenemisteele, kolhooside teele, mis erineb põhjalikult vanast kapitalistlikust korrast. „Vana korra ajal töötasid talupojad üksikult, esiisadelt päritud vanade tööviisidega, vanade tööriistadega, töötasid mõisnike ja kapitalistide kasuks, kulakute ja spekulantide kasuks, elades poolnäljas ja teisi rikastades.

Uue korra, kolhoosikorra ajal töötavad talupojad ühiselt, artellides, nad töötavad uute tööriistade — traktorite ja põllutöömashinate abil, nad töötavad endi ja oma kolhooside kasuks, elavad ilma kapitalistide ning mõisniketa, ilma kulakute ning spekulantideta, töötavad selleks, et päevast päeva parandada oma ainelist ja kultuurilist olukorda. Seal, vana korra ajal, on valitsus kodanlik ning toetab rikkaid töötavate talupoegade vastu. Siin, uue korra, kolhoosikorra ajal, on valitsus tööliste ja talupoegade oma ning toetab töölisi ja talupoegi igasuguste rikaste vastu. Vana kord viib kapitalismile. Uus kord — sotsialismile.“ (Stalin, „Leninismi küsimusi“, lk. 364—365).

Massilise kollektiviseerimisega muutus mahajäänud, killustatud põllumajanduslik väiketootmine maailma eesrindlikumaks sotsialistlikuks põllumajanduslikuks

suurtootmiseks. Kiiresti arenev sotsialistlik tööstus varustas kolhoose kaasaegsete põllumajandusmasinatega (traktorid, kombainid jne.) ja mineraalväetistega. Põllumajandus sai võimaluse ulatuslikult kasutada moodsat tehnikat ja eesrindliku nõukogude agronoomiateaduse saavutusi. Sel kombel kujunes meie põllumajandus kõige eesrindlikumaks, kõige mehhaniseeritumaks ja kvalifitseeritumaks maailmas.

Nõukogude Eesti töötavad talupojad astusid hiljem teiste vabariikide talupoegadest sotsialismiteele ja on neist maha jäänud paljude aastate võrra. Kuid teiste liiduvabariikide vennalikud rahvad osutavad meie noortele kolhoosidele igakülgset abi.

Tehes kokkuvõtteid kolhooside möödunud aastate töötulemustest, näeme, et meie sotsialistlik põllumajandus teeb hiiglasuuri edusamme kõigil tootmisaladel. Kuid saavutuste kõrval esineb meie kolhoosides ka tõsiseid puudusi. Kolhooside organisatsioonilise ja majandusliku külje tugevdamiseks tehtud töö pole rahuldav. Kolhoosi töövõljakus sõltub eelkõige töö õigest organiseerimisest ja töötasu maksmisest. Töödistsipliin aga jätab paljudes kolhoosides veel soovida. Leidub isegi selliseid kolhoosnikuid, kes üldse ei võta osa kolhoosi tööst või kes teevad seda vägagi tagasihoidlikult. Sellepärast on tähtis, et igas kolhoosis oleks õige tööstiil ja tööhoog, et iga kolhoos hakkaks tegutsema laialdase demokraatia alusel, ilma milleta pole mõeldav ühegi kolhoosi tugevnemine ega õitseng. Kolhoosi hea käekäik on kindlustatud ainult siis, kui kolhoosi juhtimisele tõmmatakse kaasa kõik kolhoosnikud.

Kolhoosidemokraatia nõuab julge ja avameelse kriitika ja enesekriitika rakendamist kõigi kolhoosielu küsimuste lahendamisel. Kolhoosi esimees ja juhatus peavad tähelepanelikult suhtuma kõigisse kolhoosnikute avaldustesse ja nõudmistesse. Ainult sel teel on võimalik avastada ja kõrvaldada õigeaegselt kõik puudused.

Kolhoosidemokraatial on suur kasvatuslik tähtsus kolhoosnikutele. Osa võttes kolhoosi juhtimisest, kolhoosielu küsimuste arutamisest ja otsustamisest, õpivad kolhoosnikud mõtlema ühiskondlikult, neis kasvab vastutustunne oma sotsialistliku majapidamise eest.

Bolševike partei ja Nõukogude valitsus on pööranud alati suurimat tähelepanu kolhoosidemokraatia kindlus-

tamisele ja võitlusele selle rikkujate vastu. Juba 1932. aastal kohustas Nõukogude valitsus kohalikke organeid võtma rangele kohtulikule vastutusele kolhoosidemokraatia rikkujaid. NSV Liidu Ministrite Nõukogu ja UK(b)P Keskkomitee 1946. a. 19. septembri määruses „Abinõudest põllumajandusliku artelli põhikirja rikkumiste likvideerimiseks kolhoosides“ on hukka mõistetud terve rida kolhoosidemokraatia jämedaid rikkumisi. Selle määrusega anti löök ka niisugustele kolhoose õõnestavatele nähtustele, nagu normipäevade ebaõige kulutamine, kolhoosi ühismaade omastamine ja kolhoosivara raiskamine. See otsus, olles suunatud täies ulatuses kolhooside ja kolhoosnikute huvide kaitsele aitas tõhusalt parandada kolhooside tööd. Need ja palju teisi vastuvõetud otsuseid on kujukaks näiteks, kuidas partei ja nõukogude riik on valvel kolhooside hea käekäigu eest ning osutavad neile igakülgselt konkreetset abi.

KOLHOOSI JUHTIMISE DEMOKRAATLIKUD ALUSED.

Meie noortel kolhoosidel seisab ees pingerikas töö kolhoosimajanduse tugevdamisel, selleks et muuta kõik kolhoosid bolševistlikuks ja kolhoosnikud jõukaks.

Vastavalt põllumajandusliku artelli põhikirjale, rajaneb kolhoosi juhtimine laialdase demokraatia põhimõttele, sest artelli juhtimisest võtavad osa kõik kolhoosnikud. Artell on talupoegade vabatahtlik ühendus ja ainult kolhoosi liikmed võivad ühiselt korraldada tema elukäiku ja tootmistegevust ning otsustada kõiki ühismajapidamise põhiküsimusi. Kogu artelli varandus kui ka kõik tema poolt toodetud saadused kuuluvad kolhoosnikutele.

Artelli liikmete üldkoosolek on kõrgeim organ, mis juhib kogu artelli tegevust, vastavalt põllumajandusliku artelli põhikirjale ja Nõukogude riigi seadustele. Üldkoosolekul arutavad kolhoosnikud kõiki artelli ja tema juhtivate isikute tegevusse puutuvaid küsimusi.

Artelli liikmete üldkoosolek peab igas kolhoosis saama tõeliseks peremeheks. See on kolhooside tugevdamise tähtsaim tingimus.

Üldkoosolekute tähtsuse ignoreerimine on kolhoosidemokraatia ränk rikkumine, mis viib bürokratismile,

kolhoosnikute tööaktiivsuse ja -distsipliini nõrgenemisele.

Kuid üldkoosolek ei saa olla alaliselt tegutsevaks juhtimisorganiks. Üldkoosolekute vaheaegadel juhib artelli majapidamist üldkoosoleku poolt kaheks aastaks valitav juhatus ja kolhoosi esimees, kes on ühtlasi juhatuse esimees. Juhatus juhib artelli vastavalt üldkoosoleku otsustele ja on üldkoosoleku ees aruandekohustuslik. Nendest kolhoosidemokraatia nõudeist — juhtivate organite valitavusest, aruandekohustuslikkusest ja valimiste tähtajalisusest — tuleb rangelt kinni pidada. Nende nõuete rikkumine toob kaasa kolhoosi juhtkonna irdumise kolhoosnikutest ja juhatuse autoriteedi languse.

NSV Liidu Ministrite Nõukogu ja UK(b)P Keskkomitee 19. septembri 1946. a. määrus „Abinõudest põllumajandusliku artelli põhikirja rikkumiste likvideerimiseks kolhoosides“ mõistis teravasti hukka kolhoosidemokraatia põhinõuete rikkumised ja nõudis nende viivitamatut kõrvaldamist.

Kolhoosi juhatuse kogu majandusliku ja rahalise tegevuse kontrollimiseks valib kolhoosi üldkoosolek revisjonikomisjoni, mille koosseisu kinnitab vastav rajooni töörahva saadikute nõukogu täitevkomitee. Revisjonikomisjon on kolhoosis erilise tähtsusega, ta on ühiskondliku kontrolli organiks, kes tegutseb täiesti sõltumatult kolhoosi juhatusest ja allub ainult üldkoosolekule. Revideerimist toimetatakse vähemalt 4 korda aastas. Põllumajandusliku artelli põhikiri teeb revisjonikomisjonile ülesandeks eriti hoolikalt kontrollida kõiki kolhoosi arveldusi oma liikmetega, selgitada välja kõik vead normipäevade arvestamises, töötasu väljamaksmises ning muis kolhoosi ja selle liikmete huve riivavais juhtudes. Revisjonikomisjoni liikmed võtavad osa kolhoosi juhatuse koosolekuist nõuandva häälega.

On veel palju mitmesuguseid vorme, milles väljendub kolhoosnikute osavõtt kolhoosi valitsemisest ja juhtimisest. Väga suure tähtsusega on tootmisnõupidamised (brigaadides, farmides) ja sotsialistlik võistlus. Need on vormid, milles väljendub kolhoosnikute kõige aktiivsem osavõtt kolhoosielust ja kolhoosi ees seisvate ülesannete lahendamisest.

Rida kolhoose vabariigis on tõusnud esirinda seetõttu, et kolhoosi esimees ja juhatus kõrvalekaldumatult kinni

peavad kolhoosidemokraatiast. Kolhoosides on palju rikkalike kogemustega talupoegi, kelle nõuanded ja arvamused võivad olla väga väärtuslikud kogu kolhoositootmistegevuses. Möödunud aastal kolhooside aruandlusvalimiskoosolekuil tegid kolhoosnikud palju väärtuslikke ettepanekuid, millede ellurakendamine kolhoosi juhatuse poolt on viinud kolhoosid kiirele tõusule.

Kolhoosidemokraatia ei eita kolhooside riikliku juhtimise vajadust, vaid on sellega täielikus kooskõlas. On väga õpetlik meenutada siin seltsimees Stalini sõnu, mis ta ütles oma kõnes „Tööst maal“ UK(b)P Keskkomitee ja Keskkontrollkomisjoni ühendatud pleenumil 11. jaanuaril 1933. a. „Sellest järeldub see, et kolhoosikord ei vähenda, vaid suurendab partei ja valitsuse hoolt ja vastutust põllumajanduse arendamise suhtes. Sellest järeldub, et partei, kui ta tahab juhtida kollektiviseerimisliikumist, peab tungima kõigisse kolhoosielu ja kolhooside juhtimise üksikasjadesse. Sellest järeldub, et partei ei pea vähendada, vaid suurendama oma sidemeid kolhoosidega, et ta peab teadma kõike kolhoosides toimuvat, et õigel ajal appi tulla ja kolhoose ähvardavaid ohtusid ennetada.“

Partei ja riiklike organite abi kolhoosidele on eriti tähtis meil praegu, kus noortel kolhoosidel puuduvad vajalikud töökogemused. EK(b)P Keskkomitee 24. pleenumi otsus kohustabki kõiki vabariigi partei- ja nõukogude organisatsioone osutama pidevat abi kolhoosidele. Kohalike nõukogude organid kannavad täit vastutust kõigi oma territooriumil asuvate kolhooside eest, tegeldes iga päev kolhooside juhtimise küsimustega kui oma tähtsaima ülesandega. See tähendab, et abi kolhoosidele peab olema pidev, asjalik ja konkreetne.

Kolhooside riiklik juhtimine toimub selliselt, et see ei riiva kolhoosnikute õigusi, vaid aitab igati kindlustada kolhoosidemokraatiat, kui üht bolševistliku juhtimise meetodit. Seega on kolhooside riiklik juhtimine suunatud kogu oma jõuga kolhoosi tugevdamisele ja abistamisele.

Töö käigus on tööde juhatajaks esimees, vastav brigadiir jne. ning tema töökorraldused on vastuvaidlematult kohustuslikud kõigile kolhoosnikutele, kui need ei ole vastuolus põllumajandusliku artelli põhikirjaga ja kolhoosnikute üldkoosoleku otsustega. Tuleb märkida, et tööprotsessi juhid kolhoosis (kolhoosi esimees, brigadiirid jne.) ei ole ju väljast kellegi poolt ametisse seatud

isikud, vaid kolhoosnikute endi poolt valitud või juhatuse poolt kolhoosnikute endi hulgast määratud isikud. Nende juhtiv tegevus kolhoosi tootmistöös on suunatud kolhoosnikute üldkoosoleku otsuste täitmisele.

ARTELLI ÜLDKOOSOLEK.

Kolhoosi tõelisteks peremeesteks on kolhoosnikud ise. Kolhoosi juhtimise kõrgeimaks organiks on kolhoosi üldkoosolek. Kõik teised kolhoosi juhtimise organid on üldkoosoleku poolt valitavad ja temale aruandekohustuslikud. Üldkoosolekul kuuluvad arutamisele kõik tähtsamad kolhoosielu küsimused.

Põllumajandusliku artelli põhikirja punktis 19 on öeldud:

„Artelli asjaajamist juhib artelli liikmete üldkoosolek, koosolekute vaheajal aga — üldkoosolekul valitud juhatuse.“

Edasi on põllumajandusliku artelli põhikirja punktis 20 öeldud:

„Üldkoosolek on kõige kõrgem artelli juhtimise organ.“

„Üldkoosolek,“ öeldakse põhikirja nimetatud punktis,

a) valib artelli esimehe ja artelli juhatuse, samuti ka artelli revisjonikomisjoni, kusjuures revisjonikomisjoni kinnitab rajooninõukogu täitevkomitee;

b) toimetab uute liikmete vastuvõtmist ja artellist väljaheitmist;

c) kinnitab aasta tootmisplaani, tulude ja kulude eelarve, ehitustööde plaani, töönormid ja tööde hinded normipäevades;

d) kinnitab lepingu masina-traktorijaamaga;

e) kinnitab juhatuse aastaaruande, mille kohta peab tingimata olema revisjonikomisjoni otsus, samuti ka juhatuse aruanded tähtsamate põllumajanduslike kampaniate kohta;

f) kinnitab mitmesuguste fondide suuruse ja saaduste ning raha hulga, mis kuuluvad väljaandmisele normipäevade kohta;

g) kinnitab artelli sisekorraeeskirjad.“

Kõigis ülalloeeteldud küsimustes on artelli juhatuse otsused ilma üldkoosoleku kinnitusega kehtetud. See tähendab, et juhatuse, töötanud välja plaani, eelarve, aru-

ande, sisekorraeeskirjad, viljasaagi ja tulude jaotamise plaani, töönormid ja tööhinded normipäevades ning lepingu masina-traktorijaamaga, on kohustatud esitama need dokumendid läbivaatamiseks kolhoosnikute üldkoosolekule. Ainult pärast viimase poolt heakskiitmist ja kinnitamist on neil dokumentidel seaduse jõud ja nad muutuvad kohuslikeks nii juhatusele kui ka kõigile artelli liikmeile.

NSV Liidu valitsuse määruste kohaselt, mis on vastu võetud pärast põllumajandusliku artelli tüüp-põhikirja kinnitamist, vaatab artelli liikmete üldkoosolek läbi ja otsustab veel järgmised küsimused:

- 1) kontraheerimislepingud varumisorganitega,
- 2) lepingud metsavarumisorganitega,
- 3) teede remondi- ja ehitusbrigaadide moodustamine,
- 4) kolhoosi ühinemine teise kolhoosiga,
- 5) külvikordade sisseviimine,
- 6) aasta tootmisülesanded brigaadidele ja loomakasvatufarmidele,
- 7) tingimused ja tasu kindlaksmääramine mitte kolhoosiliikmete loomade karjatamise eest kolhoosi maal.

Küsimuste loetelu, mida 20. põhikirjapunkti ja valitsuse määruste alusel otsustab üldkoosolek, on võimalikult avar. Kuid üldkoosoleku osa ei ole sellega veel piiratud. Täiesti kohustuslik on üldkoosolekul tundma õppida ka valitsuse määrusi, mis käsitlevad põllumajandust ning tähtsamaid bolševike partei ja valitsuse üldpoliitilisi otsuseid. Nende määruste ja otsuste alusel kavastab üldkoosolek tegelikud abinõud oma kolhoosi jaoks. Üldkoosoleku arutada antakse ka artelli tähtsamad jooksvad asjad.

Näiteid sellest on meie vabariigi noortes kolhoosides küllaldaselt. Võib tuua rea põllumajanduslikke artelle, nagu Sürgavere kolhoos Viljandimaal, Külvaja kolhoos Võrumaal, Esimese Mai kolhoos Pärnumaal jt., kus kolhoosnikud arutasid oma üldkoosolekuil 1949. aastal läbi ja võtsid vastu otsused kõigi nende küsimuste kohta, mis on loeteldud põhikirja 20 punktis. Nad ei piirdunud üksnes sellega, vaid vaatasid läbi ja tegid asjalikke otsuseid ka teiste majanduslike küsimuste kohta, mis olid esile tõstetud valitsuse määrustes ja kolhoosielu enda poolt.

Näiteks arutas Sürgavere kolhoosi üldkoosolek külvide massiivistamise küsimust, loomakasvatuse kolme aasta plaani täitmist, karja- ja heinamaade parandamist sügisel perioodil, lasteaia organiseerimist, ühiskarja talvist söödaplaani.

Külvaja kolhoosi üldkoosolek arutas: töödistsipliini-küsimusi loomakasvatufarmides ja põllundusbrigaadides, kolhoosi metsa kasutamise korda, tegi kokkuvõtte kevad-külviplaani täitmisest, töötas välja abinõud külvide hooldamiseks, kuulas ära juhatuse aruande tulude-kulude eelarve täitmise kohta ja kinnitas abinõud rahaliste tulude suurendamiseks.

Esimese Mai kolhoosi üldkoosolek kuulas ära põllundusbrigadiiri aruande kevadkülviks valmisoleku kohta, arutas hobuste kasutamise korda kolhoosnike isiklike vajaduste rahuldamiseks, kontrollis normipäevade kulutamise plaani täitmist brigaadide ja loomakasvatufarmide osas ning kinnitas kolhoosi ühisomandis kõlbmatuks muutunud varanduse mahakandmise aktid.

Nimetatud kolhooside esimehed on täiesti õigesti valinud küsimused üldkoosolekule. Arutades ise tähtsamaid majanduslikke küsimusi, aitavad kolhoosnikud leida võimalusi nende edukaks lahendamiseks. Uhtlasi on see suur kasvatuslik ja mobiliseeriv jõud. Kui küsimust arutatakse üldkoosolekul, saab see kolhoosnikele põhjalikult selgeks ja nad teevad sellest järeldusi oma igapäevases töös. Kuulates kolhoosi juhtivate organite ja brigadiiride aruandeid, teostab üldkoosolek tähtsat kontrolli tema poolt valitud organite ja kolhoosi ametiisikute tegevuse üle.

Koosolekut ei tule aga koormata pisiküsimustega, mida võib eduga otsustada juhatuse. Seda tehti näiteks Vambola kolhoosis Virumaal, Edu kolhoosis Jõhvimaal ja paljudes teistes kolhoosides, kus üldkoosolekule esitati arutamiseks karjase määramise, väikeinvenari ostmise, jooksva remondi jne. küsimusi.

Vastavalt põllumajandusliku artelli põhikirjale on üldkoosolek otsusevõimeline, kui on koos vähemalt pooled kolhoosi liikmed. Eriti tähtsates küsimustes, nagu artelli juhatuse ja esimehe valimine, artellist väljajähtmine ja mitmesuguste fondide kindlaksmääramine, on nõutav vähemalt kahe kolmandiku kolhoosi liikmete kohalolek. Otsuste vastuvõtmine toimub lahtisel hääletamisel liht-häälteenamusega.

ÜLDKOOSOLEKU ETTEVALMISTAMINE JA LÄBIVIIMINE.

Üldkoosoleku osatähtsus majapidamise juhtimisel oleb suurel määral artelli esimehest ja juhatusest, sellest, kuidas valmistatakse ette koosolek, koostatakse päevakord, valitakse aruandjad jne.

Suureks puuduseks kolhoosi juhatuse töös tuleb lugeda hilinemist ühe või teise küsimuse ettevalmistamisel ja selle üldkoosolekule läbivaatamiseks ja kinnitamiseks esitamisel. Küsimuste läbivaatamine üldkoosoleku poolt toob ühismajandile kasu ainult siis, kui küsimusi arutatakse õigeaegselt ning kolhoosi juhatusel ja esimehel jääb aega üldkoosoleku otsuste täitmiseks. Kui aga näiteks kevadkülviks ettevalmistamise küsimust arutab koosolek brigaadide põllulemineku eel, siis on koosoleku otsuse tegelik tähtsus väga väike.

Üldkoosolekuid tuleb kolhoosis korraldada regulaarselt. Selleks, et üldkoosolekul arutataks ja otsustataks õigeaegselt kõiki küsimusi, mida nõuab põllumajandusliku artelli põhikirja punkt 20, samuti ka teisi tähtsamaid majanduslikke ülesandeid, tuleb juhatusel koostada üldkoosolekute läbiviimise ja ettevalmistamise plaan.

Aluseks võttes põllumajandusliku artelli põhikirja nõudeid, valitsuse ja partei otsuseid ja vabariigi eesrindlike kolhooside kogemusi, võib soovitada üldkoosolekule lahendamiseks järgmisi küsimusi kuude lõikes:

Jaauarikuu.

1. Töönormide ja -normihinnete kinnitamine normipäevades. Esitab kolhoosi juhatuse pärast nende täpsustamist, vastavalt aasta jooksul muutunud tootmistingimustele.
2. Kolhoosi juhatuse ja revisjonikomisjoni aastaaruande ära kuulamine ja kinnitamine. Esitab kolhoosi esimees ja revisjonikomisjoni esimees. Enne peab aastaaruanne olema läbi vaadatud rajooni põllumajandusosakonnas. Samal koosolekul kinnitatakse tulude jaotamise projekt vastavalt väljatöötatud normipäevadele.
3. Juhatuse ja revisjonikomisjoni valimised, kui põhikirjas ettenähtud kaheaastane tähtaeg on möödunud.

Peale nimetatud põhiküsimuste on soovitav üldkoosolekul arutada veel vastavalt vajadusele agrotehnilise õppuse käiku kolhoosis, töödistsipliini üksikuis majapidamisharudes, talviseid ühiskarja pidamise tingimusi, riiklike metsatööde plaani täitmise käiku jne.

Veebruarikuu.

1. Tootmisplaani ja tulude-kulude eelarve kinnitamine.
2. Tootmisülesannete kinnitamine brigadidele, loomakasvatusfarmidele ja teistele majapidamisharudele.
3. Masina-traktori- ja maaparandusjaamaga sõlmitava lepingu kinnitamine. Neid dokumente peetakse õigustatult kolhoosi majandusliku tegevuse põhilisteks dokumentideks. Sellepärast tuleb need küsimused kolhoosi juhatusel põhjalikult üldkoosolekule esitamiseks ette valmistada ja arusaadavalt ette kanda.

Märtsikuu.

1. Kolhoosi esimehe aruanne kevadkülviks valmisoleku kohta. Aruandes valgustatakse üksikasjalikult, kuidas on ette valmistatud seeme, veojõud ja põllutööriistad ning masinad, kui palju on varutud väetist, missugused on suuremad puudused kevadkülviks ettevalmistamise käigus jne.
2. Tööplaani kinnitamine kevadtööde perioodiks.
3. Sotsialistliku võistluse kohustuste läbiarutamine ja vastuvõtmine.
4. Sisekorraeskirjade kinnitamine kevad- ja suveperioodiks.

Aprillikuu.

1. Juhatus aruanne kolhoosi tootmisplaani ja tulude-kulude eelarve täitmise käigust esimeses kvartalis.
2. Revisjonikomisjoni aruanne revideerimise tulemustest esimeses kvartalis.
3. Aruanne sotsialistliku võistluse käigust.

Maikuu.

1. Juhatus aruanne kevadkülvil lõpetamise kohta.
2. Tööplaani kinnitamine kesakünni, külvide hooldamise ja heinavarumise perioodiks.
3. Kolhoosnikele rahalise avansi andmise küsimus.

Juunikuu.

1. Juhatus aruanne ühiskondlike fondide kasutamisest.
2. Toodanguplaani täitmisest loomakasvatusfarmides.
3. Lastesõime juhataja aruanne.

Juulikuu.

1. Tööplaani kinnitamine saagikoristamise ja sügiskülvil perioodiks.
2. Juhatus aruanne riiklike müügikohustuste täitmisest.
3. Söötade varumisest kolhoosis.

Augustikuu.

1. Revisjonikomisjoni aruanne teises kvartalis toimunud revideerimise tulemustest.
2. Loomakasvatusplaani täitmise käigust.
3. Naturaalavansi andmisest kolhoosnikele.
4. Sügiskünni ja sügise maaparandustööde-plaani kinnitamine.

Septembrikuu.

1. Juhatuse aruanne töödistsipliinist kolhoosis.
2. Brigadiiride aruanded brigaadi poolt vastuvõetud sotsialistlike kohustuste täitmisest.
3. Loomakasvatuseruumide talveks ettevalmistamine.

Oktoobrikuu.

1. Juhatuse aruanne saagikoristamisest ja riiklike müügikohustuste täitmisest.
2. Söötade kasutamise plaani kinnitamine talveperioodiks.
3. Revisjonikomisjoni aruanne kolmandas kvartalis toimunud revideerimise tulemustest.

Novembrikuu.

1. Lisatasu väljaandmise korrast kolhoosnikutele.
2. Sotsialistliku võistluse käigust.
3. Jaoskonnaagronoomi töö aruanne.

Detsembrikuu.

1. Jaoskonna zootehnika aruanne ühisloomakasvatuse arendamise tulemustest ja abinõudest toodangu tõstmiseks järgneval aastal.
2. Kolhoosi töö- ja veojõu kasutamise korrast talveperioodil.

Kogemused näitavad, et küsimused, mida üldkoosolekul arutatakse, tuleb hoolikalt ette valmistada. Tähtsamad küsimused on otstarbekohane enne üldkoosolekule esitamist läbi arutada kolhoosi juhatuse koosolekul. Selleks, et kindlustada kõigile kolhoosnikuile võimalust oma pere-meheõiguste kasutamiseks, määrata koosolek niisugusele ajale, millal peaaegu kõik kolhoosnikud on tööst vabad.

Üldkoosoleku ettevalmistamine lasub täielikult kolhoosi juhatusel, kes peab, toetudes laialdase aktiivi abile, valima aruandjad, abistama neid ettekande ettevalmistamisel ja otsuse projekti koostamisel. Otsuses näidatakse kõigi ülesannete täitmise eest vastutavate kolhoosnikute nimed ja täitmise tähtjad.

On soovitav, et igal kolhoosil oleks üldkoosolekute läbiviimiseks hästi läbimõeldud tööplan. Kolhoosi juhatus aga peab oma organisatsioonilise tööga tagama üldkoosolekute plaanikohast läbiviimist, pidevalt kontrollima ja abistama üldkoosolekule määratud ettekandjaid küsimuste ettevalmistamisel. Suure tähtsusega on ettevalmistamisel ettekande sisu — see peab olema lühike ja selge, kõigile kolhoosnikutele arusaadav, rohkete konkreetsete näidetega.

Tingimata tuleb koostada üldkoosoleku otsuse projekt

iga päevakorrapunkti kohta ja esitada koosolekule vastuvõtmiseks.

Üldkoosoleku otsustelt nõutakse lihtsust ja konkreet-sust. Need peavad olema suunatud ühismajapidamise igakülgsele tugevdamisele ega tohi olla vastuolus kolhoosi põhikirjaga ja Nõukogude riigi seadustega.

Alljärgnevalt toome kolhoosi esimehe ettekande kava üldkoosolekule möödunud aasta töö tulemuste kohta.

Kolhoosi esimehe ettekande kava.

Missuguseid küsimusi tuleb arutada juhatase koosolekul	Mida tuleb ette kanda üldkoosolekule
1	2
Kuidas on täidetud kolhoosi tootmisplaan	Külvi, viljakoristamise plaani, viljakuse plaani ja agrotehniliste ürituste läbiviimise plaani täitmine. Kuidas on täidetud traktorijaamaga sõlmitud leping. Loomade arvu suurenemine ja nende produktiivsus. Loomade tagamine söödaga. Kuidas täideti tootmisülesanded brigadide ja lülide poolt. Ära näidata eesrindlikud ja mahajäänud brigaadid ning ühtede eduka töö ja teiste mahajäämise põhjused.
Kuidas on täidetud kolhoosi kohustused riigi vastu.	Taimekasvatuse- ja loomakasvatussaaduste riiklike müüginormide täitmine. Kontraheerimislepingute täitmine. Maksude, kindlustusmaksete ja pangalaenude õigeaegne tasumine. Õigeaegne naturaaltasu arveldamine traktorijaama poolt tehtud tööde eest.
Töö organiseerimine ja töödistsipliin	Brigadide koosseis. Maa kinnistamine neile. Töödistsipliin, selle rikkumise fakte. Kehtestatud normipäevade miinimumi mittetäitmine. Missugused abinõud võeti tarvitusele töödistsipliini rikkujate vastu. Kuidas on täidetud normipäevade kulutamise plaan iga brigadi, lüli poolt kultuuride järgi, abikäitiste ja ehitusobjektide osas ning administratiiv- ja teenindavale personalile. Kas ei esinenud normipäevade ülekulutust. Kuidas on täidetud kolhoosis Eesti NSV Ministrite Nõukoogu määrus 16. juulist 1948. a. nr. 668 „Abinõudest töö organiseerimise, tööjõudluse tõstmise ja töötasu maks-mise korra parandamiseks Eesti NSV kolhoosides.“

Kuidas on täidetud artelli tulude-kulude eelarve.

Kui suur oli kolhoosi tulu põllundusest, juurviljakasvatusest, loomakasvatusest, abikäitistest, väljapoole tehtud töödest. Kas on täitmata mõni eelarve artikkel ja selle mittetäitmise põhjused?

Milliseks otstarbeks on tehtud rahalisi kulutusi, kas ei esine nende ülekulutamist ja eelarve rikkumist?

Kui palju on kulutatud administratiivmajanduslikeks vajadusteks?

Arvelduste seisukord.

Arveldused artelli liikmetega normipäevade ja lisatöötasu alal. Kas kolhoosnikutele anti õigesti avanssi natuuras ja rahas? Kas ei esine juhte, kus anti avanssi rohkem?

Organisatsioonide ja isikutega. Arvelduste seisukord. Kas kolhoos tasus õigeaegselt oma kohustuste järgi ja kas organisatsioonide ja isikute võlad tasuti kolhoosile õigeaegselt. Kas ei ole kolhoosile võlgnevust müüdü toodangu ja tehtud tööde eest? Mis on ette võetud kolhoosi juhatuse poolt võlgade sissenõudmiseks?

Kolhoosi ühismajapidamise arenemine.

Külvipindade suurenemine aasta jooksul. Ära näidata loomade arvu kasv, ehitiste arvu, masinate, inventari ja muu vara suurenemine. Kas on eraldatud küllaldaselt seemneid külviks ja loomasöödaks. Kas ei esine lohakuse ja kolhoosi vara raiskamise fakte? Kuidas kolhoosi juhatuse võitles kolhoosi sotsialistliku omandi säilivuse eest? Kuidas täienevad kolhoosi ühiskondlikud fondid ja kas kulutatakse õigesti jagamatu fondi summasid? Kuidas toimub kolhoosis hoonete, loomakasvatuseruumide ja muude ehitiste ehitus? Kas ei esine kolhoosis põllumajandusliku artelli põhikirja rikkumist maakasutamise ja juhtimise demokraatlikest alustest kinnipidamise mõttes? Normipäevade tasu tõstmine natuuras ja rahas, kui üks kolhoosi ühiskondliku majanduse arendamise ja kolhoosnikute jõukuse suurenemise näitajaid.

Mida on ette võetud kolhoosi juhatuse poolt lastesõimede ja mängumurude organiseerimiseks, klubi või punase nurga asutamiseks, kolhoosi radiofitseerimiseks, raamatute ja ajalehtede muretsemiseks, kolhoosnikute kvalifikatsiooni tõstmiseks?

Kultuur-massiline töö kolhoosis

Kolhoosi poolt endale võetud sotsialistliku võistluse kohustuste täitmine. Ettepanekud ühismajandi edasiseks arendamiseks.

Kuidas on arendatud sotsialistlikku võistlust kolhoosis ja naaberkolhoosidega? Sotsialistliku võistluse tulemused? Kuidas on täidetud kohustused, mis on endale võetud seltsimees Stalinile saadetud kirjas.

Olenevalt oludest kolhoosis, esitatakse ettepanekud eelseisvaks aastaks või reaks aastateks külvipinna laiendamise, uute kultuuride kasvatamise, loomakasvatuse arendamise, telliste ja katusekivitehaste, elektrijaamade, töökodade jne. ehitamise alal.

Vastavalt toodud kavale, on soovitav koostada ettekandeid üldkoosolekul esitamiseks ka teistes küsimustes.

Alaline üldkoosoleku otsuste täitmise kontroll kolhoosi juhatuse ja esimehe poolt kui ka revisjonikomisjoni poolt on suure tähtsusega.

Esrindlikud kolhoosid kasutavad niisugust korda, kus kolhoosi esimees iga üldkoosoleku algul teatab eelmiste otsuste täitmisest või nende täitmise käigust. Niisugune kord distsiplineerib kolhoosi juhatust ja kõiki kolhoosi vastutavaid töötajaid, kasvatab neis vastutustunnet ning tõstab kolhoosnikutes lugupidamist üldkoosoleku vastu.

ARTELLI JUHATUS.

Põllumajandusliku artelli põhikirja punktis 21 on öeldud:

„Artelli asjaajamise juhtimiseks valib artelli liikmete üldkoosolek kaheks aastaks 5—9 liikmest koosneva juhatuse, olenevalt artelli suurusest.

Artelli juhatus on artelli täidesaatvaks organiks. Ta vastutab artelli liikmete üldkoosoleku ees artelli töö eest ja artelli riiklike kohustuste täitmise eest“.

Põllumajandusliku artelli põhikirjas on toodud lühidalt, kuid selgelt artelli juhatuse töö põhimised ülesanded s. o. kolhoosi ühiskondliku majapidamise igakülgne arendamine ja kindlustamine kui ka õigeaegne riiklike kohustuste täitmine.

Põllumajandusliku artelli põhikiri paneb kolhoosi juhatuse peale kogu kolhoosi juhtimise tervikuna. Seejuures

on juhatus kohustatud tagama õiget seost riiklike huvide, ühismajapidamise ja kolhoosnike isiklike huvide vahel. Ta peab kasvatama kolhoosnikuid artelli põhikirjast kui kolhoosielu põhimisest seadusest kinnipidamise vaimus.

Saanud üldkoosolekult kinnitatud aasta-tootmisplaani, tulude-kulude eelarve, on juhatus kohustatud organiseerima selle igakülgset täitmist, rakendades kolhoosi ühismajapidamise nõukogude põllumajandusteaduse saavutusi ning eesrindlike kolhooside ja kolhoosnikute töökogemusi, sihikindlalt tõstma põllumajanduse kultuuride viljakust, arendame elektrifitseerimist ja mehhaniseerimist.

Vastavalt aasta tootmisplaanile ja tulude-kulude eelarvele, on juhatus kohustatud hoolitsema pidevalt kolhoosi ühiskondliku majapidamise kasvu eest igas selle tootmisharus, töö- ja produktiivloomade arvu kui ka produktiivsuse suurendamise, põllutööriistade, masinate muretsemise ning kapitaalehituste ja jagamata fondi kasvu eest.

Selleks, et juhatus oleks suuteline täitma talle pandud ülesandeid kolhoosi ühiskondliku majapidamise juhtimisel ja kindlustamisel, on vajalik mitte üksnes teada neid ülesandeid, vaid osata rakendada kõiki kolhoosi liikmeid nende edukale lahendamisele, tõmmata neid aktiivselt osa võtma kolhoosi elu ja tegevuse valitsemisest ja juhtimisest.

Näiteid sellest võib leida meie vabariigi kolhoosidest. Nii on Viru maakonna Hommiku kolhoos ja Stalini-nimeline kolhoos Järvamaal tõusnud kolhooside eesrinda just seetõttu, et seal juhatused viivad läbi oma koosolekuid plaanikohaselt. Juhatuses koosolekute päevakorda võetakse põhimised küsimused, mis on seotud aasta tootmisplaani täitmisega, ja küsimused, mis kuuluvad lahendamisele üldkoosolekul, kuid enne vajavad arutamist juhatuses koosolekul.

Nimetatud kolhoosides praktiseeritakse laialdaselt kolhoosi aktiivi kaasatõmbamist küsimuste arutamiseks juhatuses koosolekutel. Kohtadel aga, brigaadi või farmi tootmisnõupidamistel selgitatakse kolhoosnikutele juhatuses otsuseid ja siis juba leitakse ühiselt abinõud ning võetakse vastu ühine otsus nende ellurakendamiseks. Kolhoosides, kus neid kogemusi praktiseeritakse, on need

andnud häid tulemusi kolhoosi tootmistöös ja kolhoosnikud on alati teadlikud juhatuse tööst.

Peab märkima, et paljudes vabariigi kolhoosides juhatused ei rakenda niisugust kolhoosi juhtimise korda, püüdes juhtida kolhoosi kolhoosnikutest mööda minnes. Ignoreeritakse juhatuse koosolekuid, neid peetakse juhuslikult, päevakorda võetakse pisiküsimusi, mida edukalt võib lahendada kolhoosi esimees või teised juhtivad töötajad (brigadiirid, farmijuhatajad jne.). Harva antakse juhatuse tööst aru üldkoosolekule. Nende nõuete rikkumine toob kaasa kolhoosi juhtkonna irdumise kolhoosnikutest, juhatuse autoriteedi languse jne. tekitades suurt kahju kolhoosi heale käekäigule. Näiteks toome Viru maakonna Tasuja kolhoosi juhatuse töö jaanuari ja veebruarini kuul 1949. a. Nimetatud kuud on kolhoosi juhatuse töös ühed pingerikkamad, kus tuleb otsustada ja ette valmistada kolhoosnikute üldkoosolekule rida põhimisi küsimusi, nagu seda on aastaaruande, tulude jagamise projekti koostamine, töönormide väljatöötamine normipäevades, tootmisplaani ja tulude-kulude projekti läbivaatamine jne. Tasuja kolhoosi juhatuse aga pidas nimetatud kahe kuu jooksul kaks juhatuse koosolekut ja arutas järgmisi küsimusi:

1. Söödavedaja määramine veisefarmi juurde.
2. Jooksev remont linnufarmis.
3. Kütte muretsemine kolhoosi kontorile.
4. Regede remont.

On isegi soovitatav, et praegu, kus meie noorte kolhooside esimehed alles omandavad organiseerimise kogemusi, arutataks ka osa neid küsimusi juhatuse koosolekul, mida suurte kogemustega kolhoosi esimees otsustab tavaliselt iseseisvalt.

Kuid Tasuja kolhoosi juhatuse koosoleku päevakorda oli võetud ühe kolhoosniku tööle määramine veisefarmi juurde, kolhoosi kontorile nelja koorma puude toomine ja kolme ree parandamine, millede lahendamiseks ei ole sugugi vaja juhatuse otsust. Toodud küsimusi suudab lahendada ka väikeste kogemustega kolhoosi esimees ja seda tehakse igapäevases töökorras. Selliste pisiküsimuste lahendamine juhatuse koosolekutel eemaldab kolhoosi juhatust põhiasjaajamisest ja tagajärg on see, et kolhoosi ühiskondliku majapidamise juhtimine läheb isevooluteed.

Selleks, et kolhoosi juhatus oleks suuteline täitma põllumajandusliku artelli põhikirja nõudeid ning tagama ühiskondliku majapidamise juhtimist demokraatlikel alustel, on tingimata vajalik viia iga kolhoosi juhatuse töö kindla plaani alusele. Viljakalt võib juhatus töötada siis, kui tal on koostatud ja hästi läbi mõeldud tööplan, mis võimaldab võtta õigeaegselt lahendamisele üht või teist küsimust.

Toome näitena Edasi kolhoosi (Viljandimaa) juhatuse koosolekute töö plaani jaanuari, veebruari ja märtsi kuu kohta.

Koosoleku tähtaeg	Missugused küsimused	Kes kannab ette	Keda kutsuda osa võtma	Märkused
1	2	3	4	5
	J a a n u a r i k u u			
3. I	1. Inventuuri tulemuste läbivaatamine	Inventeerimiskomisjoni esimees	Kõik materiaalselt vastutavad töötajad Kolhoosi aktiiv	Valmistada ette üldkoosolekule kinnitamiseks — . —
	2. Töönormide ja hinnete läbivaatamine normipäevades	Põllundusbrigaadi brigadiir, loomakasvatusefarmi juh.		
	3. Riikliku metsavarumisplaani täitmise käigust.	Esimees	Kolhoosi aktiiv	
18. I	1. Aastaruande läbiarutamine.	Arvepidaja	—	Ette valmistada üldkoosolekule
30. I	1. Brigaadide koosseisu kinnitamine.	Brigadiirid		
	2. MTJ tööde lepingu koostamine	Esimees MTJ esindaja	Brigadiirid	Ette valmistada üldkoosolekule
	3. Hindade määramine:			
	a) saaduste turustamiseks	Esimees	—	— . —
	b) hobuste kasutamise eest			

1	2	3	4	5
	Veebruarikuu			
3. II	1. Tootmisplaani ja tootmisülesannete läbivaatamine	Esimees	Kolhoosi aktiiv	Ette valmistada üldkoosolekule
	2. Tulude-kulude eelarve läbivaatamine	Arvepidaja	Kolhoosi aktiiv	— . —
22. II	1. Põllutööriistade ja masinate remondi käigust	Brigadiirid	—	—
	2. Seemnete ettevalmistamise käigust	Laohoidja brigadiirid	—	—
	3. Töö distsipliinist veisefarmis	Farmijuhataja	Farmi töötajad	—
	Märtsikuu			
10. III	1. Loomakasvatusefarmi juhatajate aruanne toodanguplaani täitmisest	Farmijuhatajad	Farmide töötajad jaosk. zootehnik.	—
	2. Agrotehnilise õppuse käigust	Põllundusbrigaadi brigadiir	Kolhoosi aktiiv	—
	3. Ehitustööde ettevalmistamise käigust	Esimees	— . —	—
25. III	1. Kevadkülviks ettevalmistuse käigust	Esimees	Kolhoosi aktiiv	
	2. Sotsialistliku võistluse käigust brigaadides, farmides ja abiettevõtetes	Brigadiirid farmijuhatajad töökodade juhatajad	Kolhoosi aktiiv	
	3. Töödistsipliinist	Esimees	— . —	

Sisuliselt on need põhimised küsimused, mida tuleb lahendada esimese kvartali jooksul igas kolhoosis, ja Edasi kolhoosi juhatus võttis täiesti õigesti need oma koosolekute tööplaani. Peab märkima, et Edasi kolhoosi juhatuse tööplaanis aga puudusid sellised küsimused, nagu kaadrite ettevalmistamine, kultuurhariduslik töö, lasteaiaga organiseerimine, kevadtööde plaani läbivaata-

mine jt., mida peab juhatus tingimata arutama oma koosolekuil. Teise näitena toome väljavõtte Sangari kolhoosi (Jõgeva maakond) juhatuse jaanuarikuu tööplaanist.

Koosoleku tähtaeg	Missugused küsimused	Kes kannab ette	Keda kutsuda osa võtma	Märkused
3. I	1. Väetiste varumisest	Esimees Järvisoo, brigadiir Nugis	Kolhoosi aktiiv	
	2. Töönormide täpsustamine	Brigadiirid Nugis, Sari	— „ —	Ette valmistada üldkoosolekule
12. I	1. Töökoormus, normide täpsustamine loomakasvatuses	Farmijuhataja Arg	— „ —	— „ —
12. I	1. Aastaruande läbivaatamine	Arvepidaja	Kolhoosi aktiiv	Ette valmistada üldkoosolekule

Sangari kolhoosi juhatus koostab iga kuu lõpul järgmise kuu tööplaani. Tööplaani pannakse üles nähtavale kohale kolhoosi kontoris, kolhoosnikutele tutvunemiseks. Kolhoosi juhatus on välja pandud tööplaanist rangelt kinni pidanud ja see on omakorda võimaldanud kolhoosnikutel osa võtta juhatuse koosolekute tööst. Näiteks 3. jaanuaril võttis osa juhatuse koosolekust 21 kolhoosnikut, 12. jaanuaril, 26. ja 22. jaanuaril 31 kolhoosnikut.

Toetudes põllumajandusliku artelli põhikirjale ja vanemate vennasvabariikide kolhooside töökogemustele, võib soovitada kolhoosi juhatustele tööplaani koostamiseks järgmisi küsimusi kvartalite lõikes.

I kvartal.

1. Inventuuri tulemuste läbivaatamine.
2. Töönormide ja tööhinnete läbivaatamine normipäevades.
3. Riikliku metsavarumisplaani täitmise käigust.
4. Agrotehnilise õppuse läbiviimisest.
5. Aastaruande koostamise käigust.
6. MTJ tööde lepingu koostamine.
7. Lisatasu arvestamisest loomakasvatusalade töötajatele.

8. Veisefarmi juhataja aruanne talvistest ühiskarja pidamise tingimustest.
9. Töödistsipliinist brigaadides.
10. Brigaadide koosseisu kinnitamine.
11. Brigaadide aruanded kevadkülvi ettevalmistamise käigust.
12. Tootmisplaani ja tootmisülesannete läbivaatamine.
13. Tulude-kulude eelarve läbivaatamine.
14. Aastaruande läbivaatamine.
15. Ehitustööde ettevalmistamise käigust.
16. Töödistsipliinist veisefarmis.
17. Põllutööriistade ja masinate remondi käigust.
18. Seemnete ettevalmistamise käigust.
19. Kolhoosi klubi (punase nurga) tööst.
20. Loomakasvatusefarmide juhatajate aruanded toodangu plaani täitmisest.
21. Kevadtööde tööplaani läbivaatamine.

II kvartal.

1. Loomade nuumamisest riigi müüginormi täitmiseks.
2. Mittekolhoosiliikmete loomade karjatamise tingimused kolhoosi maadel.
3. Abinõudest põllumajanduslike kahjuritega võitlemiseks põllunduses ja loomakasvatuses.
4. I kvartali loomakasvatuse plaani täitmisest.
5. Töödistsipliini-küsimusi brigaadides ja farmides.
6. Külvide eest hooldamise plaanist.
7. Arvepidaja aruanne tulude-kulude eelarve täitmisest.
8. Kolhoosi lastesõime tööst.
9. Teede remontimisest.
10. Ehitustööde käigust.
11. Maaparandustööde käigust.
12. Tuletõrje-abinõudest.
13. Külvide eest hooldamise käigust.
14. Aianduse ja mesinduse brigadiiri aruanne.
15. Söökla organiseerimine.
16. Paaritamiskaava täitmisest loomakasvatuses.
17. Kolhoosi saaduste turustamise organiseerimine.
18. Normipäevade miinimumi väljatöötamisest kolhoosnikute poolt esimesel perioodil.
19. Brigadiiride aruannete ärakuulamine saagikoristamise ettevalmistamisest.
20. Kesa harimise ja väetamise käigust.
21. Söödavarumise plaani läbivaatamine.
22. Loomakasvatuse saaduste riiklike müüginormide täitmisest.

III kvartal.

1. Saagi koristamise tööplaani läbivaatamine tervikuna kolhoosis ja igas brigaadis.
2. Heina ja silo varumise käigust brigaadis ja farmides.
3. Loomakasvatuse plaani täitmisest esimesel poolaastal.

4. Töödistsipliinist brigaadides, farmides, abiettevõtetes.
5. Kolhoosi sotsialistliku võistluse kohustuste täitmisest kolhoosis ja majapidamisharudes.
6. Saagikoristamise käigust brigaadides ja riiklike normikohustuste täitmisest.
7. Natuuras avansseerimise korrast normipäevadele.
8. Saagikoristamistöde vastuvõtmise korrast.
9. Ehitus- ja maaparandustööde käigust.
10. Heinaseemne koristamise ja peksmise käigust.
11. Teravilja peksmise, kuivatamise ja seemnefondide eraldamise käigust.
12. Loomakasvatuse talviseks perioodiks ettevalmistamise plaani läbivaatamine.
13. Talivilja külvi käigust.
14. Sügiskünni käigust.
15. Normipäevade miinimumi täitmisest teisel perioodil.
16. Sordiseemne teiste kolhoosidega vahetamise plaanist.
17. Põllumajanduslikust näitusest osavõtmisest.
18. Lina kontraheerimislepingu täitmisest.
19. Sügisesest viljapuude ja marjapõõsaste istutamisest.
20. Söödabilansi ja -plaani kinnitamine talveperioodiks.
21. Sotsialistlike kohustuste väljatöötamine järgnevak aastaks.

IV kvartal.

1. Loomakasvatuse arendamise plaani täitmisest üksikutes farmides.
2. Saagikoristamise, sügiskülvi ja künni lõpetamise kokkuvõte.
3. Loomakasvatuse valmisolekust talviseks perioodiks.
4. Sotsialistliku võistluse kohustuste täitmisest kolhoosi poolt.
5. Kolhoosnikute avansseerimisest normipäevade alusel.
6. Seemnefondide varumisest, sorteerimisest ja alalhoidmisest.
7. Arvepidaja aruanne tulude-kulude eelarve täitmisest kolmandas kvartalis.
8. Saaduste turustamisest (ettevalmistamine üldkoosolekule).
9. Kokkuvõtte riiklike normikohustuste täitmisest.
10. Ehituste ja maaparandustööde plaani täitmisest.
11. Töödistsipliinist brigaadides, farmides ja teistes majapidamisharudes.
12. Aastainventuurkomisjoni määramine.
13. Põllutööriistade ja -masinate remontimise plaanist.
14. Metsavarumistööde organiseerimisest ja kolhoosile metsa varumisest.
15. Lisatasu määramisest kolhoosnikutele.
16. Kulunud masinate ja inventari mahakandmise aktide kinnitamine.
17. Kolhoosi klubi tööst talveperioodil.
18. Agrotehnilise õppuse organiseerimisest.
19. Tootmisplaani koostamise ettevalmistustöödest.
20. Söödabilansi ja -plaani kinnitamine talveperioodiks.
21. Sotsialistlike kohustuste väljatöötamine järgmiseks aastaks.

Siinjuures tuleb hoiduda šabloonilisusest, sest igal kolhoosil on oma erinevad tingimused ja kolhoosi tootmis-

protsess tõstab juhatuse ette lahendamiseks erinevaid küsimusi, mida tuleb ette näha tööplaanis.

Lõpetades kolhoosi juhatuse tööplaani ja selle sisu kirjeldamise, rõhutame, et kolhoosi juhatuse töö saab olla siis viljakas, kui tema otsuste täitmise üle teostatakse ranget kontrolli, kui iga kolhoosi liige tunneb vastutust temale juhatuse poolt antud ülesande täitmise eest.

Sellepärast on tähtis, et juhatuse oma töös tõmbaks kaasa kolhoosi juhtimisele laialdase kolhoosnike aktiivi. Mitte väiksema tähtsusega on asjaolu, et kõik kolhoosi liikmed oleksid teadlikud juhatuse tööst ja neist ülesandest, mis seisavad kolhoosi majapidamise ees tema organisatsioonilis-majanduslikul kindlustamisel.

Kolhoosi elu ja tegevus peab olema iga päev teada kõigile kolhoosnikele. Kõik tootmisülesanded tuleb teatavaks teha kolhoosnikele, selgitada nende tähtsust ja ühiselt leida teed nende paremaks täitmiseks. On arusaadav, et kui inimene on teadlik oma ülesandest, kui talle on arusaadav nende ülesannete tähtsus, siis on tööülesannete täitmine ka tagajärjekam.

Eesrindlikes kolhoosides arutatakse enne üldkoosoleku kokkukutsumist kõik seal arutusele tulevad küsimused läbi brigaadide ja farmide tootmisnõupidamistel. See võimaldab igal kolhoosnikul võtta aktiivselt osa üldkoosoleku tööst ja küsimuste otsustamisest.

Tootmisnõupidamistel arutatakse läbi ka kõik ülesanded, mis kuuluvad täitmisele brigaadis, lülis või farmis, ning saavutused ja muutused, mis on esinenud tegelikus töös.

Mida tugevam on kolhoosis demokraatlik ja kollektiivne ühismajapidamise juhtimine, mida kindlam on kolhoosnike teadlikkus sellest, et nemad on kolhoosi peremehed, seda vähem esineb põhikirja rikkumisi, seda kõrgem on kolhoosnike tööviljakus. Seda lihtsat põhimõtet tuleb kolhoosi juhatusel meeles pidada igal oma sammul kolhoosi ühismajapidamise juhtimisel.

Uheks tõsiseks puuduseks on ka see, et juhatuse koosoleku protokollid vormistatakse lohakalt, tihti tagantjärele ja otsuseid ei formuleerita täpselt. Selline olukord on lubamatu, sest juhatuse koosoleku protokoll on dokument, mis peegeldab kolhoosi juhatuse tööd.

Juhatuse koosoleku protokollid kirjutatakse selleks määratud protokolliraamatusse koosoleku toimumise päe-

val. Vajaduse korral tehakse sealt väljavõtteid ja antakse täitmiseks neile, keda need küsimused puudutavad.

Toome näitena Esimese Mai kolhoosi juhatuse koosoleku protokoll.

Protokoll nr. 12

Esimese Mai kolhoosi juhatuse koosoleku käigust.

Koosolek toimus 16. märtsil 1950. a.

Koosolekust võtsid osa: juhatuse liikmed Tamm, Sirge, Oja, Soosaar;

brigadiirid Peterson, Jaakson;

loomakasvatustehaste juhatajad Orgmaa, Sõrmus, Sirge; kolhoosnikuid 15.

Päevakord.

1. Põllundusbrigaadi brigadiiride Petersoni ja Jaaksoni aruanded kevadkülviks valmisoleku kohta.
2. Metsamaterjalide valmistamise käigust kolhoosi ehituste jaoks. Aruandja aseesimees Tamm.
3. Töödistsipliini rikkumisest esimeses brigaadis, aruandja Peterson.

Kuulati:

1. Põllundusbrigaadi brigadiiride Petersoni ja Jaaksoni aruanded. Peterson ja Jaakson kandsid ette, et brigaadides masinate ja tööriistade remont on lõpetatud, seemned sorteeritud ja idanevus kontrollitud. Ei ole aga veel lõpetatud masinate ja tööriistade kinnistamine üksikuile kolhoosnikutele, samuti ei ole lõpetatud kevadtööde tööplaani koostamine ja sõnniku väljavedu põllule. Sõna võtsid: juhatuse liige Sirge, kes märkis, et brigadiirid Peterson ja Jaakson on hilinevad tööplaani koostamisega ja seda on tarvis teha lähemate päevade jooksul, et oleks võimalik seda teatavaks teha kolhoosi liikmeile. Juhatuse liige Soosaar teeb ettepaneku lähemal päeval korraldada täielik kontroll kevadkülviks valmisoleku üle igas brigaadis.

Otsustati (ühel hääl):

1. Brigadiiridel Petersonil ja Jaaksonil kolme päeva jooksul lõpetada põllutööriistade ja masinate kinnistamine igale kolhoosnikule ja arvepidajal Sinisool abistada brigadiire kinnistamise vormistamisel.
2. Kevadtööde tööplaani koostamine lõpetada brigaadides 25. märtsiks s. a. Kolhoosi esimehel Tammel kutsuda jsk. agronoom 20. märtsiks ning agronoomi abiga kindlustada 28. märtsiks kolhoosi kohta kevadtööde tööplaani koostamine. Tööplaani esitada kinnitamiseks üldkoosolekule 3. aprilliks s. a.

Brigadiiridel Petersonil ja Jaaksonil kindlustada kevadtööde tööplaanis ettenähtud ülesannete teatavaks tegemine brigaadi liikmeile hiljemalt 5. aprilliks.

4. Sõnniku vedu põllule lõpetada 25. märtsiks. Lubada metsaveolt ära võtta Petersonil 4 hobust ja Jaaksonil 3 hobust.

Kuulati:

2. Metsamaterjali varumise käiku kolhoosi ehituste jaoks. Ette kannab Tamm, kes teatab, et metsast on välja veetud 690 palki, nendest laudadeks lõigatud 210. Plaani täitmiseks on vaja veel

vedada 250 palki. Raskus on tingitud halbadest teeoludest. Tamm soovib palkide vedamise katkestada.

Otsustati (ühel hääl):

võtta vastu Tamme ettepanek ja lubada palgid vedada kohale kolhoosi töömasinaga.

Kuulati:

3. Põllundusbrigaadi brigiiri Petersoni ettekannet töödistsipliini rikkumise kohta esimeses brigaadis.

Peterson kannab ette, et brigaadi liige Märtna puudus 8. ja 9. märtsil omavoliliselt töölt. Märtna seletas oma puudumist sellega, et läks oma saadusi turustama ja lubab edaspidi seda mitte enam korrata.

Sõna võtsid:

Kolhoosi liige Karus, kes rõhutab täie teravusega Märtna eksimust kolhoosi sisekorraeskirjade vastu, sest meie kolhoosiperes on lubamatu nähe, et kolhoosnikud lahkuvad omavoliliselt töölt.

Kolhoosnik Lind teeb ettepaneku karistada Märtnad kolme normipäeva mahaarvestamisega.

Tamm teeb ettepaneku, arvestades sellega, et Märtnal on esimene töödistsipliini rikkumine ja lubab seda mitte enam korrata, anda temale noomitus.

Otsustati (ühel hääl):

Teha Märtnale noomitus töödistsipliini rikkumise eest.

Koosolek lõppes kell 22.00.

Kolhoosi esimees (allkiri)

Kolhoosi arvepidaja (allkiri)

Esimese Mai kolhoosi juhatuse koosoleku valmistab ette kolhoosi arvepidaja. Arvepidaja annab aegsasti teada juhatuse liikmetele koosoleku aja, kutsub koosolekule vajalikke kolhoosnikuid jne.

Pärast koosolekut teeb ta väljavõtteid juhatuse koosoleku protokollist ja saadab need täitmiseks otsuses ette nähtud kolhoosnikutele. Juhatuse koosoleku otsuste täitmise üle aga peab ranget kontrolli esimees Tamm, kes peab selleks vastavat märkmikku, milles on märgitud juhatuse otsuste täitmise tähtajad.

ARTELLI JUHATUSE VALIMISE KORD.

Vastavalt põllumajandusliku artelli põhikirja punktile 20 valitakse kolhoosi esimees ja juhatuse liikmed kolhoosi liikmete hulgast kaheks aastaks. Üldkoosolekul, kus toimetatakse esimehe ja juhatuse valimist, on nõutav vähemalt kahe kolmandiku kolhoosi liikmete kohalolek.

Hääletatakse lahtisel hääletusel, liht-hääteenamusega, s. o. kandidaadid, kes said rohkem hääli poolt, loetakse valituks.

Kolhoosnikute üldkoosolekul valitud esimees ja juhatus on kohustatud töötama vähemalt kaks tervet majandusaastat. Neil juhtudel, kui üksikud isikud langevad juhatuse koosseisust välja, toimuvad täiendavad valimised, ükskõik mis ajal. Kui aga juhatus ei õigusta temale osutatud usaldust, võib ta enne tähtaega ümber valida.

Põhikirja alusel toimub kolhoosi esimehe ja juhatuse liikmete ümbervalimine aastaaruandlus-valimiskoosolekul, nende volituse aja, s. o. kahe aasta möödumisel. Ei ole õige, kui mõned kolhoosnikud arvavad, et endist kolhoosi esimeest ja juhatuse liikmeid ei või tagasi valida, vastupidi — see on isegi soovitatav, kui juhatuse liikmed on hästi töötanud ja pälvivad kolhoosnikute usalduse. Samuti ei ole õige ka see, kui aastaaruandlus-valimiskoosolekul kinnitatakse ilma ümbervalimiseta endine kolhoosi esimees ja juhatuse liikmed, kellede volituse tähtaeg on lõppenud. Selline teguviis oleks kolhoosi-demokraatia ja põllumajandusliku artelli põhikirja jäme rikumine. Kui on lõppenud esimehe ja juhatuse volitused, tuleb teostada ümbervalimised igal juhul. See on põhikirja täitmise nõue. Kandidaatide püstitamine ja ühe või teise kandidaadi eest antud häälte arv kolhoosnikute poolt näitab, kas valitakse tagasi endine esimees ja juhatuse liikmed või kinnitatakse ametisse uued.

Valimised viiakse läbi järgmises korras: esiteks tehakse üldkoosoleku poolt kindlaks juhatuse liikmete arvuline koosseis. Põhikirja punktis 21 on öeldud, et juhatuse koosseis võib olla 5—9-liikmeline (selle hulgas ka kolhoosi esimees). Arvestades kolhooside kogemusi, on soovitatav väiksemates kolhoosides valida juhatus 5-liikmeline, keskmistes 7-liikmeline ja suurtes kolhoosides 9-liikmeline.

Kui on juhatuse liikmete arv kindlaks tehtud, asub üldkoosolek kandidaatide ülesseadmisele.

Kõigepealt esitatakse kandidaate kolhoosi esimehe kohale. Kui esimehe kohale kandidaatide esitamine on lõppenud, siis esitatakse juhatuse liikmete kohtadele.

Kandidaatide nimekiri võib olla piiramata, sest igal kolhoosi liikmel on õigus üles seada kandidaate kolhoosi juhtivatele kohtadele. Kandidaatide ülesseadmine lõpetatakse sellekohase ettepanekuga. Ettepanek pannakse koosolekule otsustamiseks: kui enamik koosolejaist hääletab kandidaatide ülesseadmise lõpetamise poolt, loetakse kandidaatide esitamine lõpetatuks. Pärast kandi-

daatide nimekirja koostamist esitatakse iga kandidatuur eraldi koosolekule läbiarutamiseks.

Kandidaatide arutamisel tuleb kolhoosnikutel üles näidata erilist aktiivsust. Arutamisel on igal kolhoosnikul piiramatu õigus sõna võtta kas kandidaadi poolt või vastu. See peab tagama, et kolhoosi juhtivate organite hääletamise nimekirja jääksid ainult tublimad ja ausamad kolhoosnikud.

Kui sõnasoovijaid kandidatuuri kohta enam ei ole, hääletatakse, kas jätta kandidatuur hääletamise nimekirja kolhoosi esimehe kohale või juhatuse koosseisu valimiseks või mitte.

Sellisel tuleb läbi arutada iga kandidatuur eraldi esimehe ja juhatuse liikmete kohtadele. Pärast kandidaatide nimekirja täpsustamist esitatakse kandidaadid, kes jäid nimekirja, igaüks eraldi hääletusele, mis toimub poolt ja vastu hääletamisega. Samal ajal toimub ka häälte lugemine kolhoosnikute poolt, keda selleks eraldas üldkoosolek. Toome näite: ütleme, et koosolekul, kus teostati valimisi, oli 62 kolhoosi liiget.

Pärast esitatud kandidaatide nimekirja täpsustamist jäi esimehe kohale hääletamiseks 5 kandidaati, kes said valimisel häält järgmiselt:

1.	kandidaadi poolt	50	vastu	11
2.	"	"	45	" 16
3.	"	"	54	" 7
4.	"	"	57	" 4
5.	"	"	42	" 19

Hääletamise tulemusena valiti kolhoosi esimeheks neljas kandidaat, kelle vastu hääletas ainult 4 kolhoosnikut, kõik teised kandidaadid said vastuhääli rohkem.

Analoogiliselt arvestatakse ka häält juhatuse liikmete valimisel. Näiteks: kolhoosil tuli valida 4 juhatuse liiget. Valimisnimekirja jäi hääletamiseks 9 inimest, kes said häält järgmiselt:

1.	kandidaat	sai	poolt	häält	60	vastu	1
2.	"	"	"	"	57	"	4
3.	"	"	"	"	50	"	11
4.	"	"	"	"	59	"	2
5.	"	"	"	"	45	"	16
6.	"	"	"	"	36	"	25
7.	"	"	"	"	55	"	6
8.	"	"	"	"	58	"	3
9.	"	"	"	"	59	"	2

Seega valiti häälte enamusega juhatuse liikmeteks kandidaadid nr. 1, 4, 8 ja 9, kelledele oli kõige vähem hääli vastu. Selliselt teostatakse valimisi ka osalisel või täiendaval juhatuse liikmete valimisel või kolhoosi esimehe ümbervalimisel.

Valimise tagajärjed vormistatakse eri protokolliga, kus kirjeldatakse täpselt valimise käiku ja mis jääb ametliks dokumendiks.

Kolhoosi juhtivate organite valimise koosoleku vormistamiseks toome näitena Sürgavere kolhoosi (Viljandi-maal) üldkoosoleku protokollist väljavõtte esimesest päevakorra punktist.

Protokoll nr. 5.

Põllumajandusliku artelli Sürgavere, Taevere vallas Viljandi maakonnas, kolhoosi juhtivate organite valimise üldkoosoleku kohta.

Koosolek toimus 15. jaanuaril 1950. aastal.

Kolhoosis on liikmeid	106 inimest.
Võtavad koosolekust osa	92 inimest.
Puudusid koosolekult	14 inimest.
Nendest haigeid	6 inimest.
Väljaspool kolhoosi viibisid	4 inimest.
Teadmata põhjusel puudusid	4 inimest.

Koosoleku tööst võttis osa valla täitevkomitee esindaja sm. Oks.

Koosolek algas kell 16, lõppes kell 23.

Koosoleku juhataja: Tamm, J.

Koosoleku sekretär: Mänd, A.

Koosoleku päevakord.

1. Kolhoosi esimehe valimine.
2. Kolhoosi juhatuse valimine.
3. Kolhoosi revisjonikomisjoni valimine.
 1. Kolhoosi esimehe valimine.

Ette kannab sm. Tamsalu, kes ütleb, et praeguse juhatuse ja esimehe volituse tähtaeg on lõppenud, ning vastavalt põllumajandusliku artelli põhikirja punktile 21 tuleb läbi viia uued valimised.

Sõna võtab Taevere valla täitevkomitee esindaja sm. Oks, kes selgitab lühidalt valimise korda.

Vastavalt põllumajandusliku artelli põhikirjale, kolhoosi esimees ja juhatuse liikmed valitakse igaüks eraldi lahtise hääletamisega. Igal kolhoosi liikmel on õigus üles seada kandidaate esimehe kohale kui ka juhatuse koosseisu.

Sm. Oks soovitab, vastavalt põllumajandusliku artelli põhikirjale, valida juhatus 7-liikmeline.

Koosoleku juhataja sm. Tamm palub liikmeid esitada kandidaate kolhoosi esimehe kohale.

Üles seatakse järgmised kandidaadid esimehe kohale:

Tamm A. A.	Kivi A. A.
Mänd A. A.	Ots P. I.
Jänes M. M.	

Koosoleku juhataja esitab kandidaadid eraldi arutamiseks koosolekule.

Sõna võtab kolhoosnik Mets, A. Arvan, et kolhoosi esimeheks tuleb valida Mänd A. A. Tunnen teda kui tublit kolhoosnikut, kellel on suured töö organiseerimise kogemused ja vajalikud teadmised kirjaoskuse alal. Mänd on oma tubli tööga brigadiiri kohal näidanud, et ta tuleb kolhoosi esimehena edukalt toime. Teen ettepaneku jätta Mänd A. A. hääletamise nimekirja.

Kolhoosnik Martna toetab Metsa ettepanekut ja lisab juurde, et Mänd on pärit kehvikperekonnast ning võitles ausalt Nõukogude armees saksa okupantide vastu.

Kolhoosnik Jõeäär toetab samuti eelmisi sõnavõtte Mänd'i kandidatuuri kohta ning selgitab Mänd'i tublit tööd brigaadi juhtimisel. Sm. Mänd, räägib Jõeäär, on palju tööd teinud kolhoosi majapidamise kindlustamiseks eriti möödunud aastal. Esimese brigaadi töötulemused, keda juhtis Mänd, on tunduvalt paremad kui teisel brigaadil.

Teraviljasaak oli 2,5 tsentnerit kõrgem, kui teisel brigaadil. Tööd brigaadis teostati õigel ajal ja mitmel korral 1-ne brigaad abistas veel teist brigaadi.

Esimeses brigaadis on töö paremini organiseeritud ning ühtegi töödistsipliini rikkumist ei esinenud.

Koosoleku juhataja Tamm teatab: teiste kandidaatide kohta sõna-soovijaid ei ole, siis teen teatavaks hääletamise tulemused:

Tamm	sai	poolt	hääli	91	vastu	0
Mänd	"	"	"	86	"	5
Kivi	"	"	"	64	"	27
Jänes	"	"	"	35	"	56
Ots	"	"	"	24	"	67

Hääletamise tulemusel jäävad kolhoosi esimehe kohale valimiseks hääletamise nimekirja järgmised kandidaadid: Tamm A. A., Mänd A. A. ja Kivi M. M. Edasi koosoleku juhataja Tamm teatab: panen kandidaadid valimiseks hääletusele rohkem poolt saanud häälte järjekorras ja nimelt:

1. Tamm A. A. 2. Mänd A. A. ja 3. Kivi M. M.

Hääletamise tulemused olid:

Tamm A. A.	poolt	hääli	72	vastu	19
Mänd A. A.	"	"	86	"	5
Kivi M. M.	"	"	68	"	23

Koosolek otsustas:

Kolhoosi esimeheks lugeda valituks Mänd, August Aleksandri p., kes sai rohkem hääli poolt.

KOLHOOSI UHISMAJAPIDAMISE ÜLEANDMISE JA VASTUVÕTMISE KORD JUHATUSE ÜMBERVERALIMISE KORRAL.

Vastavalt NSV Liidu Valitsuse määrusele, peab esimehe või juhatause ümbervalimisel igas kolhoosis üleandmine-vastuvõtmine toimuma rajooni instruktor-raamatu

pidaja juuresolekul majapidamise üleandmise kohta uuele esimehele või juhatusele vastava aktiga.

Kolhoosi ühismajapidamise üleandmine juhatuse ümbervalimise korral on suure tähtsusega ülesanne. Seda tuleb toimetada ausalt ja täpselt. Lohakas ja ebatäpne suhtumine selle ülesande täitmisel võib esile tuua kuri-tegevust ja kolhoosi vara raiskamist. Teiseks peab see kindlustama, et uue juhatuse koosseis põhjalikult tutvaks kolhoosi ühisvara hulga ja seisukorraga.

Uus esimees ja kolhoosi juhatuse tervikuna on kohustatud kontrollima kolhoosi kõige vara olemasolu, nii faktiliselt kui ka arvestuse järgi ning võrdlema kontrollimise tulemusi kolhoosi arvepidamise andmetega. Kõik puudujäägid või ülejäägid esitatakse kolhoosi üldkoosolekule kinnitamiseks, kusjuures vana esimees või juhatuse tervikuna annab selle kohta oma seletused, uus juhatuse aga teeb ettepanekud puudujääkide või ülejääkide kohta. Ettepanekutes tuleb täpselt näidata, mida teha, kas puudujäägid maha kustutada kolhoosi arvelt ja panna süüdlaste arvele või võtta süüdlased kolhoosi vara puudumise pärast kohtulikule vastutusele.

Ühismajapidamise üleandmise kohta koostatakse akt järgmise vormi järgi.

A k t.

..... rajooni

kolhoosi majapidamise ja arvestuse üleandmise kohta üldkoosoleku poolt „.....“ 195..... a. valitud uuele juhatusele (esimehele). Üleandmist teostas endine kolhoosi juhatuse järgmises koosseisus: esimees sm. liikmed sm.

Võtsid vastu esimees sm. liikmed sm.

Oli juures kolhoosi uuesti valitud revisjonikomisjon järgmises koosseisus: esimees sm. liikmed sm.

ja rajooni põllumajandusosakonna instruktor-raamatupidaja sm.

Tegelikult anti üle ja võeti vastu seisuga „.....“ 195..... a.

I. Finantsmajapidamine:

Kassa ülejääk rahas	rbL.
Kassadokumentides	„
Ülejääk jooksva arvel Riigipangas	„
Ülejääk kapitaalvahetuste arvel Põllumajandus- pangas	„
Väärtpaberid	„

Võlad kolhoosile (kokku)	rubl.
Sellest: teised kolhoosid	"
riigi- ja kooperatiivasutised	"
eraisikud	"
kolhoosnikud	"
Kolhoosi võlad (kokku)	"
Sellest: teistele kolhoosidele	"
riigi- ja kooperatiivasutistele	"
eraisikutele	"
kolhoosnikutele	"
Riigipangalaenud (kokku)	"
sellest möödunud maksutähtajaga	"
Põllumajanduspanga laenud (kokku)	"
sellest möödunud maksutähtajaga	"
Maksmata tulumaks	"
sellest möödunud maksutähtajaga	"
Kindlustusmaks	"
sellest möödunud maksutähtajaga	"

Tulude-kulude eelarve täitmine:

On laekunud:	
Taimekasvatusest	rubla,
Loomakasvatusest	" "
Teistest allikatest	" "
Administratiiv-majanduskuludeks tarvi-	
tatud	" "
Tootmiskuludeks	" "

II. Naturaalne võlgnevus.

Kolhoosile (märkida kes, ja mida).

Kolhoos (kellele, ja mida).

Akti selles osas tuleb täpselt kõik üles lugeda, milles seisab võlgnevus, ja ainult see võlgnevus, mis on tõendatud dokumentidega. Uhtlasi märgitakse ära võlgnevuse tekkimise aeg või tagastamise tähtajad.

III. Kolhoosi ühisfondid.

Jagamata fond: möödunud aja rahalistest tuludest ülekanmata Põllumajanduspanka kapitaal mahutuse arvele rubla, üle kantud avansina rubla. Kapitaal mahutuste arvelt kulutatud teisteks otstarveteks rubla. Kapitaal mahutusteks kulutatud üldsissetulekute arvelt rubla.

Seemnefondid: näidatakse plaan ja tegelik fond iga kultuuri kohta (tsentnerites).

Kindlustusfond: näidatakse tegelik ülejääk kultuuri alal tsentnerites.

Abistamisfond (2%): näidatakse tegelik ülejääk iga produkti kohta tsentnerites.

Kultuurifond: näidatakse tegelik jääk üleandmise päevaks.

Söödafond: näidatakse tarvidus iga sööda liigi kohta ja olemasolev jääk üleandmise päeval.

Märkus. Kui üleandmine toimub suvel, siis seemne- ja sööda-fondide arvestamist ei näidata.

Sööda kindlustusfond: näidatakse, palju peab olema iga sööda liiki ja palju on tegelikult olemas.

VI. Kolhoosi hooned.

Näidatakse kõik hooned eraldi, järjekorras: loomakasvatuse, põllu-tööbrigaadidele kinnistatud, majanduslikud ja muud hooned, ning iga hoone seisukord.

Võib kasutada järgmist hoonete nimekirja, mis lisatakse aktile.

Lisa aktile nr. "....." 195.... a.

Kolhoosi ühishoonete nimekiri.

Inventari nr.	Hoone nimetus	Missuguses seisukorras on hoone
5	Veiselaut	Katus on lagunened, põrand ja sõimed nõuavad remonti.

V. Kolhoosi loomad.

Näidatakse kõik loomad juurdelisatavates nimekirjades, kusjuures suguloomad, tööhobused ja lehmad näidatakse igaüks eraldi, — noorloomad, lambad ja sead vanuserühmade järgi.

Lisa aktile nr. "....." 195.... a.

Loomade nimekiri (suguloomad, tööhobused, lehmad).

Inventari nr.	Looma liik	Looma nr. või nimetus	Toitumus ja tervislik seisukord
1.	Kult	Karu	Keskmine toitumus — terve
2.	Pull	Tige	Hea toitumus — terve
3.	Täkk	Julge	Allakeskmine toitumus — terve
6.	Lehm	Nr. 11 jne.	Allakeskmine toitumus — terve

Lisa aktile nr. "....." 195.... a.

Loomade nimekiri.

Looma liik	Vanuserühm	Arv	Toitumus
Vasikad	1—6 kuuni	10	Keskmine
Noorveised	1—2 aastani	25	Neist kuus alla keskmise toitumusega
Numsead		10	Head
Põrssid	Kuni 2 kuuni	50	Head
Lambad	jne.		
Kanad			
Pardid			

VI. Loomakasvatuse inventar, tööriistad ja masinad.

Näidatakse kõik olemasolev inventar, tööriistad ja masinad loomakasvatuses ja nende seisukord iga loomakasvatusfarmi kohta eraldi.

VII. Põllutööriistad ja masinad.

Näidatakse kõik olemasolevad tööriistad ja masinad tootmisbrigaadi lõikes.

VIII. Abiettevõtete tööriistad ja masinad.

Kõik olemasolev vara ja nende seisukord näidatakse tootmisüksuste lõikes, vajaduse korral ka juurdelisatava nimekirjaga.

IX. Maaparandusehitused.

Veetamid, kraavid, nende pikkus ja korrashoid.

X. Kolhoosi muu ühisvara.

Akti allakirjutamisel antakse üle kõik kolhoosi maa-ala kindlaksmääravad dokumendid (kirjeldada, missugused) ja kolhoosi pitsat ning nurgastamp.

Andsid üle:

(endine kolhoosi juhatus)

Võttis vastu kolhoosi
esimees:

Juhatuse liikmed:

Olid üleandmise juures:

Instruktor-raamatupidaja.

Kolhoosi revisjonikomisjon:

Kolhoosi ühismajapidamise üleandmise akt koostatakse kolmes eksemplaris, millest üks jääb juhatusesele, teine vanale juhatusesele ja kolmas saadetakse teadmiseks rajooni (valla) põllumajanduse osakonnale.

Koostanud ausalt ja täpselt üleandmise ja vastuvõtmise akti, saab uus juhatus selge pildi majapidamise olukorrast ning võib kohe määrata abinõud ühe või teise puuduse kõrvaldamiseks.

KOLHOOSI ÜHISMAJAPIDAMISE JUHTIMISE STRUKTUURIST.

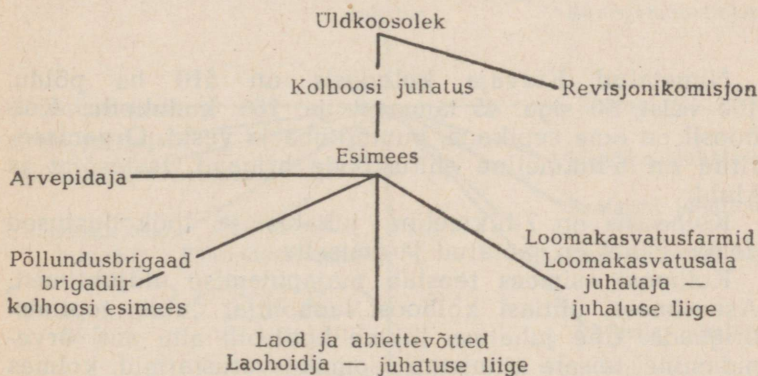
Uldkoosoleku poolt valitud uus kolhoosi esimees on kohustatud kokku kutsuma uue juhatuse koosseisu, selleks et esimesel organiseerimiskoosolekul jagada kohustused juhatuse liikmete vahel.

Igale juhatuse liikmele on soovitatav kinnistada üks tootmisharu ühismajapidamises, mille eest ta vastutab. Veel parem on, kui juhatuse liikmed oleksid üksikute tootmisharude juhatajad. Viimast asjaolu on soovitatav juhatuse koosseisu valimisel silmas pidada.

Toome mõned näited kohustuste jagamisest juhatuse liikmete vahel.

Väikestes kolhoosides, kus aasta kohta väljatöötatud normipäevade arv ei ületa 10 000 normipäeva, kujuneks skemaatiliselt kolhoosi juhtimise struktuur järgmiselt.

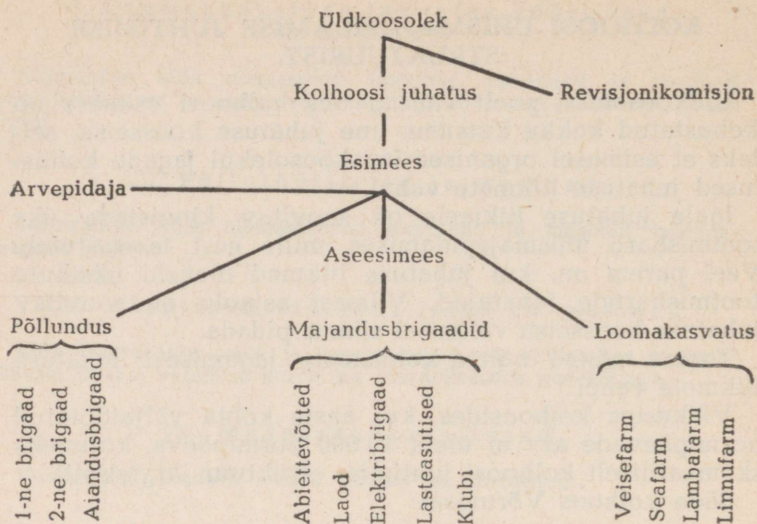
Säde kolhoos Võrumaal:

Juhul aga kui juhatuse liige ei saa olla majapidamisharu juhataja, siis määratakse viimane kolhoosi juhatuse poolt. Juhatus arvestab seda ametite jagamisel ning kinnistab vastava tootmisharu ühe juhatuse liikme kontrolli alla.

Keskmisses kolhoosis, kus töö maht ei võimalda kolhoosi esimehel otse vahetult juhtida mõnd tootmisharu, kujuneks juhtimise struktuur teisiti.

Näitena toome Viljandi maakonnast kolhoos Külvaaja juhtimise skeemi.

Nimetatud Külvaja kolhoosis on 510 ha põldu, 160 veist, 50 siga, 45 lammast ja 160 kodulindu. Kolhoosil on oma sepikoda, puutöötuba ja veski. Organiseeritud on 5-liikmeline ehitustööde brigaad, lastesõim ja klubi.

Kolhoosis on 7-liikmeline juhatus ja töökohustused nende vahel on jaotatud järgmiselt:

Kolhoosi esimees teostab majapidamise üldjuhtimist. Aseesimees, ühtlasi kolhoosi laohoidja, juhivad tootmisbrigaade. Ühe juhatuse liikme kontrolli alla anti arvepidamine, teisele kinnistati loomakasvatusfarmid, kolmas on esimese brigaadi brigadiir, neljandale juhatuse liikmele on kinnistatud teine põllundusbrigaad ja viiendale aiandusbrigaad.

Tuleb märkida, et keskmise suurusega kolhoosis juhatuse liikmed peavad osa võtma füüsilisest tööst või olema majapidamisharude juhatajad (brigadiirid, farmijuhatajad jne.). Neile kinnistatud tootmisharude abistamist ja kontrolli toimetasid juhatuse liikmed ühiskondlikus korras tasuta.

Suurtes kolhoosides, kus põldu on üle 1000 hektaari, organiseeritud kõik loomakasvatuse farmid, loomade

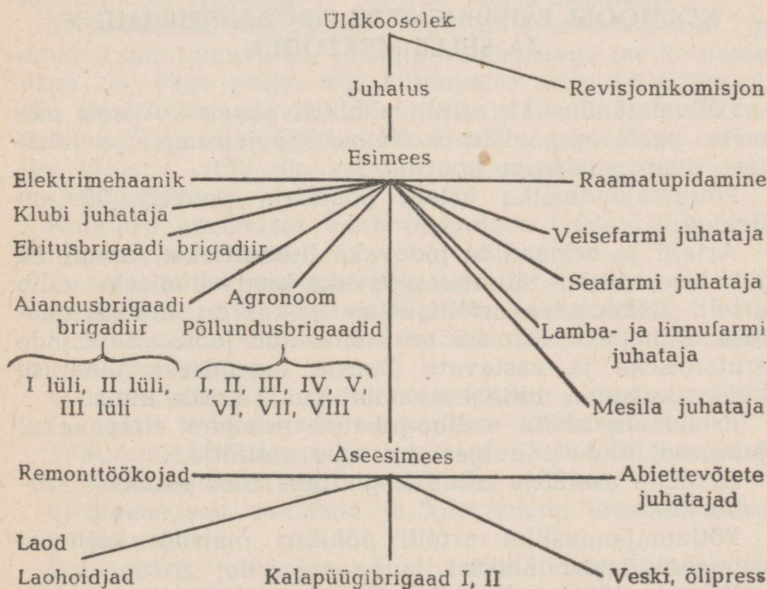
arvuga, mis ületab Eesti NSV Ministrite Nõukogu määruses nr. 668 ettenähtud farmide organiseerimise miinimaalarvu, samal ajal aga omab kolhoos abiettevõtteid, kultuurilisi asutusi ja intensiivselt käivaid ehitustöid, on vajalik muuta ka juhtimise struktuuri.

Eriti tõuseb päevakorda see küsimus nüüd, kus kolhooside ühinemise teel moodustatakse suuri kolhoose.

Et vabariigi kolhoosidest ei saa tuua suurte kolhooside juhtimise organiseerimise näiteid, kasutame Stalini-nimelise kolhoosi juhtimise kogemusi.

Stalini-nimeline kolhoos asub Kameno-Podolski oblastis.

Kolhoosil on 1316 hektaari põldu, 257 veist, 189 siga, 307 lammast, 490 kodulindu, 142 mesilasperet, 268 hobust. Kolhoosil on suur puuviljaaed, abiettevõtted, töökojad jne. Kolhoosi majapidamine on täielikult mehhaniseeritud.

Stalini-nimelise kolhoosi juhtimise praktikat võib soovitada ka meie suurematele kolhoosidele, rakendamiseks sel määral, kuidas organiseeritakse ja arenevad üksikud tootmisharud kolhoosis.

Arvestades NSV Liidu Ministrite Nõukogu määrusega, milles soovitatakse edutada kolhoosi esimeeste kohtadele põllumajanduseriteadlasi, tuleb sel juhul kolhoosi esimehel, kui ta on agronoom, võtta põllunduse juhtimine vahetult enda kätte. Loomakasvatuse edukaks arendamiseks tuleb edutada loomakasvatusalala juhatajaiks zootehnikuid.

Toodud näiteid kolhooside juhtimise praktikast võib võtta kui juhtnööre ja rakendada vastavalt iga kolhoosi tegelikele tingimustele.

Kolhoosi juhatuse liikmete organiseerimiskoosoleku kohta tuleb tingimata koostada protokoll, milles märgitakse ära igale juhatuse liikmele antud kohustused. Juhatuse otsus kohustuste jagamise kohta tehakse teatavaks kõigile kolhoosi liikmetele järgmisel üldkoosolekul.

KOLHOOSI ESIMEHE TÖÖ ORGANISEERIMINE JA SELLE MEETODID.

Põllumajandusliku artelli põhikiri paneb kolhoosi esimehe peale igapäevase kolhoosi töö juhtimise ja juhatuse otsuste täitmise kontrolli.

Põllumajandusliku artelli põhikirja punktis 22 on öeldud:

Artelli ja brigaadide pidevaks juhtimiseks, samuti ka juhatuse otsuste täitmise pidevaks kontrollimiseks valib artelli üldkoosolek artelli esimehe, kes on ühtlasi juhatuse esimeheks. Esimees on kohustatud jooksvate asjade arutamiseks ja vastavate otsuste tegemiseks juhatuse kokku kutsuma mitte harvemini kui 2 korda kuus.

Esimehele abiks valib juhatuse esimehe ettepanekul juhatuse liikmete hulgast esimehe asetäitja.

Esimehe asetäitja allub kogu oma töös esimehe korraldustele.

Põllumajandusliku artelli põhikiri omistab kolhoosi esimehele suurt tähtsust.

Esimehe tööst, sellest, kuivõrd ta tunneb asja ja omab autoriteeti kolhoosnikute seas, sõltub kolhoosi töö edu.

Kolhoosi ühiskondliku majapidamise juhtimine on küllaltki keerukas ülesanne, mis nõuab esimehelt mitmekülgsid kogemusi.

Pidevalt kolhoosi tööd juhtida, see tähendab seda iga-

päev suunata sellel teel, mis on näidatud kolhoosi põhikirjas. Seepärast peab kolhoosi esimees paremini teistest kolhoosnikutest tundma kolhoosi põhikirja.

Kolhoosi esimees on tootmise organiseerija. Ta peab olema oma töös operatiivne ja ettenägelik. Ta peab ette nägema ja kiiresti ellu viima kõik vajalikud abinõud iga üldkoosoleku ja juhatuse otsuste teostamiseks, peab kiiresti ja otsustavalt kõrvaldama kõik esinevad takistused.

„Põllumajandus on selline ala,“ ütles sm. Andrejev UK(b)P Keskkomitee veebruaripleenumil, „et ettevalmistuste hooletussejätmine tähendab seal ka saagi hooletussejätmist. Viljasaaki valmistatakse õieti ette aasta varem: kui ei küntud kesa ega kõrrepõldu, tähendab — kaotati viljasaagist; ei remonditud talvel põllutöomasinaid ega traktoreid, tähendab — aeti nurja külv ja koristustööd, tähendab — kaotati osa viljasaagist; ei varutud suvel loomasööta, tähendab — kaotati talvel kariloomi.“

Seltsimehed! Ma räägin väga lihtsatest tõdedest ja ometi tuleb tunnistada, et selle hiline misega me kaotame väga ja väga palju: kui hilinetakse ettevalmistustega, siis algab töös palavik, igasuguste häireabinõude rakendamine. Õigeaegsel juhtimisel on põllumajanduses otsustav tähtsus, võib-olla suurem kui mingisuguses teises majandusharus.“

Kolhoosi juhtimises tuleb omandada bolševistlik operatiivsus. See tähendab:

- 1) otsustada küsimused õigeaegselt;
- 2) mitte raisata aega üleliigsele koosolekuile;
- 3) teha tõsist organiseerimistööd vastuvõetud otsuste täitmiseks;
- 4) leida töötajaid, kes on võimelised vastutama neile antud konkreetsete ülesannete täitmise eest;
- 5) tutvuda küsimustega inimeste abil, kes tunnevad üksikasjaliselt vastavat tööala;
- 6) õigeaegselt avastada ja kõrvaldada töös esinevad puudused.

Bolševistlik juhtimine nõuab mitte ainult õigeaegsust ettevalmistamisel järjekordseteks jooksvateks töödeks ja operatiivsusust nende tööde läbiviimisel, vaid ka oskust näha kaugemale. Tööd juhib hästi see esimees, kes ei jää iialgi rahule saavutatuga, kes otsib ikka ja jälle uusi võimalusi ja vahendeid ühismajapidamise laiendamiseks ja kindlustamiseks.

Kolhoosi esimees peab oskama näha kaugemale, olema kokkuhoidlik ja ettenägelik peremees, selgesti kujutlema, milliseid teid ja millises suunas kolhoos areneb. Ta peab oskama arvestada ja koostada tegevusplaani mitte ainult iga homse päeva kohta, põllutööde hooajaks, aastaks, vaid tal peab olema selge ettekujutus kolhooside edasisest, palju kaugematest tööperspektiividest. Mõned kolhooside juhid, olles täielikult süvenenud jooksvasse töösse, satuvad ootamatult tõsiste ebaõnnestumiste ja äparduste ette just sellepärast, et nad ei mõtle tööle tervikuna, ei mõtle kolhoosi tulevastele ülesannetele.

Säärased juhid tunnevad sageli rahuldust üksikutest edusammudest, ühe päeva, ühe kampaania kordaminekust, märkamata, et nad on tervikuna võttes maha jäämas.

„Seltsimees Stalin on korduvalt öelnud: selleks et juhtida, tuleb ette näha. Ja ta hoiatas meid, et tööpraktikast tuleb kõrvaldada selline tõsine puudus nagu isevool, kus inimesed ujuvad päri voolu ega tea, kuhu vool neid viib.

Kas võib öelda, et meie töös on sellistest puudustest üle saadud? Ei, seda ei või öelda. Kas ei ole selgeks näiteks isevoolust töös põllumajandusliku artelli põhikirja rikkumiste paljastamine kolhoosides? Kas oleksid võinud korduda ühiskondliku kolhoosimaa raiskamise juhud, kui töös ei oleks olnud isevoolu?“ (sm. Andrejevi aruandest UK(b)P Keskkomitee veebruaripleenumil).

Esimees peab sügavalt tungima kolhoosi majandusse, teadma kolhoosi majanduslikku olukorda, analüüsima majandusliku tegevuse tulemusi, oskama kõrvutada käesoleva aasta kokkuvõtteid mullustega, rea aastate kokkuvõtetega. Siis on võimalik õigeaegselt likvideerida puudusi ja ära hoida mahajäämist, kui see oht on olemas.

Laialdase kolhoosi-demokraatia meetodeid tuleb ühendada ainujuhtimise põhimõttega. Kogemused näitavad, et artelli esimees ei saavuta iialgi edu, kui ta hakkab ainult käske jagama ega tõmba tööle kaasa kolhoosnikuid, eriti eriteadlaste seast. Esimees peab tundma iga kolhoosnikut, teadma tema tugevaid ja nõrku külgi, tema vajadusi, huve ja meelelaadi. Edu saavutab see esimees, kes sageli peab nõu kolhoosnikutega ja arendab igati artellis kriitikat ja enesekriitikat, kes kannatlikult ja tähelepanelikult kuulab oma puuduste kritiseerimist. Kolhoos, kus puudub enesekriitika, tammub paigal ja jääb lõpuks

maha. Artelli esimees on põhikirja kohaselt üheaegselt ka artelli juhatuse esimeheks. Ta ei tohi haarata endale juhatuse funktsioone. Artelli esimees peab etendama juhatuse töös juhtivat osa, esitama arutamiseks vajalikke küsimusi, võtma aktiivselt osa otsuste väljatöötamisest ning tõmbama kõiki juhatuse liikmeid kaasa kolhoosi majanduselu juhtimisele. Artelli esimees tegutseb oma töös kooskõlas artelli põhikirja, kolhoosnikute üldkoosolekute ja artelli juhatuse otsustega.

Siinjuures on väga tähtsaks küsimuseks otsuste ja korralduste täitmise kontroll. Õige juhtimine eeldab mitte ainult korralduste jagamist, vaid ka kontrolli selle üle, kuidas nad on täidetud. Täitmise kontroll peab olema järjekindel, pidev.

Kolhoosi esimehe üheks tähtsamaks ülesandeks on pidevalt päevast päeva juhtida brigaade ja farme. Meetodeid, kuidas kolhoosi esimehed juhivad brigaadide tööd ja kontrollivad ülesannete täitmist, on palju ja erisuguseid. Tähtis on siin see, et juhtimine ja kontroll ei viiks brigaadide, farmide ja majandusharude juhatajate hooldamisele, nende töö pisiasjadesse vahelesegamisele. Kõigil kolhoosi juhtivatel töötajatel tuleb lasta tegutseda võimalikult iseseisvalt. See paneb neid näitama rohkem algatusvõimet. Selleks, et konkreetset ja operatiivselt juhtida brigaade, tuleb põhjalikult tutvuda töö käiguga ning teha brigadiiride kaudu selles vajalikke muudatusi, kui seda tingivad asjaolud. Seejuures on eriti tähtis arvestada kolhoosnikute õigeid arvamusi. Kolhoosnik, kui ta pikemat aega teeb teatavat tööd, tunneb tavaliselt seda tööala väga hästi ja võib seetõttu anda esimehele head nõu.

Kolhoosnikute arvamusi võib teada saada mitte ainult isiklikus vestluses, vaid ka tootmisnõupidamistel brigaadides. Parimad esimehed veedavad selleks palju aega põldudel ja brigaadides. Kõige pingelisematel tööperioodidel tulevad nad hommikul töökohale teistest varem ning kasutavad sageli juhtimismeetodina isiklikku eeskuju.

Tähtsainaks, brigaadide töö kontrollimise meetodiks on tehtud töö vastuvõtmine brigadiirideit. Tööd tuleb vastu võtta asjalikult ja hoolikalt. Ainuski juhtum, kus töö on tehtud halvasti, ei tohi jääda tähele panemata. Töö vastuvõtmise kohta vormistatakse akt. Aktis märgitakse ära, mida tuleb veel teha. Mõne aja pärast peab esimees

kontrollima, kuidas on täidetud tema poolt antud juhendid.

Eesrindlikes kolhoosides on brigaadide pidevaks juhtimiseks sisse seatud niisugune kord.

Brigadiirid ja kolhoosi teised ametiisikud kogunevad igal õhtul juhatuse ruumidesse, annavad esimehele lühidalt aru päeva jooksul tehtud tööst ning koostavad temaga ühiselt töökava järgmiseks päevaks. Mõnes kolhoosis on kehtestatud säärane kord, et juhatuse ruumidesse kogunevad õhtuti need kolhoosi juhtivad töötajad, kellele tahetakse teha korraldusi järgmiseks päevaks või kellede esimehe poolt saadud töökorraldused on lõppenud.

Hea esimees ei jäta samuti vahele ainsatki päeva, ilma et ta käiks igas farmis. Ta kontrollib loomade ja noorkarja seisundit, lüpsjat, karja- ja seatalitajate ning teiste loomakasvatusala töötajate tööd, vaatab, et karjalautades valitseksid puhtus ja eeskujulik kord. Kogemustega esimees ei unusta kunagi, et loomakasvatases on oma eriti tähtsad perioodid. Ta aitab organiseerida ettevalmistust farmides lauda- või karjatamisperioodiks, paaritamiseks ja poegimiseks.

Eriti suurt hoolt nõuab esimehelt ettevalmistus karja talvitamiseks, milleks tuleb jälgida lautade remontimist ja külma vastu kindlustamist, rakendades sellele tööle teiste kolhoosnikute kõrval farmide töötajaid endid.

Niisama tähtis on range korra sisseseadmine söötade kulutamisel. Kõik varutud söödad tuleb jagada farmide ja brigaadide vahel ning kinnistada nendele kuhjades ja küünides.

Erilist hoolt nõuab esimehelt söötade veo organiseerimine. Seda tööd tehakse häireteta ainult siis, kui söötade vedamiseks on nimetatud alalised vedajad. Karjatamisperioodil peab esimees sisse seadma korra karjamaadel, et neid ei kasutataks ükskõik kuidas. Kolhoosi esimees kontrollib süstemaatiliselt, kuidas farmid täidavad tootmisülesandeid. Samasugust igapäevast kontrolli nõuavad esimehelt paaritamise ja poegimise käik.

Sotsialistliku võistluse organiseerimine on esimehe tähtsaks ülesandeks. Sotsialistliku võistluse tohutut jõudu tunnevad kõik kolhooside esimehed, kuid kõik ei oska seda tootmistingimustesse õigesti rakendada. Selle üks peamisi põhjuseid on selles, et paljude kolhooside

esimehed ainult agiteerivad võistluse kasuks, neilt aga nõutakse organiseerimistööd, eriti head brigaadide, üksik-kolhoosnikute töö arvestamise korraldamist.

Selleks et organiseerida ja arendada võistlust brigaa-dide, farmide ja üksikkolhoosnikute vahel, tuleb iga päev välja selgitada töötulemused ja teha need teatavaks kõi-gile kolhoosnikutele. Töönäitajad tuleb välja panna tahvlile ja võistluse tulemused näiteks kord nädalas kokku võtta. Tähtsaimaks asjaks võistluse organiseeri-misel on selle põhjalik uurimine, kuidas eesrindlikud kolhoosnikud saavutasid töövõite, kõigi kolhoosnikute tutvustamine nende kogemustega ja nende kogemuste kasutamine kolhoosi töös.

Esimees kui juht, kellest oleneb artelli töö edukus, peab tundma kolhoosi majandust, peab oskama organi-seerida, peab tundma põllumajandusliku töö tehnikat. Et vastata nendele nõuetele peab kolhoosi esimees hoolega tundma õppima partei ja valitsuse juhendeid põllumajan-duse alal, lugema põllumajandusalaseid raamatuid, uurima eesrindlaste töökogemusi, kolhoosi töö organisee-rimise praktikat ning hästi tundma kolhoosi põhikirja.

ABIKS KOLHOOSI ESIMEHELE.

KOLLEKTIIVSE MAJAPIDAMISE IGAKULGNE ARENDAMINE.

Eesrindlike kolhooside töökogemused tõendavad, et mida mitmekülgsem on kolhoosi majapidamine, seda kii-rem on tema areng ning seda kõrgem on normipäevade eest saadav tasu.

Enamikus kolhoosides, kus majapidamine on ühe-külgne ja kitsas, on üksikud majapidamisharud nõrgalt üksteisega seotud. Igas kolhoosis aga on olemas kõik või-malused mitmekülgse, arenenud majapidamise organisee-rimiseks. Suuremais kolhoosides on need võimalused suuremad ning arenemistempo mitu korda suurem kui see on võimalik väikeses kolhoosis, mille majapidamise väiksus pidurdab kiiret arengut.

Toome mõned näited 1949. aasta tegelikkusest.

Kontrolliti kaht enamvähem ühesuurust kolhoosi — Edu kolhoos Tartumaal ja Ühise Töö kolhoos Jõgevamaal.

Andmed:

	Edu kolhoos	Uhise Töö kolhoos
Uldmaapindala ha-des	1210	1165
sellest põllumaad	365	346
Kolhoosis peresid	53	49
neist tööjõulisi kolhoosnikuid	72	74

Kolhoosid said rahalist tulu 1949. aastal (rublades) järgmiselt:

	Edu kolhoos	Uhise Töö kolhoos
Taimekasvatusest kokku	49 000.—	3.600.—
sellest tehnilistest kultuuridest	30 500.—	800.—
köögiviljast	11 000.—	—
puuviljaaiast	6 000.—	—
Loomakasvatusest kokku	222 500.—	25 900.—
sellest: veisefarmist	96 000.—	21 000.—
seafarmist	111 000.—	3 500.—
lambafarmist	9 500.—	600.—
linnufarmist	6 100.—	800.—
Muud tulud	21 000.—	1 400.—
Tulusid kokku	292 500.—	30 900.—

Eeltoodud arvudest näeme, et Edu kolhoos sai rahalisi tulusid 292 500 rubla ehk (292 500 : 365) 790 rubla ühelt põlluhektaarilt, Uhise Töö kolhoos 30 900 rubla ehk (30 900 : 346) 89 rubla põlluhektaarilt. Selline Edu kolhoosi ligi kümme korda suurem saadud rahaline tulu oli võimalik seetõttu, et ta majapidamist oli arendatud mitmekülgseks, kuna aga Uhise Töö kolhoosis majapidamine oli alles veel „lapsekingades“.

Kolhoosi majapidamise igakülgne arendamine on tähtsamaid suundi kolhoosi esimehe töös, ja selle küsimuse lahendamiseks tuleb tegelda sihi- ja plaanikindlalt. Kolhoosi majapidamisharude organiseerimine ja nende õige arendamine on edasilükkamatuks ülesandeks igas kolhoosis. Selle ülesande lahendamisest oleneb artelli edasine majanduslik organisatsiooniline kindlustamine.

On väär, kui arvatakse, et selle küsimuse lahendamise aluseks saab võtta või välja töötada mingi üldise juhendi, mida võiks rakendada igas kolhoosis. Igal kolhoosil aga on oma erinevad arenemistingimused ja võimalused ning neid erinevaid tingimusi tuleb arvestada igas kolhoosis tema majapidamisharude arendamisel.

Kolhoosi majapidamisharude organiseerimine pole mõeldav ilma plaanita. Samuti pole kolhoosi esimehe sihi-kindel, edukas töö mõeldav ilma hästi läbimõeldud plaaniga.

nita. Ilma sellise plaanita esimehe töö muutub pimesi kobamiseks, perspektiivituks.

Kolhoosi majapidamisharude organiseerimine, arendamine ja nende omavaheline kooskõlastamine nõuab pikemaajalise plaani koostamist, mis oleks ühtlasi teenäitajaks kolhoosi esimehele tema töös igal aastal ning annaks perspektiivi järgnevaiks aastaiks. Organiseerida sellise plaani koostamist on iga kolhoosi esimehe ülesanne.

Tegelikus elus kolhoosis, esimehe juhtimisel plaanitakse terve rida ülesandeid ühismajapidamise arendamiseks, millede teostamine toimub paljude aastate jooksul, näiteks: külvikordade organiseerimine, kapitaalehitused, uudismaade ülesharimine, puuviljaaedade rajamine jne. Need on perspektiivülesanded ning nende teostamine nõuab pikemat aega.

Järgnevad osad ongi mõeldud abiks kolhoosi esimehele seda laadi ülesannete lahendamiseks, nagu on kolhoosi majapidamisharude arendamise plaanimine, nende harude kooskõlastamine ühtseks tervikuks, arvestades seejuures Eesti NSV kolhooside tingimustega.

KOLHOOSI KESKUSE ERALDAMINE JA PLANEERIMINE.

Sageli arvatakse, et kolhoosi keskuse eraldamiseks, planeerimiseks tuleb luua paljuliikmelised komisjonid mitmesugustest teadusharudest eriteadlastega. On arusaadav, et eriteadlased peavad abistama kolhooside juhatusi selles küsimuses, kuid kolhoosi keskuse eraldamist peavad ikkagi teostama kolhoosi juhatus ja liikmed. Ainult kolhoosnikud ise tunnevad kõige paremini kohapealseid tingimusi ning just neid arvestades lahendatakse keskuse küsimus kõige otstarbekohasemalt just nende poolt.

Mida tuleb arvestada kolhoosi keskuse eraldamisel?

Selle küsimuse lahendamisel tuleb lähtuda iga kolhoosi erinevaist kohapealseist tingimustest ja võimalustest.

Ühes kolhoosis tuleb arvestada olemasolevate hoone- tega selletõttu, et kolhoosil on olemas osa hooneid, mis vastavad kolhoosi arenemise nõuetele. Teises kolhoosis, vastavalt kohapealseile tingimustele, tuleb keskus võibolla luua uuele kohale, sest nii või teisiti tuleb ehitada

uued hooned. Kolmanda kolhoosi keskuse määramisel tuleb võib-olla arvesse võtta selliseid asjaolusid, nagu veevarumine, teedevõrk, maa-ala jne. Igal juhul tuleb lähendada sellelt seisukohalt, et vähema tööjõu ja rahaliste kulutustega teostada kolhoosi keskuse ehitamist, mis võimaldaks ühismajandi edasiarendamist. Kolhoosi keskuse eraldamine ilma arvesse võtmata kohapealseid konkreetseid tingimusi on täiesti lubamatu.

Iga kolhoosi keskuse pindala sõltub kolhoosi suuruselt ja liikmete arvust. Tarvilik on, et kolhoosi keskus eraldatakse võimalikult kolhoosi maa-ala keskkohale. Keskus peab olema varustatud veega ega tohi kaugel olla olemasolevast teedevõrgust. Tuleb ära kasutada võimalikult looduslikud veallikad. Kolhoosi veega varustamine mittelooduslikest veallikaist nõuab suuri kulusid. Samuti suuri kulusid nõuab uute teede ehitamine. Neid asjaolusid tuleb tingimata arvestada igal kolhoosi keskuse rajamisel. Samuti tuleb ka arvestada põldude asetust. Soovitav on, et põllud asuksid tootmiskeskuse ümbruses, mis võimaldab paremat tööjõu kasutamist ning vähendab ühtlasi transporti.

Teine küsimus on kolhoosi keskuse planeerimine. Siin on tarvilik juba eriteadlaste abi, sest kolhoosi keskus peab kujunema kultuurse majapidamise keskkohaks, kus tootmine oleks kõrgel tehnilisel tasemel ning terve kolhoosi elu kultuursel alusel.

Kolhoosi keskuse valimisel, eraldamisel ja planeerimisel tuleb silmas pidada kolhoosi majapidamise arengu perspektiivplaani ning seda ka mitte üksnes praeguse kolhoosi piirides.

Kiire tehnika kasv põllumajanduses ning selle tehnika otstarbekohane ning täielik kasutamine on võimalik vaid arenenud majapidamisharudega kolhoosis. Tehnika parim kasutamine on võimalik suurtes kolhoosides. Ka ENSV-s ühinesid käesoleval aastal sajad kolhoosid suuremaiks majapidamisteks. See ühinemine kestab. Kolhoosnikud on aru saanud, et ainult suurmajapidamine võimaldab täielikult ära kasutada nõukogude tehnika ja põllumajandusteaduse suuri saavutusi.

Seepärast on tarvis, et kolhoosi keskuse eraldamisel kolhoosi esimehe ja eriteadlaste poolt arvestataks naaberkolhoosidega ühinemist.

Ei ole õige, kui need asjaolud jäetakse arvesse võt-

mata. Kolhooside liitmisega moodustatakse suurmaja-
pidamisi, kuhu on koondunud vähemalt 80—100 kolhoosi-
peret ning kus on tuhanded hektaarid maad.

KOLHOOSI MAA-ALA KASUTAMISE ORGANISEERIMINE.

Põhimiseks ülesandeks maa kasutamise organiseerimi-
sel kolhoosis on — saada kogu kasutada olevalt maa-
alalt iga aasta võimalikult kõrgemat saaki. Selle ülesande
lahendamiseks tuleb arvesse võtta kogu kolhoosi kasuta-
misel olevat maa-ala kõlvikute järgi ja ära määrata nende
edasine kasutamine ning abinõud viljakuse tõstmiseks.

Õigeks maa kasutamiseks ja saakide tõstmiseks tuleb
igas kolhoosis rakendada maaviljeluse heinaväljasüs-
teemi. Seda süsteemi tuleb igas kolhoosis teha võimalik-
ult kiiremini maakorraldajate, agronoomide ja zootehni-
kute abiga.

Arvestada tuleb siin seda maaviljeluse heinaväljasüs-
teemi rakendamist kolhoosides pidurdavat asjaolu, et seni
pole jõutud veel igas kolhoosis maakorraldust läbi viia.
Seepärast tuleb kuni maakorralduse lõpetamiseni teha
tõsist eeltööd selle sisseviimiseks. Eeltööde all tuleb
mõista massiivistamist, s. o. vanade põllupeenarde kõr-
valdamist kultuuride koondamiseks suurematesse põldu-
desse, alates põldheina ja mustkesa põldudest. Teiseks
tuleb puhastada võsast karja- ja heinamaad, vajaduse
korral viia läbi ka kuivendustööd. Mitte väiksema täht-
susega pole ka põldude puhastamine kividest.

Külvide massiivistamisel on suur tähtsus traktorijaa-
made masinapargi võimsuse kasutamiseks. Seda näitavad
allpool toodud andmed.

Nii kasvas künnitöödel traktorite (XГЗ HP 15/30) töö-
viljakus 1950. a. küntava pindala suuruse järgi 10-tunni-
ses vahetuses järgmiselt:

Küntavate pind- alade suurused	Raudna MT. Viljandimaa	Rapla MTJ Harjumaal	Helme MTJ	Keskmine
1 — 1,5 ha	2,40 ha	2,20 ha	2,60 "	2,40 "
1,5— 3,0 "	2,80 "	2,40 "	2,75 "	2,65 "
3,0— 5,0 "	3,0 "	2,90 "	3,10 "	3,00 "
5,0— 7,0 "	3,75 "	3,55 "	3,95 "	3,75 "
7,0—10,0 "	4,40 "	4,60 "	5,10 "	4,71 "
10,0—15,0 "	4,90 "	4,80 "	5,20 "	4,96 "
15,0—20,0 "	5,10 "	5,20 "	5,60 "	5,30 "

Võrdluseks toodud vabariigi kolme masina-traktori-jaama andmed näitavad, et traktor kündis vahetuses 1 kuni 1,5 ha suurustel maalappidel ainult 2,40 ha päevas, seevastu aga 15 kuni 20 ha suurustel põldudel oli tööjõudlus vahetuses 5,30 ha. Tunduv kokkuvõtte oli ka küttekulus: esimesel juhul kulutati kütet 29 kg, teisel juhul aga 20 kg ha kohta.

Kolmandaks ülesandeks on heinaseemne kasvatuse laiendamine. Tuleb teada, et maaviljeluse heinaväljasüsteemi põhimiseks elemendiks on plaaniline heina külv, mille täitmine nõuab igal aastal suurel hulgal seemet.

Lähema 2—3 aasta jooksul viiakse riigi abiga läbi maa-korraldus igas kolhoosis. Kolhooside ülesandeks on selleks ajaks tagada maaparandustööde läbiviimist vajalikus ulatuses, organiseerida heinaseemnekasvatust ulatuses, mis tagab täieliku maaviljeluse heinaväljasüsteemi rakendamist. Mullaviljakuse tõstmine ja selle igaaastane tõus on põhimiseks teguriks teiste majapidamisharude laiendamiseks ja arendamiseks. Seepärast tuleb erilist tähelepanu juhtida õigele maa harimisele, väetiste kasutamisele ja põldheina külvidele. Ei ole soovitatav, kui kolhoosides põldheina külvipindala on väiksem kui 20—25 protsenti kolhoosi üldpõllupindalast. Niisugune olukord takistaks saakide tõstmist ning loomakasvatuse edasist arengut. Sama suure tähtsusega on tehniliste kultuuride saakide tõstmine, kuna tehnilised kultuurid (lina, suhkrupeet) võimaldavad suurendada kiiresti kolhoosi rahalisi tulusid. See omakorda võimaldab tagada kolhoosi majapidamisharude laiendamist ja edasiarendamist.

Võib öelda, et kolhoosi esimehe üheks tähtsamaks ülesandeks on praegu maaviljeluse heinaväljasüsteemi rakendamine, mullaviljakuse tõstmine ja kolhoosile kindistatud maa-ala õige kasutamise organiseerimine.

KOLHOOSI UHISLOOMAKASVATUSE ARENDAMINE.

Kolhooside majapidamises on tarvilik põllunduse ja loomakasvatuse omavaheline kooskõla. Eesti NSV kolhooside peamiseks tootmisharuks on loomakasvatust ning see dikteerib ka meie põllunduse arengule vastava suuna. Seepärast tuleb meie tingimustes põllundust allutada loomakasvatuse arendamise nõuetele, mis tähendab seda, et

kolhoos peale riiklike kohustuste täitmist ja kolhoosnikute toiduteraviljaga varustamist organiseerib põllundus-
saaduste tootmist vastavalt loomakasvatuse nõuetele. Sellest seisukohast lähtudes tulebki kolhoosi esimehel
organiseerida kolhoosi majapidamisharude arendamist.

See aga nõuab kiiret kultuurmaade laiendamist ja maa-
viljakuse tõstmist, vastasel korral võib põllundus pidur-
dada loomakasvatuse arengut.

Ebaõige on arvata, et maaviljakuse tõstmine tähendab
ainult saakide tõstmist kultuurmaadel. Põllukultuuride
saakide tõstmisega samaaegselt on vaja hoolitseda ka
heina- ja karjamaade saakide tõstmise eest.

UK(b)P Keskkomitee 1947. a. veebruaripleenum tegi
ülesandeks ühiskondliku loomakasvatuse kiire arenda-
mise, nähes selles ette üht abinõu kolhooside ühiskond-
liku majapidamise edasiseks kindlustamiseks.

Siit järgneb kolhoosi esimehele lahendada need üles-
anded oma igapäevases töös ja tagada kolhoosi ühis-
karja arvulist suurendamist ning ühiskarja produktiiv-
suse tõstmist.

Ühisloomakasvatuse kiire areng, tema produktiivsuse
tõstmine on võimalik igas kolhoosis ainult vastava sööda-
baasi organiseerimisel ja kindlustamisel.

Seega näeme, et need kaks kolhoosi põhimist tootmis-
haru, taime- ja loomakasvatus, peavad olema kooskõlas-
tatud.

Kuidas siduda tegelikult nende kahe põhimise maja-
pidamisharu arengut kolhoosides praegu, s. o. maavilje-
luse heinaväljasüsteemi rakendamisel mitte ära oodates
maakorraldustööde lõpuleviimist, selleks toome mõned
praktilised näitlikud arvestused Leningradi oblasti kol-
hooside kogemustest.

Kommunaari kolhoos Kirichi rajoonis koostas 1948.
aastal, pärast ühinemist teise kolhoosiga järgmise arves-
tuse majapidamise arendamiseks:

Kolhoosil oli maad kokku 1656 ha,		
sellest:	põldu	361 ha
	heinamaad võsaga	211 ha
	võsakarjamaad	306 ha
	sood	371 ha
	metsa	236 ha
	muud maad	171 ha.

Kolhoosil oli loomi:

veiseid	121
neist lehmi	36
sigu	35
neist emiseid	11
lambaid	50
kodulinde	110
hobuseid	21.

Nagu eeltoodud arvudest nähtub, oli kolhoosil pindalalt suur hulk maad, mis seisis kasutamata. Looduslik heinamaa- ja karjamaa olid pindalalt seejuures väikesed loomakasvatuse arendamiseks. Samuti vähe oli ka põldu. Kerkis vajadus nende kõlvikute pindalade laiendamiseks, milleta arenev loomakasvatus ei olnud kindlustatud söödabaasiga. Märgime seejuures, et selline olukord valitseb ka praegu paljudes Eesti NSV kolhoosides.

Kolhoos planeeris järgmised maaparandustööd:

Võsaga kaetud karjamaad teha põlluks 65 ha

Võsaga kaetud heinamaad teha põlluks 46 ha

Soid muuta heinamaaks 105 ha

Metsa karjamaaks 61 ha

Pärast uudismaa ülesharimist kujuneb kolhoosi maa- kasutus kõlvikute järgi järgmiseks:

põldu — 361 ha + 111 ha uudismaa arvel = 472 ha;
 heinamaad — 211 ha + 105 ha uudismaa arvel, lahutades põlluks haritud 46 ha = 270 ha;

karjamaad — 306 ha + 61 ha ülesharitud metsa, lahutades põlluks haritud 65 ha = 302 ha.

Nende maakõlvikute alusel kavandaski kolhoos majandi üksikute harude arendamise.

Esmajoones arvestati karjakasvatuse võimalusi, kusjuures võeti aluseks loomade nõutav miinimumarv. Arvestused näitasid, et see arv on liialt väike ja kolhoosil on võimalus seda tunduvalt ületada, sest kolhoosi tegelikud võimalused ületasid loomakasvatuse iga-aastase suurendamise plaani nõudeid.

Edasi võeti arvesse toiduteravilja tarvidus riiklikkude müüginormide täitmiseks, MTJ naturaaltasuks ning väljaandmiseks kolhoosnikute normipäevade alusel. Arvestused näitasid, et kolhoosil tuleb külvata iga aasta rukist ja nisu 80 ha.

Järgnevas tabelis on toodud selle kolhoosi kõlvikute ümberorganiseerimise tulemused ja sellest olenevalt saakide tõusud.

	1948. aastal		1951. aastal		
	pindala ha	saak 1 ha-lt tsent.	pindala ha	saak 1 ha-lt tsent.	kogusaak tsentn.
Põldu	361	—	461	—	—
Toiduteravilja	92	12	100	15	1500
Söödateravilja	85	11	86	15	1426
Põldheina	35	25	122	30	3660
Kesa	100	—	55	—	—
Köögivilja	4	125	12	200	2400
Kartulit	25	90	26	130	3290
Söödajuurvilja	5	140	15	180	2700
Silokultuure	10	110	15	140	2100
Haljassööta	5	110	30	140	4200
Heinamaad	211	8	165	15	2475
Karjamaad	306	40	302	75	22650
Kaera eelkultuurina	—	—	65	15	975

Saades niiviisi teada taimekasvatuse loodetava üldsaagi, võis selle alusel plaanida loomakasvatuse arendamist. Loomakasvatuse plaanimist alati hobusekasvatusest, mille aluseks võeti tööhobuste tarvidus kolhoosis, arvestades, et traktorijaam aitab teha kolhoositööde üldmahust 70 protsenti (1951. aasta tööde üldmaht). Arvestused näitasid, et kolhoos vajab vähemalt 45 tööhobust ja aastas 3 hobust müügiks ning peale selle tööhobuste koosseisu pidevaks remontimiseks vähemalt 25 noorhobust ja 2 sugutäkki, seega kokku 75 hobust. Keskmiselt iga hobuse kohta (kaasa arvatud noorhobused) arvestati 3,2 tonni heinu aastas ehk kogutarve 1951. aastal — 240 tonni heinu.

Järgnevalt plaaniti — lähtudes söödabaasist — veisekasvatus. Söödabaas annab kolhoosile 1951. aastal: heina — 770 tonni (sellest 153 tonni eelkultuuride arvel) ja söödapõhku 240 tonni. Sellest läheb hobustele 240 tonni ja lammastele (lambaid plaaniti 1951. aastaks 100) 50 tonni heinu. Veisekarjale jääb 480 tonni heina ja 240 tonni söödapõhku. Arvestades, et keskmine aasta kore-

sööda tarvidus ühele veisele (juurde arvatud noorveised) on 2,0 tonni, võib kolhoos organiseerida veisefarmi 300 loomaga, sellest 1. jaanuariks 1951. aastal 150 lehma.

Lõpuks plaaniti seakasvatus, võttes siin aluseks majandis toodetavad jõusöödad. Kolhoos arvestas, et müügiks riigile müügikohustuse korras ja traktorijaamale naturaaltasuks on 1951. aastal vaja 41 tonni teravilja, seemneks — 50 tonni, eraldamiseks kolhoosi teistesse fondidesse peale söödafondi — 45 tonni, et iga normipäeva kohta tuleb anda kolhoosi liikmetele 3 kg teravilja (normipäevi plaaniti 1951. aastaks 21 000), kokku normipäevadele 63 tonni teravilja. Jääk — 163 tonni teravilja — arvestati söödafondi. Sellest on jõusööda tarvidus hobustele — 35 tonni, veistele — 60 tonni (veistele 50% ulatuses vajadusest, sest 50% jõusööta saadakse üle plaani antud piima vastu), lammastele 5 tonni, kodulindudele (plaaniti 1951. aastal 500 kana) 5 tonni. Seafarmile jääb 70 tonni teravilja. Selle alusel plaanis kolhoos 1. jaanuariks 1952. aastal seafarmi 100 seaga, nende hulgas 25 suguemist.

Alljärgnev tabel näitab loomakasvatuse arendamise käiku.

Loomade liigid	1948. a.	1949. a.	1950. a.	1951. a.	1952. a.
	Loomade arv				
Veised	121	160	220	270	300
nendest lehmad	36	52	82	110	150
Hobused	21	31	48	62	75
nendest tööhobused	17	26	29	38	50
Sead	35	40	50	70	100
nendest emised	11	15	17	20	25
Lambad	50	55	65	75	100
Kodulinnud	110	150	200	300	500

Kui võrrelda põllunduse üldtoodangut loomakasvatuse arenguga, siis viimane on tagatud söödabaasiga. Rakendades seda arvestust, Kommunaari kolhoos kooskõlastas taime- ja loomakasvatuse tootmisharud.

Alljärgnevas tabelis on toodud Kommunaari kolhoosi uudismaa ülesharimise plaan.

Tööde nimetus	Tööde üldi- ne maht ha	1948. a.		1949. a.		1950. a.		1951. a.		1952. a.	
		kolhoos	MTJ	kolhoos	MTJ	kolhoos	MTJ	kolhoos	MTJ	kolhoos	MTJ
Võsa juurimine	111	5	25	5	30	10	20	3	13	—	—
Soo kuivatamine	105	15	90	—	—	—	—	—	—	—	—
Soo puhastamine võsast	105	30	—	35	—	50	—	—	—	—	—
Uudismaa künd- mine	170	—	30	—	75	—	65	—	—	—	—
Eelvilja külv	105	—	—	—	—	40	—	75	—	65	—
Kultuurheintaim- ede külv	40	—	—	—	—	—	—	—	—	40	—
Metsa puhastamine karjamaaks	61	—	—	—	—	—	—	30	—	41	—

Uudismaade harimine säärases kiires tempos oli võimalik üksnes traktorijaama suure abi tõttu. Nagu tabelist nähtub, teostas traktorijaam ülesharimisel kõik raskemad tööd.

Vastavalt loomade arvu kasvule tuleb plaanida ka kapitaalehitused, ära kasutades selleks tüüp-projektid.

Üks põhimistest küsimustest kolhoosi ühiskondliku loomakasvatuse arendamisel on produktiivloomade arvu suurenemine iga loomaliigi alal. On tarvilik võimalikult kiiremalts luua niisugune olukord igas kolhoosis, kus lehmade arv veiste üldarvust oleks mitte vähem kui 50 protsenti. Teiseks mitte väiksema tähtsusega ülesandeks on suurendada loomade nuumamist. Seafarm kolhoosis peab tegutsema põhimiselt nuumsigade kasvatamisega, mitte aga nii, nagu see on paljudes kolhoosides, kus seafarm tegutseb ainult pörsaste kasvatamisega müügi otstarbeks. Tuleb tagada ka pullmullikate ja lamaste nuumamist. Alati tuleb meeles pidada, et loomade nuumamine suurendab tunduvalt kolhoosi turustussaadusi — ning sellega rahalisi tulusid.

TEISTE MAJAPIDAMISHARUDE ORGANISEERIMINE.

Kolhoosi majapidamises on tähtsal kohal ka teiste majapidamisharude organiseerimine. Siia kuuluvad puu-

viljaaed, mesila, taimelavad ja kasvuhooned. Need majapidamisharud, olenevalt nende õigest organiseerimisest suurendavad tunduvalt kolhoosi rahalisi tulusid.

ENSV Ministrite Nõukogu määruses nr. 28 1. X 49. a. on ette nähtud, et kolhoosides tuleb rajada puuviljaaiad.

Loomulikult on see nõue iga kolhoosi kohta minimaalne ning aia pindala tuleb laiendada, arvestades iga kolhoosi tingimusi kui ka võimalusi. Ulesanne seisab selles, et lähema kahe-kolme aasta jooksul teostada võimalikult suuremal arvul viljapuude ja marjapõõsaste istutamist ning suurendada mesilasperede arvu.

Linnade lähedal asuvail kolhoosidel tuleb kiiresti arendada varajase köögivilja kasvatamist, ehitades selleks lavad ja kasvuhooned. Nende pindala oleneb kolhoosi võimalustest, eriti tööjõu osas.

Ulesanne seisab selles, et varustada linnas töötajaid varajase köögiviljaga ning võimalikult suurendada kolhoosi rahalisi tulusid.

Kolhoosi esimehe tööst ei või kõrvale jääda ka karusloomade farmide organiseerimine ja selle arendamine, kuna sel on rahvamajanduslikust seisukohast suur tähtsus.

ABIETTEVÕTETE ORGANISEERIMINE.

Abiettevõtete organiseerimine on kolhoosis tähtsal kohal, sest abiettevõtted abistavad teiste tootmisharude plaani täitmist ning aitavad tõsta tööviljakust.

Selleks, et kolhoosi majapidamine tuleks toime antud plaani täitmisega, on tarvilik, et kolhoosis oleks organiseeritud sepikoda vastava sisustusega. See võimaldab igasugust masinate ja tööriistade remonti. Samuti on tarvilik puutöökoda, kus on võimalik valmistada uusi veovahendeid, teha remonti, tiseritöid jne., samuti sadul-sepatöökoda hoburakmete tootmiseks ja remontimiseks; edasi veski söötade jahvatamiseks.

Need on hädavajalikud abiettevõtted, milleta kolhoos ei saa edukalt toota. Arusaadav, et kolhoosi majapidamises on tarvilikud ka saeveskid, elektriijaamad, telliseja katusekivitehased jne.

Abiettevõtete organiseerimisel tuleb lähtuda iga kolhoosi võimalustest ja tingimustest.

Paljud vennasvabariikide kolhoosid on organiseerinud

abiettevõtted ühiselt, mis on andnud tulemusi, sest ühiselt suudavad kolhoosid paremini ja täielikumalt sisustada abiettevõtteid ning seega luua paremaid eeltingimusi nende ärakasutamiseks.

Kolhoosidevaheliste abiettevõtete organiseerimises kasutatakse mitut vormi, mis on abiettevõtete mahust.

Kolhoosidevaheliste abikäitiste organiseerimine on võimalik ning soovitatav. Tihti ei jätku üksikul kolhoosil tööjõudu või rahalisi summasid ühe või teise hädavajaliku abikäitise organiseerimiseks. Samuti ei ole ka ühel kolhoosil säärasele abikäitisele anda aasta läbi küllalt tööd. Eriti suure tähtsusega on kolhoosidevahelised abikäitised ehitusmaterjalide tootmisel (telliskivitehased, lubjapõletamisahjud, saeveskid, katusekivitehased, maa-kuivendustorude tehased), kuna igal kolhoosil seisavad ees suured ehitustööd. Mitte vähem tähtsad on ka hästi sisseseatud ja varustatud sepikojad ja puutöökojad, mis võimaldavad kiiresti remontida kui ka valmistada tööriistu ja veovahendeid.

Kolhoosidevahelisi abikäitisi organiseeritakse vastavate kolhooside üldkoosoleku otsusel, kus iga kolhoos määrab ära oma osavõtu suuruse (rahas, materjalides, töö- ja veojõus) ja teeb kindlaks organiseeritava abikäitise juhtimise ja selle saaduste ja tulude jaotamise korra kolhooside vahel.

Kolhoosidevahelise abikäitise juhtimise organiseerimine on selle suurusest. Kui organiseeritud abiettevõtte oma juhtimiseks vajab ja tasub ära juhatajat, kes on vabastatud tootmistööst, siis määravad kolhooside juhatused ühisel kokkuleppel juhataja ning teevad tema vastutajaks kogu varanduse ja tootmise eest abikäitises. Ühtlasi koostatakse ka aasta tootmisplaan ja tuludekulude eelarve. Kui aga abikäitis oma tootmismahu poolest ei vaja tootmistööst vabastatud juhatajat, siis jäetakse abikäitis ühe või teise kolhoosi majapidamise koosseisu, kes ka siis juhib viimase tegevust. Kui aga kolhoosidevaheline abikäitis on suurema arvu kolhooside oma (kolhoosidevahelised elektriijaamad, veskid jne.) ja on suure tootmisvõimega, siis valitakse talle juhatus, kuhu iga kolhoos valib üldkoosolekul oma esindaja; viimased valivad endi keskel esimehe. Kõik kolhoosid annavad juhatusale volituse abikäitise juhtimiseks ja viimane tegutseb kõigi kolhooside nimel.

Saadused ja tulud jaotatakse vastavalt iga kolhoosi poolt abikäitise mahutatud osale (raha, materjalid, tööveojõud).

Kolhoosid, organiseerides abikäitisi, peavad arvestama seda, et neil on lubatud organiseerida ainult niisuguseid abikäitisi, millede saadusi kolhoosid vajavad oma ühis-
majapidamises.

TÖÖ ORGANISEERIMINE JA TÖÖTASU KOLHOOSIS.

Kolhoosikord muutis sotsialistliku põllumajanduse kõige suuremaks, kõige rohkem mehhaniseeritud ja kõige produktiivsemaks põllumajanduseks maailmas. Ja seda tänu sellele, et kolhoosi kui sotsialistliku põllumajandusliku suurkäitise tootmine on rajatud ühisomandusele ning kollektiivse töö vormidele. Kolhoosis on olemas kõik eeldused selleks, et rakendada eesrindliku agronoomiateaduse saavutusi, laiaulatuslikult ning täielikult mehhaniseerida tööprotsessi ja maksimaalselt kasutada tehnikat.

Iga kolhoosi edukas arenemine ja majanduslik tugevus olenevad suurel määral töö organiseerimise selliste vormide rakendamisest, mis vastavad täielikult kõrgelt mehhaniseeritud kollektiivse suurmajandi tootmistingimustele. Suuremaks jõuks põllumajanduse tootmistaseme tõstmisel on arenev tehnika, mida riik suunab kolhoosidesse traktorijaamade kaudu. Seepärast peavadki töö organiseerimise vormid kolhoosides olema niisugused, mis soodustavad traktorite, kombainide ja teiste keerukate masinate ratsionaalset kasutamist.

Partei ja valitsus, osutades töö õige organiseerimise küsimusele suurimat tähelepanu ning toetudes parimate kolhooside kogemustele, soovivad rakendada töö organiseerimise peamise vormina kolhoosides alalist tootmisbrigaadi.

Kolhoosielu põhiseadus — stalinlikus põllumajandusliku artelli põhikirjas on see punktis 14 sõnastatud järgmiselt: „Artelli liikmeist moodustab juhatus tootmisbrigaadid.

Põllutööbrigaadid moodustatakse vähemalt ühe külvi-
korra kestuseks. Põllutööbrigaadile määratakse külvi-
korra kestuseks maatükid külvikorrapõldudel.

Igale põllutööbrigaadile kinnistab artelli juhatus eri aktiga kõik talle vajaliku inventari, tööloomad ja majapidamishooned." Need on lühikesed, kuid selged juhtnõud töö organiseerimiseks kolhoosides.

NSV Liidu Ministrite Nõukogu 1948. a. määruses „Abinõudest töö organiseerimise, tööjõudluse tõstmise ja töötasu maksmise korra parandamiseks kolhoosides“ ja Eesti NSV Ministrite Nõukogu määruses nr. 638 juhitakse tähelepanu reale puudustele, mis esinevad kolhoosides töö organiseerimise alal ning rõhutatakse veel kord, et tähtsamaks ülesandeks töö organiseerimise parandamisel on alaliste tootmisbrigaadide kui artelli töö organiseerimise põhivormi igakülgne tugevdamine.

Nimetatud määrus osutus uueks hoovaks alaliste põllundusbrigaadide tugevdamisel.

Kuid mitte kõikjal ei viidud järjekindlalt ellu partei ja valitsuse juhendeid alaliste põllundusbrigaadide organiseerimise kohta. Selle tunnistuseks on 19. veebruaril 1950. a. „Pravdas“ avaldatud artikkel, „Töö organiseerimise moonutamiste vastu kolhoosides“ (vt. „Rahva Hää“ 22. veebr. 1950. a.). Nimetatud artiklis kritiseeritakse ning mõistetakse hukka UK(b)P Kurski Oblastikomitee ebaõige tegevus, kes tootmisbrigaadide tugevdamise asemel soodustas nende nõrgendamist, asendades tootmisbrigaadid iseseisvate lülidega. Niisugune teguviis avaldus selles, et esile tõstes lüli kui peamist ja iseseisvat, tootmisbrigaadist sõltumatut töö organiseerimise vormi, rakendati neid kõigis põllundusharudes, sealhulgas ka teraviljakasvatuses.

„Pravda“ artiklis märgitakse, et sellise tootmisbrigaadide nõrgendamise ja iseseisvate lülide loomise suuna tõttu pidurdatakse põllumajanduslike tööde mehhaniseerimist.

NSV Liidu Ministrite Nõukogu ja UK(b)P Keskkomitee määrusega 1950. a. „Kevadkülviks ettevalmistamise käigust kolhocsides, traktorijaamades ja sovhoosides“, kohustatakse partei-, valitsuse- ja põllumajandusorganeid tarvitusele võtma abinõusid selleks, et tugevdada veelgi alalist tootmisbrigaadi.

Seega näeme, et nii artelli põhikirjas kui ka kõigis tähtsamais partei ja valitsuse dokumentides, kus on puudutatud töö organiseerimise küsimusi, rõhutatakse just tootmisbrigaadi kui töö organiseerimise põhivormi tähtsust.

Eesti NSV Ministrite Nõukogu ja Eestimaa K(b)P Keskkomitee võtsid vastu määruse „Töö organiseerimises esinevate moonutuste ja puuduste kõrvaldamise kohta Eesti NSV kolhoosides“. Selles määruses Eesti NSV Ministrite Nõukogu ja EK(b)P Keskkomitee märgivad, et paljudes vabariigi kolhoosides sallitakse töö organiseerimise küsimustes tõsiseid moonutusi. Kolhoosides on moodustatud teraviljakultuuride kasvatamise lülid, mis osutub tõsiseks takistuseks MTJ-de masinatehnika ja kolhooside endi tootmisvahendite kasutamisele, võimaldades samuti ka väikeste maatükkide säilitamist ja segades kolhooside ühtsetesse massiividesse viimist.

Paljudes kolhoosides on lülidele kinnistatud maatükid, tööloomad, põllumajandusmasinad ja inventar, millega lülid vastandatakse tootmisbrigaadile ja vähendatakse tootmisbrigaadi kui töö organiseerimise põhivormi osatähtsust kolhoosides. Kõrvuti sellega paljudel juhtudel üksikuile kolhoosnikuile ei kinnistatud tootmisvahendeid, mis viis isikliku vastutuse puudumisele tootmisvahendite kasutamisel. Neis kolhoosides aga, kus tootmisvahendid kinnistati brigaadis üksikuile kolhoosnikuile, kinnistati tihti hobused, põllumajandusmasinad ja inventar nende endistele omanikele, mis segab kolhoosnikuil lahti saada eraomanike meeoludest ja kahjustab kolhoosi ühismajandi kindlustamist.

Paljudes kolhoosides, kus organiseeriti lülid tehniliste kultuuride kasvatamiseks, moodustati need mitte tootmis-, vaid territoriaalse põhimõtte järgi, mis tegelikult viis selleni, et kolhoosnikud töötasid oma endisel maal, omade hobuste ja põllumajandusliku inventariga, mis kolhoosi asutamise ajal neilt ühistati ja selline olukord võimaldas mitteamastele kolhoosnikutele jätkata oma üksikmajapidamist kolhoosi vormi all.

Kõrvuti mainitud moonutustega töö organiseerimises esines paljudes kolhoosides ka tõsiseid puudusi tootmisbrigaadide sisemises organiseerimises. Nii ei vormistatud paljudes kolhoosides tootmisvahendite kinnistamist brigaadidele aktidega, kusjuures hobused, masinad ja inventar asusid tihti mitte brigaadi õues, vaid kolhoosnikute õues, s. t. ei olnud tegelikult ühistatud; brigaadidele ei antud tootmisülesandeid üksikute tööde teostamise perioodideks, samuti ei viidud brigaadideni normipäevade kulutamise plaane; brigaadi poolt tervikuna teh-

tud töö arvestus, samuti üksikute kolhoosnikute töö arvestus ei olnud korrastatud; töönormid rea tööde kohta puudusid, või olid alandatud; töid teostati tihti mitteorganiseeritult, ilma tükitöö rakendamiseta, töökohtade ettevalmistamiseta.

Kõik see viis ühistöö viljakuse languseni, lubamatule ajakaotusele kolhoosnikute töödele jaotamisel, seisakutele tööprotsessis ning brigaadi ja samuti ka üksikute kolhoosnikute huvitunde kaotamisele põllumajanduslike tööde kiirema täitmise vastu.

Tihti alandati brigadiiri kui kolhoosi tootmise keskse kuju osatähtsust ja asendati brigadiire lülivanematega.

Moonutuste ja puuduste likvideerimiseks töö organiseerimises kolhoosides, ENSV Ministrite Nõukogu ja EK(b)P Keskkomitee mõistavad hukka lülide organiseerimise teraviljakultuuride kasvatamiseks, kui mitteõige tööorganiseerimise praktika, mis pidurdab traktorite ja teiste MTJ keerukate masinate, samuti kolhooside endiste tootmisvahendite laialdast rakendamist ja ratsionaalset kasutamist. Lubada lülide organiseerimist tootmisbrigaadide koosseisus ainult tehniliste ja mõningate rühvelkultuuride (suhrupeet, köögivilj) kasvatamiseks, sel juhul, kui tööde mehhaniseerimise tase nende kultuuride kasvatamisel on madal ja nende kultuuride külvide pindalad on küllaldaselt suured. Tehniliste ja teiste rühvelkultuuride kasvatamise lülide organiseerimisel ei tule kinnistada tootmisvahendeid lülidele, vaid brigaadile, brigaadis aga — üksikutele kolhoosnikutele.

Eesti NSV Ministrite Nõukogu ja Eestimaa K(b)P Keskkomitee loevad tähtsamaks ülesandeks töö organiseerimise parandamiseks kolhoosides alaliste tootmisbrigaadide kui töö organiseerimise põhivormi tugevdamist, mis võimaldab kõige tootlikumalt kasutada kolhoosides MTJ-de võimsat masinatehnikat, samuti kolhooside endi tootmisvahendeid.

Alaliste tootmisbrigaadide kui töö organiseerimise põhivormi tugevdamiseks peavad Eesti NSV Ministrite Nõukogu ja Eestimaa K(b)P Keskkomitee vajalikuks tagada maa külvikorra kestuseks inventari, põllumajandusmasinate, veojõu ja transportvahendite, samuti vajalike tootmishoonete kinnistamise brigaadile. Kõik need tootmisvahendid peavad olema brigadiiri käsutuses ja neid ei tohi ära võtta tema teadmata, või kolhoosi juha-

juhatuse otsuseta, kasutamiseks töödel väljaspool brigaadi.

Kolhoosides, kus moodustatakse rohkem kui üks tootmisbrigaad, tuleb kinnistada igale brigaadile igas külvikorraldavas brigaadi maatükk, kolhoosides aga, kus ei ole külvikorda sisse viidud, tagada maatükkide kinnistamine igale brigaadile olemasolevais põldudes, arvestades seejuures võrdset koormust brigaadide vahel.

Mitte väiksema tähtsusega on tootmisbrigaadi kindlustamisel brigaadi alaline koosseis, mida töö viljakuse huvides peab tagama iga kolhoosi esimees.

Eespool toodud otsused aitasid tõhusalt parandada kolhooside tööd ning on suunatud täies ulatuses kolhooside ja kolhoosnikute huvide kaitsele ja on kujukaks näiteks, kuidas partei ja nõukogude valitsus on valvel kolhooside hea käekäigu eest ning osutavad neile iga-külgsel konkreetset abi.

TÖÖ TASU TAIMEKASVATUSES.

UK(b)P Keskkomitee 1947. a. veebruaripöörde otsuses märgitakse, et kolhoosides tuleb naturaaltulude jaotamisel arvesse võtta saak, mis on koristatud iga brigaadi ja üksiku lüli poolt ja nimelt sääraselt, et kolhoosnikud brigaadides ja lülides, kes on koristanud suurema saagi, saaksid ka suurema tasu; kes on aga koristanud madalama saagi, peavad saama ka väiksema tasu. Varem kehtinud tulude jaotamise kord ei vastanud enam kolhooside arengu tasemele ega võimaldanud õiglast tulude jaotamist, vastavalt tehtud tööde hulga ja kvaliteedile. Kui tulude jaotamisel ei arvestata saaki, siis brigaadid ja lülid saavad ühesugust tasu, vaatamata sellele, et nad erinevalt hoolitsesid nende hoole all olevate kultuuride kasvatamisel ning saagi koristamisel. Niisugune töötasu arvestamine takistab kolhooside edasist majanduslikku tugevdamist ega võimalda tõsta tööviljakust kolhoosi tootmises.

Eesti NSV Ministrite Nõukogu 1948. a. 16. juuli määrus „Abinõudest töö organiseerimise, tööjõudluse tõstmise ja töötasu maksmise korra parandamiseks Eesti NSV kolhoosides“ soovib kolhoosnikute üldkoosolekute otsusel kehtestada järgmine normipäevade arvestamise ja jaotamise kord:

a) brigaadidele ja lülidele, kes on ületanud saagi

koristamise plaani neile kinnistatud kultuuri või samalaadsete kultuuride rühmas, täiendavalt juurde arvestada ületatud plaani iga protsendi eest üks protsent normipäevadest, mis on kulutatud antud kultuurile või samalaadsete kultuuride rühmale;

b) brigaadilt ja lülilt, kes ei ole täitnud saagi koristamise plaani temale kinnistatud kultuuri või samalaadsete kultuuride rühmas, arvata maha täitmata jäänud plaani protsendi eest üks protsent, kuid mitte üle 25% normipäevadest, mis on kulutatud antud kultuurile või samalaadsete kultuuride rühmale;

c) brigaadidele ja lülidele, kes on täitnud saagikoristamise plaani neile kinnistatud kultuuri või samalaadsete kultuuride rühmale, arvestada kõik normipäevad, mis on kulutatud antud kultuurile või samalaadsete kultuuride rühmale.

Kuidas tegelikult teostada normipäevade juurde- ja mahaarvestamist, vastavalt brigaadide ja lülide poolt koristatud saagile, seda selgitab tab. 1 toodud näitlik arvestus. Arvestuse aluseks on võetud üks kultuur (rukis).

Kultuur — rukis. Edu kolhoos.

Tabel nr. 1.

	I brigaad	II brigaad	III brigaad
Kinnistatud rukkikülve ha-des	30	20	10
Plaanitud saak ühelt ha-lt tsentnerites	15	16	14
Tegelikult koristatud ühelt ha-lt tsentnerites	16	15	14
Plaanitud üldsaak tsentnerites	450	320	140
Tegelikult koristatud üldsaak tsentnerites	480	300	140
Plaanitaitmise protsent	106	93	100
Arvestada juurde või maha normipäevi vastavalt saagile	6+	7—	—

Toodud näitest selgub, et kolmas brigaad koristas plaanilise saagi ja temale tuleb arvestada kõik normipäevad, mis ta kulutas sellele kultuurile (rukis). Esimene brigaad ületas plaanilise saagi 6% võrra, temale tuleb arvestada juurde normipäevi 6% rukkile kulutatud normipäevade hulgast. Teine brigaad koristas plaanis ettenähtud saagist 93% ja tema normipäevadest tuleb 7% maha arvata.

Kui brigaadidel on kinnistatud teravilja kultuuride rühm, siis tuleb arvutada kõige enne plaaniline üldsaak ja selle najal keskmine plaaniline saak ühelt hektaarilt, mida on soovitatav teha tabeli nr. 2 kohaselt.

Edasi tuleb arvutada tegelikult koristatud keskmine saak ühelt hektaarilt ja tegelik üldsaak kultuuriderühmalt saagi arvestamise dokumentide alusel tab. 3 vormi kohaselt.

Kui on teada brigaadidele kinnistatud teraviljakultuuride rühma plaaniline keskmine saak ühelt ha-lt, kogu kultuuriderühmalt koristatud üldsaak, siis võib nende andmete põhjal brigaadidele normipäevi juurde ja maha arvestada, analoogiliselt tabelis nr. 1 toodud näitega.

Tabel nr. 2.

Kultuuri nimetus	I brigaad			II brigaad			III brigaad		
	ha	Plaanitud saak ühelt ha-lt	Plaan. üldsaak ts-tes	ha	Plaanitud saak ühelt ha-lt	Plaan. üldsaak ts-tes	ha	Plaanitud saak ühelt ha-lt	Plaan. üldsaak ts-tes
Rukis	30	15	450	20	16	320	10	14	140
Suvinisu	5	12	60	7	13	91	9	10	90
Kaer	20	15	300	20	15	300	30	15	450
Oder	5	15	75	10	15	150	15	15	225
Kokku:	60	14,7	885	57	15,0	861	64	140	905

Tabel nr. 3.

Kultuuri nimetus	I brigaad			II brigaad			III brigaad		
	ha	Tegelikult koristatud ühelt ha-lt (ts)	Kogusaak (ts)	ha	Tegelikult koristatud ühelt ha-lt (ts)	Kogusaak (ts)	ha	Tegelikult koristatud ühelt ha-lt (ts)	Kogusaak (ts)
Rukis . .	30	16	480	20	15	300	10	14	140
Suvinisu .	5	15	75	7	16	112	9	10	90
Kaer . .	20	18	360	20	14	280	30	15	450
Oder . .	5	14	70	10	15	150	15	14	210
Kokku:	60	17,2	985	57	16	842	64	13,3	890

Eesti NSV Ministrite Nõukogu määruse nr. 668 paragrahv 20 alusel soovitatakse ka seesugust normipäevade juurde- või mahaarvestamise viisi, milles ei hinnata brigadide ja lülide töötulemusi neile kinnistatud plaani täitmise määra järgi, vaid võetakse aluseks kogu kolhoosi keskmine viljakuse plaan. Neil juhtudel toimub normipäevade juurde- või mahaarvestamine järgmiselt: brigadile tuleb täiendavalt juurde arvestada, või vähendada, normipäevi nii mitu protsenti, kui mitme protsendi võrra antud kultuuri või samalaadsete kultuuride rühma osas saagi koristamise plaani täitmise protsent brigadi poolt on suurem (väiksem) viljakuse plaani täitmise protsendist selle kultuuri või samalaadsete kultuuride rühmas kolhoosi kohta keskmiselt. Seejuures ei tohi brigadilt mahaarvestatavate normipäevade arv ületada 25% normipäevadest, mis on nende poolt tehtud neile kinnistatud kultuuride alal. Brigadilt, kes on täitnud või ületanud talle määratud viljakuse plaani, kuigi väiksemas protsendis kui kolhoosi kohta keskmiselt, ei tule normipäevi vähendada, vaid arvestada talle kõik normipäevad, mis on talle märgitud ja otsustatud tasumisele võtta pärast normipäevade kulutamise plaani täitmise kontrollimist. Tegelikult oleks soovitav sel korral arvestada normipäevi tab. 4 näidatud viisil.

Kultuur — suvinisu. Edu kolhoos.

Tabel nr. 4.

	I brigaad	II brigaad	III brigaad	Keskmine kolhoosis
Kinnistatud suvinisu külve ha-des	5	7	10	
Plaanitud saak ühelt ha-lt	12	13	10	12,7
Kogusaak plaani järgi tsentnerites	60	91	100	261
Tegelikult koristatud saaki ha-lt	15	16	10	13,0
Tegelikult koristatud saaki ts-tes	75	112	100	287
Plaani täitmise protsent	115	123	100	110
Normipäevade juurde- või mahaarvestamine	5	13	—	—

Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrus nr. 668 näeb ette, et normipäevade juurdearvestamist brigadides ei

rakendata kolhoosnikutele, kes kaaluva põhjusega ei täitnud normipäevade kohustuslikku miinimumi. Normipäevi ei vähendata saagi koristamise plaani mittetäitmise eest, kui külvid on kannatanud loodusõnnetuse all, mis on tõestatud Riikliku Kindlustuse aktidega. Samuti ei vähendata normipäevi töövõimetuselt kolhoosnikuilt ja alaealistelt kuni 16 a. vanuseni. Normipäevade juurde- või mahaarvestamisel tuleb võtta arvesse kõik jooksva aastal ühele kultuurile või kultuuriderühmale kulutatud ja pärast kontrollimist tasumiseks vastuvõetud normipäevad, s. o. normipäevad, mis on arvestatud brigaadi liikmetele, traktoristidele ja teistele kolhoosnikutele, kes töötasid antud maatükil.

Kui ülaltoodud tabelite alusel on arvutatud normipäevade juurde- või mahaarvestamise protsent ja kui on teada igale kultuurile või samalaadsete kultuuride rühmale iga brigaadi poolt kulutatud normipäevade hulk, siis võib jaotada normipäevad brigaadide ja lülide ning üksikute kolhoosnikute vahel. Normipäevade jaotamisel on soovitatav aluseks võtta tabel nr. 5.

Normipäevade juurde- või mahaarvestamine brigaadidele ja brigaadi liikmetele rukki alal.

Tabel nr. 5.

Brigaadi numbrid ja brigaadi liikmete nimed	Külvipind ha-des	Plaanitäitmise %	Juurde- või mahaarvestatud normipäevi (%)	Kulutatud normipäevi	Juurde arvestatud normipäevi	Maha arvestatud normipäevi	Kokku normipäevi
I brigaad	30	106	+5	750	45	—	795
1. Liiver; Jaan	jne.			61	3,6	—	64,6
II brigaad	20	93	-7	500	—	35	465
1. (brigaadi liik-				92	—	6,4	85,6
2. mete pere-							
3. konna- ja ees-	jne.						
nimed)							

Seda tabelit võib kasutada ka sel puhul, kui kolhoosnikute üldkoosolek võttis vastu otsuse normipäevi juurde või maha arvestada vastavalt viljakuse plaani täitmisele.

Eesti NSV Ministrite Nõukogu määruse nr. 668 paragrahv 24 alusel tuleb kolhooside üldkoosolekute otsuste kohaselt arvestada brigaadide kolhoosnikuile normipäevi köögiviljade ja vahelharitavate kultuuride osas iga kogutud saagi tsentneri eest hinnete järgi normipäevades.

Hinded saagi tsentneri kohta tuleb kindlaks määrata lähtudes brigaadile määratud saagi koristamise plaanist, kehtestatud tőonormidest ja tőohinnetest, samuti plaanis ettenähtud saagi tootmiseks vajalike normipäevade arvust, kusjuures tarbekorral tuleb neid hindeid aasta lõpul täpsustada tegelikult sooritatud tőode kohaselt.

Tegelikult on soovitav kolhoosidel seda teostada järgmiselt. Näiteks võttis kolhoosi üldkoosolek vastu otsuse määrata tasu kartulite kasvatamise eest saagi tsentnerite pealt. Kui brigaadile oli kinnistatud 6 hektaari kartulipõldu, iga ha harimiseks plaanitud 100 normipäeva ning plaaniline saak ühelt ha-lt oli 140 tsentnerit, siis tasumaksmine normipäevades võib niisugusel puhul toimuda järgmiselt:

Plaanitud normipäevade arv $6 \times 100 = 600$

Plaanitud kogusaak (ts) $6 \times 140 = 840$

Ühele tsentnerile on arvestatud $600 : 840 = 0,71$ normipäeva.

Seega on 0,71 normipäeva tasu suurus kartulisaagi ühe tsentneri eest.

Kui aga brigaad kogus 140 tsentneri asemel 180 tsentnerit kartuleid ühelt hektaarilt, siis tuleb brigaadi normipäevi arvestada järgmiselt:

$180 \times 6 = 1080$ (ts) $\times 0,71 = 766$ normipäeva.

Niisamuti on soovitav arvestada normipäevi ka brigaadide ja lülide liikmetele juur- ja köögivilja osas, kui brigaadile või lülile oli kinnistatud mitu liiki aed- ja köögivilja. Siis tuleb aga enne arvutada plaaniline saak kogu kultuurile rühma kohta ja seejärel tasu normipäevades iga tsentneri eest.

Näiteks oli lülile kinnistatud:

	plaanitud saak ha-lt	plaanitud normi- päevi ühele ha-le
kapsaid 2 ha . . .	200 ts,	160
kaalikaid 2 ha . .	180 ts,	250
porgandeid 1 ha .	150 ts,	200

Edasi arvutame plaanilise saagi ja plaanilise normipäevade kulutuse kogu kultuuride rühma kohta:

$$2 \times 200 = 400$$

$$2 \times 180 = 360$$

$$1 \times 150 = 150$$

Kokku 5 ha — 910 = plaaniline kogusaak ha-lt

$$2 \times 160 = 320$$

$$2 \times 150 = 300$$

$$1 \times 200 = 200$$

Kokku 5 ha — 820 = plaanitud normipäevade arv antud köögivilja-kultuuri rühma kasvatamiseks.

Jagades 820 : 910-ga, saame 0,9 normipäeva iga saagitsentneri eest.

Normipäevi üksikute kolhoosnike vahel aga võib jaotada alljärgnevalt.

Brigaadi liikmed täitsid kartulisaagi plaani ja said tegelikult 1080 tsentnerit kartuleid, s. o. ületasid plaani 240 tsentneri võrra. Brigaad kulutas tegelikult selle kartulisaagi kasvatamiseks ja koristamiseks 590 normipäeva. Brigaadile tuleb aga arvestada 766 normipäeva ehk 176 normipäeva rohkem, kui ta tegelikult kartulile kulutas. Selleks, et õiglaselt jaotada 176 normipäeva brigaadi liikmete vahel, on vaja teada, mitu protsenti tuleb juurde arvestada igale brigaadi liikmele vastavalt tema poolt kartulisaagi koristamisel tegelikult väljatöötatud normipäevade arvule.

$$(766 \times 100) : 590 = 130\%$$

Nii tuleb igale brigaadi liikmele arvestada tegelikult väljatöötatud normipäevadele täiendavalt juurde veel 30%.

Kui brigaad kogus plaanilisest saagist väiksema koguse ja kulutas rohkem normipäevi, kui neid oli plaanitud ühe tsentneri kohta, siis tuleb normipäevi maha arvestada, kuid mitte üle 25% väljatöötatud normipäevade üldarvust.

Kui kolhoos kasutab normipäevade juurde- või mahaarvestamisel selliseid tabeleid ja jaotab normipäevi brigaadide, lülide ja kultuuride järgi, siis on võimalik täpselt ellu rakendada Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrust nr. 668. See tagab tulude jaotamist kolhoosis vastavalt brigaadide või lülide poolt koristatud saagile.

Seda laadi arvestuste abil võib normipäevade juurde- ja mahaarvamist toimetada ka tehniliste kultuuride lülidele.

TOOTMISVAHENDITE ÜLEANDMISE JA KINNISTAMISE KORD TOOTMISBRIGAADIDELE.

NSV Liidu Ministrite Nõukogu oma määruses 19. aprillist 1948. a. „Abinõudest töö organiseerimise, töoviljakuse tõstmise ja töötasu maksmise korra parandamiseks kolhoosides“ märkis, et mitte alati ei kinnistata maatükke ja teisi tootmisvahendeid brigaadidele, ega kinnitata alalist isikulist koosseisu, sealjuures tootmisvahendeid kasutades brigadiiri teadmata. Selline isikliku vastutuse puudumine soodustab vastutustundetut tegevust ega taga õiget tööde organiseerimist ning vajalikku töoviljakuse tõstmist.

Ülalnimetatud määruse kohaselt andis Eesti NSV Ministrite Nõukogu välja 16. juulil 1948. a. määruse nr. 668, millega kohustatakse Eesti NSV kolhoose likvideerima eespool märgitud puudused ja rakendama täielikult isiklikku vastutust ning kõigiti tugevdama tootmisbrigaadi kui töö organiseerimise põhimist vormi kolhoosis.

Tootmisvahendite üleandmine ja kinnistamine brigaadile on kolhoosi põhikirja otsene täitmine, sest põhikirja punktis 14 on öeldud: „Igale põllundusbrigaadile kinnistab artelli juhatus eri aktiga kõik temale vajaliku inventari, tööloomad ja majapidamishooned.“

„Igale loomakasvatusefarmile kinnistatakse artelli juhatuse poolt kariloomad, loomade talitamiseks vajalik inventar, veovahendid ja karjalaudad.“

Arvesse võttes eespool toodud valitsuse määruse ja kolhoosi põhikirja nõudeid, tuleb tootmisvahendite kinnistamist ja üleandmist tootmise brigaadidele täita kui tähtsamat ülesannet, mis on sihitud kolhooside organisatsioonilise ja majandusliku tugevdamise kindlustamisele.

Isikliku vastutuse puudumine on suurim kolhoosikorra vaenlane, mis soodustab kolhoosi ühisvara pillamist, raiskamist ja otsekohest vargust, mille tagajärjeks on kolhoosi organisatsiooniline ja majanduslik nõrgenemine.

Kolhoosi juhatuse ümbervalimise korral tuleb majapidamisharude juhatajatele tootmisvahendid kinnistada

uue juhatuse poolt. Seda tuleb teha ka sel juhul, kui majapidamisharude juhatajateks jäävad samad isikud, kes olid eelmise juhatuse ajalgi. Tootmisvahendite üleandmine — kinnistamine — vormistatakse aktiga, mida tuleb teha sellepärast, et juhatuse poolt majapidamise vastuvõtmise inventuuriga avastatud puudu- ja ülejäägid saaksid õigel ajal likvideeritud ning hiljem ei tekiks arusaamatusi majapidamisharude juhatajate ja kolhoosi juhatuse töös.

Tootmisvahendite kinnistamine ja üleandmine uutele majapidamisharude juhatajatele tuleb läbi viia kiirelt, et ei tekiks olukorda, kus ei ole vastutajaid tootmisvahendite eest. Kolhoosi juhatuse ümbervalimise korral peab üleandmine ja kinnistamine toimuma ühel ajal inventuuriga ühes ehk teises majapidamisharus, uute majapidamisharude juhatajate määramisel aga 2—3 päeva jooksul pärast määramist.

Esimesel juhul teostab üleandmist vastav komisjon kolhoosi juhatuse määramisel, kes viib läbi inventuuri. Teisel juhul, kui uus majapidamisharu juhataja määratakse juhatuse koosolekul, kus määratakse ka komisjon, kes on üleandmise ja vastuvõtmise juures, määratakse komisjoni koosseisu üks juhatuse liige, kes on ka ühtlasi komisjoni töö juhtijaks. Komisjoni tööst kutsutakse osa võtma ka revisjonikomisjoni esindaja.

Üleandmiskomisjoni juuresolekul tuleb tingimata läbi viia tootmisvahendite inventuur, mille järgi toimubki tegelik üleandmine. Puudujääke kui ka ülejääke komisjon ei selgita. Seda teeb kolhoosi arvepidaja, võrreldes arvepidamise jääke üleandmise päeval üleandmisaktiga.

Varade üleandmise ja kinnistamise all tuleb mõista kõigi tootmisvahendite üleandmist ja kinnistamist majapidamisharu juhatajale.

Põllundusbrigadiirile antakse üle brigaadi isiklik koosseis, maa, külvid, maaparandusehitused, tööloomad, veoabinõud, põllutööriistad ja masinad, majanduslikud hooned, seemnefondid, tööloomade söödafond, väikeinventar jne.

Analoogiliselt põllunduse brigaadile toimub tootmisvahendite üleandmine ka loomakasvatusfarmides ja abitevõtteis.

Kolhoosi juhatuse ja esimehe tähtsaks ülesandeks on kinnistada igale tootmisüksusele vahendid, mis võimalda-

vad tootmisbrigaadidel täita tootmisprotsess tervikuna, sidudes seda MTJ mehaanilise jõuga ja kolhoosi oma mehhaniseerimisvahenditega.

Teiseks tähtsamaks kolhoosi juhatuse ja esimehe ülesandeks on likvideerida täielikult isikliku vastutustunde puudumine ja rakendada kolhoosis selline kord, milles iga kolhoosi liige tunneks, et tema on vastutav ühiskonna vara eest.

Isiklikku vastutust aitab tõsta ja kindlustab kolhoosi varade eest hoolitsemine, tootmisvahendite kinnistamine ja üleandmine tootmisbrigaadidele ning brigaadides üksikutele kolhoosnikutele.

Tootmisvahendite kinnistamine ja üleandmine peab toimuma sellekohase aktiga. Toome näitena Sürgavere kolhoosi (Viljandi maakonnas) tootmisvahendite kinnistamise ja üleandmise akti vormi.

Kinnitatud juhatuse koosolekul
 „25.“ jaanuaril 1950. a.
 Kolhoosi esimees
 „26.“ jaanuaril 1950. a.

AKT,

mis on koostatud Sürgavere kolhoosi tootmisvahendite kinnistamise kohta põllundusbrigaadile — brigadiir sm. Oja, M. A. — seisuga „20.“ jaanuaril 1950. a.

Andis üle end. brigadiir sm. Tamm, I. A.

Võttis vastu brigadiir sm. Oja, M. A.

Olid üleandmise juures:

Üleandmiskomisjoni esimees: Mets, Jaan.

Üleandmiskomisjoni liikmed: Org, Peeter; Jõgi, Johan.

Revisjonikomisjoni liige: Lepp, Linda.

Tegelikult andis üle sm. Tamm ja võttis vastu sm. Oja järgmised tootmisvahendid:

Inventari nr.	Tootmisvahendi nimetus	Hulk või kaal	Bilansihind		Tootmisvahendi iseloomustus
			Uksuse hind	Summa rbl.	
3	Heinaküün	1	1100	1100	Katus jookseb läbi
6	Heinaküün	1	1600	1600	Korras
11—22	Tööhobuseid	12	—	28500	Vaata nimekiri nr. 2
36, 38	Külvimasinad	2	310	620	Korras
—	Põlluheina	21 t	—	—	Vaata kuhjade nimekiri nr. 3
—	Söödakaera	4 „	—	—	Hoiul laos nr. 2
—	Seemnekaera	6 „	—	—	Hoiul laos nr. 2

jne.

Sarnaselt märgitakse akti kõik üleantavad varad.

Nii aktile kui ka sellele lisatavatele varade nimekirjadele kirjutavad alla üleandja, vastuvõtja ja üleandmise juures olijad. Akt kinnitatakse juhatuse koosolekul ja on ametlikuks dokumendiks, mille alusel kolhoosi arvepidaja teeb vastavad arvestused arveraamatutesse. See akt on ka dokumendiks, mille alusel brigadiir kannab materiaalselt vastutust temale üleantud ja kinnistatud varade alalhoiu ja õige kasutamise eest.

TOOTMISVAHENDITE KINNISTAMISE KORD ÜKSİKUTELE BRIGAADI LIIKMETELE.

Isikliku vastutuse loomine kolhoosis ei lõpe veel tootmisvahendite kinnistamisega tootmisbrigaadide brigadiiridele. Kuna brigadiir üksi ei ole kunagi suuteline tagama brigaadile kinnistatud tootmisvahendite alalhoiu ja nende õiget kasutamist ning töökorras olekut, sellepärast tuleb kaasa tõmmata kõik brigaadi liikmed, kinnistades neile tootmisvahendeid. Tootmisvahendite kinnistamine igale brigaadi koosseisu kuuluvale kolhoosnikule teeb iga brigaadi liikme materiaalselt vastutavaks brigadiiri ees ja kasvatab neis ühtlasi vastutustunnet. Teiseks soodustab see tööriistade ja masinate alalist töökorras hoidmist ning seoses sellega tööviljakuse tõstmist.

Tootmisvahendeid kinnistab üksikutele brigaadi liikmetele brigadiir, olenevalt sellest, milliseid töid keegi neist teeb.

Tööhobused kinnistatakse esikorras brigaadi tallimehele, vaatamata sellele, kas nad on paigutatud brigaadi keskuse talli või ei. Brigaadi tallimehele antakse üle ja kinnistatakse tööhobused ja hoburakmed. Üleandmist ja kinnistamist vormistab brigadiir nimekirjaga, kus märgitakse eraldi iga tööhobune ja hoburakmed. Üleandmise nimekiri on soovitatav koostada alljärgneva vormi kohaselt (v.t. lk. 71).

Nimekirjas loetakse üles üksikasjalikult kõik vahendid, mis üle antakse, et ei tekiks hiljem arusaamatusi, kusjuures iseloomustus peab olema täpne ja arusaadav.

Tööhobuste, hoburakmete ja veovahendite kinnistamist hobustega töötavatele kolhoosnikutele toimetatakse eri nimekirjadega, kuhu ka iga kolhoosnik alla kirjutab. Töö-

**Tootmisvahendite nimekiri, mis on kinnistatud kolhoosi
tallimehele sm.**

Inventari nr ja nimetus	Tootmisvahendi nimetus	Hulk	Iseloomustus	Brigadiiri märkused
Nr. 1	Hobune	1	Terve, keskm. toitumus	
Nr. 2	" jne. kantakse nimekirja	1	kõik hobused	
	Hoburakmed:			
	rangid	10	korras	
	loogad	10	"	
	jne. Reed	10	3 nõuavad remonti	
	Vankrid	5	korras	

hobuste, veovahendite ja rakmete kohta koostatakse eraldi nimekirjad. Alljärgnevalt on toodud nimekirja vorm, mida kasutatakse Edasi kolhoosis Tartumaal.

**Kolhoosnikutele kinnistatud tööhobuste, hoburakmete ja
veovahendite nimekiri:**

Kolhoosniku perekonnanimi, eesnimi ja isanimi	Tootmisvahendi nimetus	Iseloomustus	Kolhoosniku allkiri vastuvõtmise kohta
Lepp, Jaan Juhani pg.	Hobune „Peru“ Rangid rooma- dega Sedelgas Leid Uhehobuse vanker Regi jne.,	Terve, keskmise toitumusega Korras " " " "	

Uks eksemplar nimekirjast jäetakse brigaadi tallimehele teadmiseks ja teine brigadiirile. Sama laadi nimekirjadega kinnistatakse ka kõik teised brigaadile üleantud vahendid. Seepärast on nii põllunduse kui loomakasvatuse brigadiiride ülesandeks kinnistada kõik brigaadile kinnistatud tootmisvahendid üksikutele brigaadi liikmetele. Ainult selliselt võimaldub lõplikult likvideerida

isikliku vastutuse puudumist ja tagada tootmisvahendite õiget ning efektiivset kasutamist.

Et brigaadi liikmetel oleks võimalik anda hoiule hooajalisi tööriistu ja masinaid, peab brigaadil olema tootmisvahendite hoiuruumid. Hooajaliste tootmisvahendite hulka kuuluvad vankrid, reed ning suurem osa põllutöomasinaid ja riistu. Põllutööriistade ja masinate hoidmise korraldamiseks võiks soovitada Külvaja kolhoosis (Viljandimaal) läbiviidud tootmisvahendite hoidmise korda. Külvaja kolhoosi põllutööbrigaadil on tootmisvahendite hoidmiseks eraldatud kün, mida on võimalik lukustada. Sügisel kohal, kui üht või teist põllutööriista enam ei kasutata, puhastatakse need kolhoosnike poolt mullast, määratakse metallosad õliga ja antakse üle brigadiirile, kelle hooldamisel on ka masinriistade hoiuruum. Samuti paigutatakse hoiukohtadesse ka vankrid ja reed. Seda tehakse ka suve jooksul, kui tööriistu ei kasutata. Hoiulevõtmisel annab brigadiir allkirja kolhoosnikule, mille see tagastab, kui saab masina või riista uuesti kasutamisele. Hoiuruumis on igale masina või tööriista liigile määratud kindel koht, nii et igal ajal on võimalik ühte või teist masinriista kergelt kätte saada. Selleks, et ühele või teisele brigaadi liikmele kinnistatud masinriista kergem oleks ära tunda, on masinriistad kõik nummerdatud.

Eelkäsiteldud kord võimaldab mitte üksnes kolhoosnikutele oma vastutuselt masinriista ära anda selle pikemaegse mittekasutamise puhul, vaid soodustab ka korrapäraselt masinriistade hoidu ja kasutamist.

Sellise tootmisvahendite kinnistamise ja hoidmise viisi korral ei saa esineda olukorda, kus need vedelevad igalpool laiali, purunevad või lähevad kaduma.

Ka võimaldab niisugune kord brigadiiril ja kolhoosi esimehel õigeaegselt kontrollida tootmisvahendite korrasolekut ning organiseerida remonti või vahetamist uutega.

TÖÖ NORMIMISEST KOLHOOSIS.

Õigesti väljatöötatud ja kolhoosnike üldkoosolekul kinnitatud töönormid on suureks ja tähtsaks teguriks kolhooside ühistootmise organiseerimisel. Töönormide ja tööhinnete abil arvestatakse normipäevades tööjõu kulu töödel, nende alusel tehakse kindlaks kolhoosnike osa-

võtt kolhoosi ühistootmisest ja nende osa tulude jaotamisel. Vastuvõetud töönormide alusel koostatakse normipäevade kulutamise plaan ja tehakse kindlaks inimtööjõu, veojõu ja põllumajandusliku inventari tarve. Õigete töönormide alusel on võimalik läbi viia realselt kolhoosisisest plaanimist ja organiseerida kolhoosi ühistootmise põhimiste tööliikide täitmist ettenähtud tähtaegadeks.

Töö normimisel on kolhoosis suureks abiks näidistöönormid ja ühtsed tööhinded normipäevades, mis on välja töötatud Nõukogude Liidu eesrindlike kolhooside kogemuste üldistamise teel ja heaks kiidetud ENSV Ministrite Nõukogu määrusega nr. 668 ning soovitatud rakendada Eesti NSV kolhoosides.

Valitsuse poolt heakskiidetud näidistöönormid ja ühtsed tööhinded normipäevades põhinevad sotsialistlikul töötasu maksmise printsiibil: „igalt tema võimete kohaselt, igale tema töö järgi“, ja on kolhoosidele näidistöönormideks. Nende alusel, arvestades kolhoosi iseärasusi ja konkreetseid tingimusi, töötab kolhoosi juhatus välja ning üldkoosolek kinnitab antud kolhoosi töönormid. Viimased on aga kolhoosnikuile juba seaduseks.

Selleks et välja töötada põhjendatud töönormid, mis vastavad kolhoosi tootmistingimustele, on vajalik arvestada kolhoosi olude erinevust, nagu: koristatavate pindalade suurust, mullastikku, viljakasvu, veojõu ja inventari seisukorda. Tuleb aga märkida, et igas kolhoosis isegi ühe ja sama tööliigi kohta võivad olla kasutamisel erinevad töönormid. On ju täiesti loomulik, et vili võib näiteks ühel 10—15 ha-sel pindalal olla tihedam, teisel 8—10 ha-sel põlluosal aga üsna hõre. Vili võib olla lamandunud, mille tõttu teda saab niita ainult kolmest küljest. Põldheina niitmisel võib saak ha-lt olla 40 tsentnerit või 15—20 tsentnerit. Ühehõlmalise adraga kündmisel võib ühe kolhoosi maade hulgas esineda nii rasket kui ka kergemat maad, nii kividest puhtaid kui ka kiviseid põlde. Ka hobuseid, kellega töötatakse, on tugevamaid ja nõrgemaid. Peab silmas pidama, et näidistöönormides pole arvestatud kõiki kolhoosides võimalikke erinevusi ja see asjaolu tingib, et iga kolhoos korrigeeriks normide läbivaatamisel neid vastavalt oma konkreetsetele tingimustele. On selge, et kolhoosnik, kes ausalt töötab tiheda ja lamandunud vilja niitmisel, kunagi ei suuda võistelda

teise sama ausa kolhoosnikuga, kelle koristada on hõre ja väikene vili. Kui mõlema töötasu arvestamisel võetakse aluseks ühesugune töönorm, siis tekib ebavõrdne olukord: nimelt sama aja- ja jõukulutusega saab tugevama vilja koristaja normipäevi ligikaudu poole vähem, kui tema töönorm hektaarides oli sama, mis teiselgi.

Oma määruses nr. 668 16. juulist 1948. a. tegi Eesti NSV Ministrite Nõukogu kolhoosidele kohuseks kehtivad töönormid ja normipäevade hinded iga aasta uuesti läbi vaadata ning seejuures mitte lubada näidistöönormide mehaanilist kinnitamist. See peab tagama kõrgema töötasu maksmist tähtsamatel töödel ja töötasu alandamist kõrvalise tähtsusega töödel.

Igal aastal enne tootmisplaani koostamist toimub igas kolhoosis varem vastuvõetud töönormide uuesti läbivaatamine. Normide läbivaatamisel tuleb neid täpsustada vastavalt lõppenud aasta töökogemustele ja tööviljakuse tõusule. Igal aastal enne tootmisplaani koostamist tuleb kolhoosi juhatusel koos aktiiviga analüüsida üksikasjaliselt läbitöötatud andmeid töönormide tegeliku täitmise kohta eelmisel aastal. Sealjuures osutatakse erilist tähelepanu uutele töö liikidele ja nendele töödele, milles paljud kolhoosnikud kas ületasid või ei täitnud kehtivaid töönorme. Materjali selle kohta kolhoosi juhatus ja brigadiirid peavad koguma kogu aasta jooksul.

Peab aga mainima, et suureks reguleerivaks jõuks on ainult õiged töönormid ja selleks, et nad tõeliselt tõmbaksid mahajäävaid kolhoosnikuid eesrindlaste tasemeni, on vajalik, et töönormid oleksid välja töötatud töö organiseerimise põhimõtete ja kolhoosnikute-eesrindlaste töö kogemuste alusel.

TOOTMISE PLAANIMINE.

Kuivõrd kolhoosid on sotsialistliku majandussüsteemi koosteosaks, reguleerib Nõukogude riik nende elu ja tööd sääraselt, et ta ei riivaks kolhoosnikute põhikirjalisi õigusi, vaid aitaks neid õigusi kasutada täiel määral, mis tagab niihästi kolhoosi kui terviku, kui ka üksikute kolhoosnikute heaolu ja teeb võimalikuks ning tarvilikuks plaanimise sotsialistlikus põllumajanduses. Kõik need nõuded, mis riik ja tema kohalikud organid esitavad kolhoosile, tulenevad tegelikult põhikirjast. Näiteks:

„Artell kohustab juhtima oma kollektiivset majapidamist plaani järgi, täpselt kinni pidades tööliste ja talupoegade valitsuse organite poolt määratud põllumajandussaaduste tootmisplaanist ja artelli kohustustest riigile“.

Kolhoosi plaaniline ühismajapidamine võimaldab paremini ja tervikumalt kasutada kolhoosi ühiskondlikke tootmisvahendeid kui ka traktorijaamade tehnilist baasi.

Igas kolhoosis on suur hulk tööjõudu, mille õiget kasutamist võimaldab organiseerida ainult reaalne kolhoosi tootmisplaan. Ilma tootmisplaanita on võimatu tagada õiget töö organiseerimist.

Igale kolhoosile määrab maakonna (rajooni) täitevkomitee, lähtudes üldriiklikust põllumajanduse arendamise plaanist, aasta-ülesande külvipindade alal ja saagi suuruse, samuti ka ülesande karja arendamise ja produktiivsuse tõstmise alal.

Aasta tootmisplaani alusel koostatakse tootmisülesanded brigaadidele ja karjafarmidele. Tootmisülesanne põllundusbrigaadile sisaldab kultuuride nimetusi, nende paigutust brigaadidele kinnistatud maa-alal, iga kultuuri külvipinda, viljakust, kogusaaki, agrotehniliste abinõude loetelu; loomakasvatuses — loomade arvu, toodangut loomade aasta käibest ja söötade vajadust.

Kolhoosi tootmise plaanis kui ka brigaadide tootmisülesannetes määratakse ära brigaadi koosseis, töö maht ja normipäevade arv, mis on vajalik tootmisülesande täitmiseks.

Kuidas organiseerida üht või teist tööd, kuidas paigutada ja jaotada kolhoosi tööjõudu ja tootmisvahendeid, selleks tuleb tähtsamate tööperioodide kohta koostada kalendrilised tööplaanid: kevadkülviks, heinatöödeks, kesaharimiseks, umbrohutõrjeks, viljasaagi koristamiseks, taliviljade külviks, sügiskünniks jne.

Tootmise plaanimine ja töö organiseerimine peavad olema alalises sidemes, nende lahutamisel üksteisest ei saa olla ratsionaalset tootmist.

NORMIPÄEVADE KULUTAMISE PLAANIMINE.

Uheks tähtsamaks teguriks töö organiseerimisel ja plaanimisel kolhoosi igas tootmisharus on õige normipäevade tarviduse plaanimine. Normipäevade tarvidus

igale tootmisharule või tootmisbrigaadile arvestatakse välja vastavalt kolhoosnikute üldkoosolekul kinnitatud töönormide ja nende hinnete alusel.

Igale brigaadile või farmile plaanitud normipäevad kirjutatakse nende aasta tootmisülesandesse kui normipäevade limiit, mida ei tohi kolhoosi juhatuse loata ületada.

Kuni viimase ajani ei ole paljud kolhoosid omistanud veel vajalikku tähtsust normipäevade õigele plaanimisele kolhoosis ega ole kontrollinud tootmisplaani selle osa täitmist tööprotsesside lõigus. Selle tulemusena on tekkinud ebaõiget normipäevade ülekulutamist administratiiv- ja teenindaval personaalil ja teisejärgulise tähtsusega töödel.

UK(b)P veebruaripleenum rõhutab, et normipäevade hoolikamaks ja õigemaks kulutamiseks tuleb soovitada kolhoosidele plaanida aasta algusel normipäevade kulu tööde jaoks üksikute harude ja põllumajanduslike järe, seades sisse range kontrolli normipäevade õige arvestuse üle, vastavalt tehtud tööle ja brigaadide normipäevade kulutamise plaanidele. Samuti loeme Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrusest nr. 668, 16. juulist 1948. a.: „Soovitada kolhooside juhatustel üheaegu aasta tootmisplaani ja tulude-kulude eelarve koostamisega koostada normipäevade kulutamise plaan põllumajandusharude, iga kultuuri või samalaadsete kultuuride grupi järe iga brigaadi jaoks, iga abikäitise jaoks, iga ehitusobjekti jaoks ning samuti sisemiste majapidamistöde jaoks ning töötasu maksmiseks administratiiv- ja teenindavale personaalile.“

Vastavalt toodud määrustele tulebki koostada normipäevade kulutamise plaan kolhoosis.

Normipäevade kulutamise plaani koostamisel tuleb täpselt arvestada normipäevade tarvet, vastavalt töömahule. Lubamatu on seda tööd teha mehaaniliselt või mingisuguste keskmiste arvestuste alusel. Sellise lubamatu vea tegi Viljandimaa TK Põllumajandusosakond, kes töötas välja kunstlikult normipäevade kulutamise plaani ja soovitas neid keskmisi näitajaid kasutada kolhoosides normipäevade kulutamise plaani koostamisel; veel enam — põllumajandusosakond ei kinnitanud isegi nende kolhooside aasta tootmisplaanide, kus normipäevade kulutamise plaan läks lahku põllumajandusosakonna poolt soovitatud näitajatest.

Selline normipäevade kulutamise ettedikteerimine kolhoosidele põllumajandusosakondade poolt, ilma kolhooside konkreetseid erinevusi arvestamata, ei ole millegagi õigustatud ja sellest tuleb maakonna põllumajandusosakondadel hoiduda.

Normipäevade kulutamise plaani väljatöötamisel peavad põllumajanduse eriteadlased (agronoomid, zootehnikud) erilise vastutustundega abistama iga üksikut kolhoosi eraldi.

Normipäevade kulutamise plaani koostamine oleneb igas kolhoosis kasutatavast agrotehnikast, mullastikust, põldude suurusest, mehhaniseerimise ulatusest, saagi suurusest jne. Kõiki neid tegureid arvestades on võimalik koostada õigeaegselt normipäevade kulutamise plaan. Kogemused sellel töö alal näitavad, et ennekõike tuleb koostada tööde täielik loetelu tööde eri harude ja kultuuride järgi, alates aasta algusest kuni aastasaagi koristamiseni, see üksikasjaliselt läbi arutada ning alles siis koostada, vastavalt kolhoosnikute üldkoosoleku poolt kinnitatud töönormidele ja -hindeile, normipäevade kulutamise plaan. Üksikasjaline tööde loetelu kultuuride järgi kantakse brigaadide tootmisülesandesse.

Põllumajanduses peavad mitte ainult brigadiirid, vaid kõik kolhoosnikud teadma, kui palju normipäevi on lubatud kulutada brigaadile iga üksiku kultuuri harimiseks, mis neile on kinnistatud. Samuti peavad brigaadi kõik liikmed teadma, milline on antud brigaadi saagiplaan kultuuride järgi.

Analoogiliselt toimub normipäevade kulutamise väljaarvutamine ja plaanimine ka igas farmis ja teiste tööliikide alal. Normipäev on ühtseks mõõtühikuks kõigile kolhoosis tehtavatele töödele.

TÖÖJÕU JA TOOTMISVAHENDITE KASUTAMINE.

Erilise tähtsusega on tööjõu ja tootmisvahendite õige kasutamine põllutööbrigaadis üksikutel hooajalistel põllutöödel.

Möödunud aasta juulis ja augustis toimus kümnes Harju-, Viljandi- ja Tartumaa kolhoosis kontroll, selleks et selgitada olemasoleva tööjõu kasutamist ning tööviljakuse tegelikku taset üksikutes kolhoosides.

Kontrollimiseks võeti suuruselt enam-vähem ühesugused kolhoosid, kuid töö organiseerimise ja arvepidamise korrasoleku poolest erinevad. Kolmes kolhoosis oli töö organiseerimine, samuti ka arvepidamine korratu, kolmes töö organiseerimine korratu, arvepidamine aga korras, ning neljas kolhoosis töö organiseerimine ning arvepidamine heal tasemel.

Allpool avaldame kontrollimise tulemused.

Esimese kontrollrühma kolmes kolhoosis (A. H. Tammsaare-nimeline Tartumaal, Anija Edasi Harjumaal ja Sürgavere Viljandimaal) võttis töövõimelistest kolhoosi liikmetest tööpäeva kestel iga päev kolhoosi ühistööst osa keskmiselt: juulis 73% ja augustis 74% töötajate arvust. Tähendab, tööst ei võtnud iga päev osa keskmiselt juulis 27% ja augustis 26% tööjulistest inimestest. Ühismajandi kõige pingelisemate tööde hooajal kaotasid need kolm kolhoosi juulis 860 ja augustis 815 tööpäeva.

Peale selle ei kasutanud ülalmainitud kolhoosid täielikult ka nendegi kolhoosnikute tööaega, kes võtsid tööddest osa. Juulikuu esimese 10 päeva jooksul oli kolhoosnikute tööst osavõtt päevas keskmiselt järgmine: 10 ja rohkem tundi töötas 23% töötajatest, 8—10 tundi — 25%, 6—8 tundi — 33%, 4—6 tundi — 15% ja vähem kui 4 tundi töötas 4% töötajatest. Sellega kaotasid need kolhoosid iga päev veel tööpäeva puuduliku ärakasutamise tõttu 705 tööpäeva kuus.

Üksikute kolhooside viisi oli tööpäevade kadu võimalikest tööpäevade arvust: A. H. Tammsaare nimelisel kolhoosil 52,6%, Anija Edasil 48,2% ja Sürgaverel 47,6%.

Tegelikult võttis nendes kolhoosides juulikuus iga kolhoosi liige ühistööst osa keskmiselt ainult 12—13 päeva. Tuleb järeldada, et kui juba juulis — pingelisemal heinaajal — oli osavõtt tööst nii nõrk, siis oli see aasta ülejäänud kuudel veelgi nõrgem.

Järgmise kontrollrühma kolhoosides (Õige Tee Harjumaal, Mäeküla Viljandimaal ja Kevade Tartumaal) võttis keskmiselt päevas kolhoosi tööddest osa juulis 85% ja augustis 90% töötajatest.

Iga päev ei võtnud tööddest osa juulis keskmiselt 15% ja augustis 10% töötajatest. Peale selle oli töötundide kadu juulikuu esimese 10 päeva jooksul iga päev keskmiselt 14% võimalikust tööajast. Seega moodustas töö-

päevade üldine mittekasutamine nendes kolhoosides kuu võimalikest tööpäevadest 28,3 protsenti.

Viimase kontrollrühma neljas kolhoosis (Kalevi Tartumaal, Murrangu ja Koidu Harjumaal ning Sakala Viljandimaal), kus kolhooside juhatused pidevalt päev-päevalt hoolitsesid ja parandasid töö organiseerimist kolhoosis, võttis kolhoosi ühistöödest osa juulis keskmiselt 96% ja augustis 97% liikmete arvust.

Töötundide kadu päevas tööjõu mittekasutamiseks oli juuliku esimesel 10 päeval neis kolhoosides keskmiselt 8% võimalikust tööajast. Tööpäevade mittekasutamise protsent üldvõimalikest tööpäevade arvust on 11,7.

Nagu ülaltoodud kontrollimise arvud näitavad, on paljudes meie kolhoosides veel kasutamata väga suuri inimtööjõu reserve ning inimtööjõu kasutamise protsent on lubamatult madal.

Madal on ka tööviljakus. Kontrollitud kolhoosides oli kõige kõrgem päeva töönormide täitmise protsent Kalevi kolhoosis, kus juuliku esimesel 10 päeval täideti iga kolhoosniku ja päeva kohta töönormid keskmiselt 81,5-protsendiliselt. Teistes kolhoosides moodustas see 50—60 protsenti. Säärane madal töönormide täitmine on ka arusaadav, sest tööviljakus sõltub peamiselt töö organiseerimise tasemest ning inimtööjõu õigest kasutamisest.

Eeltoodud kontrollimise alusel kokkuvõtte tegemiseks valime ainult ühe näitaja: iga päev kolhoosi ühistöölt puudunud kolhoosnike arvu. Kümnes kontrollitud kolhoosis ei võtnud juuliku jooksul ühistööst kolhoosis keskmiselt osa iga päev 56 inimest. See teeb kuu kohta 1400 tööpäeva ja aasta kohta 16 808 tööpäeva.

Tööjõu kasutamise küsimusega kolhoosides ja selle analüüsimisega tegelevad nii meie põllumajandusorganid kui ka kolhooside juhatused (viimased kahjuks sageli aga õige pealiskaudselt). Lihtsam on ju seletada kõiki puudusi kolhooside tootmistöös tööjõu puudusega, kui analüüsida tööjõu kasutamist ja abistada kolhoose töö õiges organiseerimises ning tööjõu kasutamises.

Mõttetu on arvata, et tööjõu õiget kasutamist ja tööviljakuse tõstmist kolhoosides saab organiseerida ainult kõnelemisega sellest. Peamisi põhjuseid vabariigi kolhooside tööjõu halvas kasutamises ning madalas tööviljakuses just ongi asjaolu, et meil piirdutakse ainult sellest rääkimisega. Räägitakse, kuid ei võeta puudusi terava

kriitika alla, ei parandata olukorda ega kõrvaldata puudusi. Näiteks on palju juttu sellest, et paljud kolhoosi liikmed võtavad halvasti osa ühistööst, et tööd tehakse ükskõikselt, mittekorralikult, sageli lohakalt jne., kuid harva — ning sedagi juhuslikult — kolhoosi juhatus või kolhoosi liikmed kritiseerivad säärase liikmete väära teguviisi, veel vähem nõuavad kolhoosi juhatused ja ametiisikud seletust niisuguse teguviisi puhul. Seda tõendavad kontrollimise andmed ülaltoodud kümnes kolhoosis, samuti ka faktid paljudes teistes kolhoosides. Tartumaal ei olnud 16 kontrollitud kolhoosis, alates 1. juunist kuni 1. novembrini, kolhoosi juhatuse poolt korraldagi seletust nõutud töödistsipliini rikkumise puhul. Võrumaal ei nõutud seletust 15 kontrollitud kolhoosist 14 kolhoosis, Pärnumaal 14 kontrollitud kolhoosist 12 kolhoosis jne. Säärane puuduste surnuksvaikimine ja töödistsipliini rikkumiste sallimine on lubamatu ja kolhoosi põhikirja jäme rikkumine, nii kolhoosi juhatuse kui ka kolhoosnikute poolt.

Tähtsal kohal tööviljakuse tõstmiseks kõrvuti töödistsipliini tõstmisega on töö õige organiseerimine. Kui töödistsipliin peab tagama määratud ajal tööleilmumist, antud töö ausat ja korralikku täitmist töönormides ettenähtud aja jooksul ja tööabinõude korralikku hooldamist, siis töö õige organiseerimine peab esmajärjekorras looma tingimused ülesande korralikuks täitmiseks ja tööaja ratsionaalseks kasutamiseks.

Selleks, et täita korralikult tööülesandeid, et kasutada ratsionaalselt tööaega, on töötamiseks tarvis luua järgmised põhitingimused: tööriistad olgu töökorras, töökoht ja materjalid olgu ette valmistatud ning tööülesande täitja olgu täielikult teadlik tööülesandest (töö koht, töö liik, kvaliteet, töö norm ja töö tasu normi täitmise eest).

Tööriistade ja -vahendite mittekorrasolek, samuti ka töökoha puudulik ettevalmistamine on tööaja ebaratsionaalse kasutamise peamisi põhjuseid. Kümne ülalmainitud kolhoosi kontrollimise andmed näitasid, et tööpäeva puudulik kasutamine ei olenenud niipalju töötajast kui just sellest, et tööriistad ei olnud korrastatud, ning et töökoht ei olnud ette valmistatud.

Näiteks kaotas Anija Edasi kolhoosis 7. augustil ainult ühe viljaniitja juures töötav 7-liikmeline rühm 14 töötundi järgmiste puuduste tõttu: hobuste kohaletoomine —

35 minutit, seega 4 tundi, hoburakmete kohendamine — 20 minutit, seega 2 tundi, masina korraldamine — 25 minutit, seega 3 tundi, põllüürte lahtiniitmise ootamine — 30 minutit, seega 1 tund, hoburakmete parandamine töö ajal — 16 minutit, seega 2 tundi.

Kui jälgida kõikide kolhoosnikute tööd päevast päeva, võib märkida, et tööaja kadusid ülaltoodud põhjustel esineb kõigis kolhoosides.

Kahjuks omistatakse nendele väärnähtustele aga meie kolhoosides veel vähe tähelepanu ja sääraseid tööaja raiskamisi loetakse harilikeks ja vältimatuiks.

Samasugust tööaja raiskamist esineb ka töökoha ja -ülesande mitteõigeaegse teadmise tõttu.

Igale kolhoosnikule tuleb anda järgmise päeva tööülesanne juba eelmise päeva õhtul ja selgitada talle töö täitmise nõuded ning töö asukoht. See võimaldab igal kolhoosnikul ette valmistada ülesande täitmiseks ning läbi mõelda, kuidas seda teha paremini ja vähema ajakulutusega. Kolhoosi põllundusbrigaadi brigadiiri peamine ülesanne seisab selles, et päevast päeva kontrollida tööriistade ja -vahendite korrasolekut, töökoha õigeks ajaks ettevalmistamist ja igale brigaadi või lüli liikmele teatada õigel ajal tööülesanne. Kahjuks teevad meie kolhoosides brigadiirid aga veel vähe tegemist nende küsimustega.

Selleks et brigadiir oleks suuteline andma tööülesandeid, kontrollima ja vastu võtma töid, on soovitav moodustada hooajaliste tööde töörühmi. Viimase tööd juhivad rühmavanem, kes määratakse brigadiiri poolt.

Näiteks heina koristamisel määrab brigadiir rühma kolhoosnikuid ja teeb neile ülesandeks niita, kuivatada ja kuhja panna 10 ha heina. Määratud tähtajal, kui töö peab olema lõpetatud, võtab brigadiir vastu tehtud töö ning arvestab igale kolhoosnikule normipäevad, vastavalt tehtud tööle. Vastavalt olukorrale, annab brigadiir uued tööülesanded tervele rühmale, moodustab väiksemad rühmad või liidab rühmad mõne teise rühmaga.

Säärane väikerühma tükitöö organiseerimine võimaldab brigadiiril rühmavanema kaudu hoolitseda töökoha ettevalmistamise eest ning õigesti juhtida kolhoosnikute tööd.

Tööülesande ajavahemik oleneb töö mahust ja peab olema võimalikult lühem. Vastasel korral oleks brigadiiril raskendatud normipäevade arvestus.

Mingisuguseid tootmisvahendeid rühmale ei kinnistata, iga kolhoosnik töötab temale kinnistatud tööriistadega.

TOO ORGANISEERIMINE LOOMAKASVATUSES.

Erilise tähtsusega loomakasvatusefarmi töö organiseerimisel on õige töökoormuse kindlaksmääramine igale loomakasvatuse alal töötavale kolhoosnikule. Sageli juhtub nii, et loomade arvu vähesuse tõttu ei ole võimalik igale töötajale kinnistada loomi selliselt, et töötaja oleks täielikult koormatud ainult ühte ja samasse rühma kuuluvate loomade hooldamisega. Sel juhul tuleb loomakasvatuses töötavale kolhoosnikule kinnistada puudujäävad loomad teisest rühmast või siis anda teisi töid loomakasvatusefarmis, mis võimaldaksid ühendada neid töid loomade hooldamisega. Toome näite töö organiseerimisest Lembitu kolhoosis Järvemaal 1949—50. a. talveperioodil. Kolhoosi veisefarmis oli kokku 67 veist, selle hulgas 40 lehma, 2 sugupulli, 11 noorveist ja 14 1949. aastal sündinud vasikat.

Veisefarmis töötab kokku 11 kolhoosnikut. Neist on

farmi juhataja	1
lüpsjaid-karjatalitajaid	4
vasikatalitajaid	1
karjatalitajaid-karjaseid	2
öövahte	1
asendajaid puhkepäevadeks	2

Neljale lüpsjale-karjatalitajale oli kinnistatud igaühele 10 lehma, vasikatalitajale aga 11 noorveist ja 14 vasikat.

Karjatalitajad-karjased vedasid sööta ja hooldasid farmile kinnistatud hobuseid ning sugupulle. Asendajad pühapäevadeks vahetasid veisefarmi töötajaid, võimaldades neile puhkust, farmi juhataja aga juhtis kogu farmi tööd ning pidas saaduste laekumise, normipäevade, söötade kulutuste jm. arvestust.

Edasi on hädavajalik, et iga loomakasvatusefarmi töötaja teaks, ja täpselt täidaks oma töökohustusi ning rangelt peaks kinni loomakasvatusefarmis kehitatud päevakorrast. Sellepärast on soovitatav, et loomakasvatuse alal töötavate kolhoosnikute töökohustused ja farmis kehtiv päevakord oleks välja pandud igas farmis nähtavale kohale.

Teatavaid erinevusi esineb töö organiseerimisel väikesi loomakasvatustufarme omavates kolhoosides. Oletame näiteks, et kolhoosis on peale veisefarmi kuuluvate loomade veel 7 emist, 15 noorsiga, vanemad kui kaks kuud, 35 utte, 150 täiskasvanud kana, 10 noorhobust ja 1 sugutäkk. Oletame samuti, et loeteldud loomade hooldamiseks on kolhoosi juhatus eraldanud 7 kolhoosnikut.

Neist on: farmi juhataja	1
seatalitajaid	2
noorhobuste tallimees	1
lamba- ja linnutalitaja	1
öövaht	1
asendaja pühapäevadeks	1

Antud juhul on võimalik kinnistada ühte liiki kuuluvaid loomi kindlaksmääratud koormuse ulatuses ainult ühele seatalitajale (7 emist). Seepärast tuleb kõigile teistele määrata täiendavaid kohustusi. Nii näiteks ei saa farmi juhataja enam piirduda ainult farmi üldise juhtimisega: tal tuleb varustada farmi ka kütte ja söödaga. Lamba- ja linnutalitaja kohuseid täidaks siin ainult üks kolhoosnik. Noorhobuste tallimehele kinnistatakse peale 10 noorhobuse veel üks sugutäkk ja tehakse ülesandeks paarituse läbiviimine. Teisele seatalitajale kinnistatakse küll 15 noorsiga, kuid täiendava kohustusena antakse söötade kohalevedamise ülesanne jne.

Selline tööjaotus tagab farmis töötavaile kolhoosnikutele õige töökoormuse. Loomade arvu suurenemise puhul tuleb farmi töötajate koosseisu täiendada. Uuesti farmi määratud kolhoosnikutele ei ole soovitatav kohe loomi hooldamiseks kinnistada: enne seda tuleb neile võimaldada tutvuda loomade hooldamise tööga, oma tulevaste töökohustustega ning farmis kehtiva päevakorraga, andes neile esialgu üldfarmilisi töid (sööda, kütte ja allapanu vedu, sööda varumine jne.).

TOO ORGANISEERIMINE HOBUSEKASVATUSES.

Eesti NSV noored kolhoosid on loonud tugeva baasi ka hobusekasvatusele, mis annab hobuveojõu kõrval kolhoosidele rikkalikku rahalist tulu hobuste müümisest. Seepärast tuleb pöörata erilist tähelepanu töö organiseerimisele kolhooside hobusekasvatuses.

Vastavalt NSV Liidu Rahvakomissaride Nõukogu ja UK(b)P Keskkomitee määrusele 12. maist 1943. a. — „Abinõudest hobuste arvu suurendamiseks ja hooldamise parendamiseks kolhoosides ja sovhoosides“ tuleb igal kolhoosil, kus on enam kui 10 puhas- või segatõugu mära, organiseerida oma hobusekasvatuse farm. Neis kolhoosides aga, kus pole võimalik moodustada hobusekasvatuse tõufarmi, organiseeritakse noorhobuste kasvatamise brigaad.

Teiseks tähtsaks ülesandeks töö organiseerimisel hobusekasvatuse alal on tallimeeste õige valik ja tööjaotus nende vahel. Kolhoosi juhatus on kohustatud määrama tallimeesteks loomi armastavaid eesrindlikke ning ausaid kolhoosnikuid, arvestades sellega, et hobusekasvatuse arendamine ja hobuste hooldamine kolhoosis on üks vastutusrikkamaid ülesandeid.

Hobusefarmis töötavate kolhoosnikute arv oleneb hobuste hulgast kolhoosis.

Oletame näiteks, et kolhoosis on kokku 75 hobust, neist: 2 täkku, 64 töö- ja 9 noorhobust. Oletame samuti, et kolhoosis on organiseeritud 9 noorhobusest ja 2 sugutäkust koosnev hobusekasvatuse tõufarm ja et 64 hobust on kinnistatud töödeks järgmiselt:

1. põllutööbrigaadile	— 27,	neist: tõumärasid	4,	tõutuid märasid	4
2. põllutööbrigaadile	— 29,	„	„	4,	„
veisefarmile	— 3,	„	„	1,	„
teistele loomakasvatuse-					
farmidele	— 2,	„	„	1,	„
töödeks abiette-					
võtetele	— 2,	„	„	—,	„
kolhoosi esimehele	— 1,	„	„	—,	„

Oletame veel, et hobusekasvatuse tõufarmis töötab kaks kolhoosnikut: üks neist on tõufarmi juhataja, teine — tallimees. Tõufarmi juhataja ülesandeks on sugutäkkude hooldamine, paaritamine, tõu- ja teiste märade ekspluateerimise organiseerimine ja kontroll brigaadides ja teistes majandusharudes, samuti kontroll varssade kasvatamise üle brigaadides nende võõrutamiseni ja ülandmiseni hobusekasvatuse tõufarmile. Tallimees hooldab noorhobuseid ja tagab koos tõufarmi juhatajaga farmile sööda ja allapanu juurdeveo

Kummaski põllutööbrigaadis määratakse hobuste hooldamiseks ja söötade juurdeveoks kaks tallimeest ja üks vanemtallimees. Esimesele brigaadile kinnistatakse ka majanduslikeks töödeks kasutatavad ja kolhoosi esimehele kinnistatud hobused.

Kui brigaadide asend ja tallide olukord seda lubavad, oleks soovitatav koondada mõlema brigaadi hobused ühte talli ja määrata nende hooldajateks viis tallimeest ja üks vanemtallimees. Loomakasvatustfarmidele kinnistatud hobused on soovitatav jätta farmide juurde, kuna loomakasvatustfarmides kehtiv päevakord võib mitte ühtida päevakorraga tallis, mistõttu võidakse häirida hobuste hooldamise korda. Hobusekasvatuse tõufarmile kinnistatud hobused hoitakse eraldatult teistest hobustest või koguni eraldi tallides.

Üldist töö organiseerimise skeemi hobusekasvatuse alal, mis oleks vastuvõetav kõikides kolhoosides, pole võimalik anda, kuna igas kolhoosis on erinev olukord ja hobusekasvatuse arendamise tingimused. Kuid arvestades eestoodud näpunäiteid on iga kolhoos suuteline õigesti organiseerima tööd hobusekasvatuse alal, kohandades neid kohalike tingimustega. Väiksemates farmides töötavatele kolhoosnikutele tuleb normipäevade arvestamisel võtta aluseks Eesti NSV Ministrite Nõukogu määruses nr. 668 kindlaks määratud hinded.

Hobusekasvatuse tõufarmid ja noorhobuste kasvatamise brigaadid on kolhoosi majandusüksused, kelle ülesandeks on:

1) tagada noorhobuste õiget kasvatamist ja sugutäkkude maksimaalset ärakasutamist;

2) vabastada tootmisbrigaadid noorhobuste, varsade ja sugutäkkude hooldamise tööst.

Hobusekasvatuse tõufarmidele ja noorhobuste hooldamise brigaadidele kinnistatakse kõik noorhobused, varsad pärast võõrutamist ja sugutäkid.

Kõik täiskasvanud hobused (peale sugutäkkude) kinnistatakse brigaadidele ja loomakasvatustfarmidele. Kolhoosides, kus on mitu põllutööbrigaadi ja loomakasvatustfarmi, tuleb märad kinnistada kõikidele brigaadidele ja loomakasvatustfarmidele, kuna see võimaldab nende paremat kasutamist kergematel töödel, ega mõju häirivalt tootmistöösse, kui nad 2 kuud enne poegimist vabastatakse igasugustest töödest.

Järelikult on esimeseks ülesandeks töö organiseerimisel hobusekasvatuses — likvideerida isikliku vastutuse puudumine hobuste eest. Kuid hobuste kinnistamisega tootmisüksustele oleme sel teel astunud vaid esimese sammu. Edasi tuleb kõik hobused põllundusbrigaadis kinnistada tallimehele, vastavalt kolhoosis kehtivaile töönormidele. Vähe sellest: iga hobune brigaadis tuleb kinnistada ka temaga töötavale kolhoosnikule — hobusemehele.

Hobusekasvatuse tõufarmis või noorhobuste kasvata-
mise brigaadis kinnistatakse kõik noorhobused, varsad ja
sugutäkkud, vastavalt kehtivaile töönormidele, farmi või
brigaadi tallimeestele nende vanuserühmade järgi nii, et
tallimees hooldaks varssa, alates tema võõrutamisest, kuni
3—4 aastani. Ka sugutäkkud tuleks kinnistada hooldami-
seks ühele tallimehele, kes ühtlasi oleks vastutav paari-
tuste eest.

LISATÖÖTASU MAKSMISE KORRAST.

Loomakasvatuses.

Normipäevade arvestamist kolhoosi loomakasvatuses
tuleb teostada vastavalt Eesti NSV Ministrite Nõukogu
määrusele nr. 668.

Peale selle on tingimata vajalik rakendada lisatasu
maksmist loomakasvatuses ja söödavarumise alal tööta-
vaile kolhoosnikutele.

Eesti NSV Ministrite Nõukogu määras võtta kõrvale-
kaldumatuks täitmiseks ja juhendumiseks NSV Liidu
Ministrite Nõukogu määruse „Lisatöötasu maksmisest
kolhoosnikutele ülesannete ületamise eest noorloomade
kasvatamise, täiskasvanud loomade säilitamise ja loo-
makasvatuse produktiivsuse tõstmise alal Eesti NSV
kolhoosides“ ning seda, et selles määruses soovitatakse
Eesti NSV kolhoosidel 1949. aastast alates anda kol-
hoosnikutele peale normipäevade järgi ettenähtud töö-
tasu lisatasu ülesannete ületamise eest noorloomade
kasvatamise, täiskasvanud loomade säilitamise ja looma-
kasvatuse produktiivsuse tõstmise alal.

Veisefarmides:

a) Lüpsjale-karjatalitajale, kes talitab vähemalt 8
lehma ja mullikat, anda vasikate saamise eest kõigilt

temale kinnistatud lehmadel ja mullikatelt ning vasikate täieliku säilitamise eest kuni nende üleandmiseni 15—20 päeva vanustena vasikatalitajale — 150 liitrit piima või üks nelja kuu vanune vasikas; kui ta kasvatab üles vasikaid vähemalt 90% ulatuses temale kinnistatud lehmade ja mullikate arvust, anda talle 75 liitrit piima või üks nelja kuu vanune tall või üks kahe kuu vanune põrsas.

Kui lüpsja-karjatalitaja talitab alla 8 lehma ja mullika, anda talle kõigilt temale kinnistatud lehmadel ja mullikatelt vasikate saamise ja nende 15—20 päeva vanuseni kasvatamise eest — 8 liitrit piima või põrssaid või talleid, arvestades eluskaalus 2 kilogrammi iga üleskasvatatud vasika eest.

b) Lüpsjale-karjatalitajale, kes talitab vähemalt 8 lehma ja mullikat, anda tervete järeltulijate saamise eest kõigilt temale kinnistatud lehmadel ja mullikatelt ning pärast sündimist vasikate üleandmise eest vasikatalitajale — 75 liitrit piima või üks nelja kuu vanune tall või kahe kuu vanune põrsas.

Kui lüpsja-karjatalitaja talitab alla 8 lehma ja mullika, anda talle tervete vasikate saamise eest kõigilt temale kinnistatud lehmadel ja mullikatelt ning pärast sündimist tervete vasikate üleandmise eest vasikatalitajale — 4 liitrit piima või põrssaid või talleid, arvestades eluskaalus 1 kilogramm iga saadud vasika eest.

c) Lüpsjale-karjatalitajale, kes talitab vähemalt 8 lehma ja mullikat ja kasvatab vasikaid kuni kuue kuu vanuseni, anda kõigilt temale kinnistatud lehmadel ja mullikatelt tervete vasikate saamise ja nende säilitamise eest kuni nende üleandmiseni kuue kuu vanustena karjamehele-karjusele — 250 liitrit piima või üks kuuekuine vasikas; kui ta kasvatab üles vasikaid vähemalt 90% ulatuses temale kinnistatud lehmade ja mullikate arvust, anda talle 150 liitrit piima või üks neljakuine vasikas.

Kui lüpsja-karjatalitaja talitab alla 8 lehma ja mullika, anda talle kõigilt temale kinnistatud lehmadel ja mullikatelt vasikate saamise ja nende kasvatamise eest kuni kuue kuu vanuseni 16 liitrit piima või põrssaid või talleid, arvestades eluskaalus 4 kilogrammi iga üleskasvatatud vasika eest.

d) Vasikatalitajale anda kõigi kasvatamiseks vastu võetud vasikate säilitamise ja 15—20 päeva vanuseks

kasvatamise eest iga 40—50 üleskasvatatud vasika eest 150 liitrit piima või üks nelja kuu vanune vasikas; kui kasvatamiseks saadud vasikatest on säilinud vähemalt 95%, anda talle 75 liitrit piima või üks nelja kuu vanune tall või üks kahe kuu vanune pörsas.

Väiksema arvu vasikate talitamise puhul anda vasikatalitajale vasikate säilitamise ja 15—20 päeva vanuseks kasvatamise eest 3 liitrit piima või talleid või pörssaid, arvestades eluskaalus 0,8 kilogrammi iga üleskasvatatud vasika eest; kui kasvatamiseks saadud vasikatest on säilinud vähemalt 95%, anda talle 2 liitrit piima või 0,5 kilogrammi liha, arvestades eluskaalu järgi.

e) Vasikatalitajale anda kõigi kasvatamiseks saadud vasikate säilitamise ja 15—20 päeva vanusest kuni 6 kuu vanuseni kasvatamisel iga 20—25 üleskasvatatud vasika eest 150 liitrit piima või üks nelja kuu vanune vasikas; kui kasvatamiseks saadud vasikatest on säilinud vähemalt 95%, anda talle 75 liitrit piima või üks nelja kuu vanune tall või üks kahe kuu vanune pörsas.

Kui vasikatalitaja talitab alla 20 vasika, anda talle nende säilitamise ja üleskasvatamise eest kuni kuue kuu vanuseni 6 liitrit piima või talleid või pörssaid, arvestades eluskaalus 1,5 kilogrammi iga üleskasvatatud vasika eest.

f) Vasikatalitajale anda kõigi kasvatamiseks saadud vasikate säilitamisel ja sündimisest kuni 6 kuu vanuseni kasvatamisel iga 20—25 üleskasvatatud vasika eest 225 liitrit piima või üks viiekuine vasikas; kui kasvatamiseks saadud vasikatest on säilinud vähemalt 95%, anda talle 75 liitrit piima või üks nelja kuu vanune tall või üks kahe kuu vanune pörsas.

Kui vasikatalitaja talitab alla 20 vasika, anda talle vasikate säilitamise ja kuue kuu vanuseks kasvatamise eest 8 liitrit piima või talleid või pörssaid, arvestades eluskaalus 2 kilogrammi iga üleskasvatatud vasika eest.

g) Karjatalitajale-karjusele, kes hooldab noorloomi kuue kuu vanusest kuni ühe aasta vanuseni, anda kinnistatud loomade arvu täieliku säilitamise eest juhul, kui ta hooldab 30—50 looma, 250 liitrit piima või üks kuue kuu vanune vasikas; kui kinnistatud loomadest on säilinud vähemalt 97%, anda talle 75 liitrit piima või üks nelja kuu vanune tall või kahe kuu vanune pörsas.

h) Karjatalitajale-karjusele, kes hooldab täiskasvanud

loomi ja üle aasta vanuseid noorloomi, anda kinnistatud loomade arvu täieliku säilitamise eest, juhul kui ta hooldab 30—50 looma, 150 liitrit piima või üks nelja kuu vanune vasikas; kui kinnistatud loomadest on säilinud vähemalt 97%, anda talle 75 liitrit piima või üks nelja kuu vanune tall või üks kahe kuu vanune pörsas.

i) Karjatalitajale, kes hooldab sugupulle, anda tingimusel, et neid peetakse heas toitumuses ja et kogu farmi lehmade rühmas ei esine ahtrusi (iga lehma kohta on saadud aastas üks terve vasikas), farmis oleva iga paaritatud ja poeginud lehma eest 8 liitrit piima või talleid või pörssaid 2 kilogrammi eluskaalus; kui farmis olevatest lehmadest ja mullikatest on poeginud vähemalt 95%, anda talle 4 liitrit piima või talleid või pörssaid 1 kilogramm eluskaalus.

j) Karjatalitajale-karjusele, kes hooldab nuumal olevaid loomi, anda loomade eluskaalu juurdekasvu plaani ületamise eest nuumalt äravõtmisel 4 liitrit piima või talleid või pörssaid, arvestades eluskaalus 1 kilogramm üle kehtestatud plaani saadud kaalu juurdekasvu iga 10 kilogrammi eest.

Peale selle anda liha (eluskaalus) 5% ulatuses iga riigile lihamüüginormi arvel antud või riigile üle plaani müüdüd lihava toitumusega veise kaalust ja 3% ulatuses (eluskaalus) iga riigile lihamüüginormi arvel või riigile üle plaani müüdüd üle keskmise toitumusega veise kaalust.

k) Karjatalitajale-karjusele, kes samal ajal talitab erinevas vanuses loomade rühmi ning säilitab täielikult loomade arvu, anda 6 liitrit piima või talleid või pörssaid 1,5 kilogrammi; kui on säilinud vähemalt 97% kinnistatud loomadest, anda 4 liitrit piima või liha eluskaalus 1 kilogramm iga säilinud looma eest.

l) Veisefarmi juhatajale või kolhoosi loomakasvatuseala juhatajale, kui ta kasvatab üles aasta alguseks olnud 100 lehmalt ja mullikalt keskmiselt vähemalt 90 vasikat ja kui sealjuures on täidetud loomade arvu suurendamise plaan, anda iga üleskasvatatud 40 vasika eest 250 liitrit piima või üks vasikas kuni kuue kuu vanuses; väiksema noorloomade arvuga farmides aga anda 4 liitrit piima või talleid või pörssaid, arvestades eluskaalus 1 kilogramm iga üleskasvatatud vasika eest.

Peale selle, kui farmis on säilinud aasta jooksul üle

ühe aasta vanuste loomade arvust vähemalt 98%, anda farmi juhatajale 150 liitrit piima või üks kuni nelja kuu vanune vasikas ja kolhoosi loomakasvatusala juhatajale üks liiter piima või talleid või pörssaid, arvestades 0,25 kilogrammi eluskaalus iga säilinud looma eest.

m) Piimatoodanguplaani ületamise eest anda lüpsjale: kui kinnistatud lehmade rühma iga aastalehma piimatoodangu plaan on 1500 liitrit, 15% üle plaani saadud piimast; kui plaan on 1500—2000 liitrit, 20% üle plaani saadud piimast; kui plaan on 2000—2500 liitrit, 25% üle plaani saadud piimast, kui plaan on 2500—3000 liitrit, 30% üle plaani saadud piimast, kui plaan on üle 3000 liitrit, 35% üle plaani saadud piimast.

Karjatalitajale-karjusele anda tema poolt talitatava lehmakarja piimatoodangu plaani ületamise eest 5% üle plaani saadud piimast.

n) Veisefarmi juhatajale või kolhoosi loomakasvatusala juhatajale anda farmi piimatoodangu plaani ületamise eest 3% üle plaani saadud piimast natuuras.

L a m b a k a s v a t u s f a r m i d e s:

a) Kolhoosnikutele, kes töötavad lambakasvatusfarmides, anda aasta algul olnud 100 utelt ja paaritatud noorutelt saadud ja võõrutamiseni kasvatatud vähemalt 105 peenvillalist ja poolkarevillalist tõugu talle eest pool kõigist üle märgitud arvu säilitatud talledest.

b) Kolhoosnikutele anda karjamaal nuumamisel viibivate lammaste talitamise eest liha eluskaalus 1,5 kilogrammi iga riigile liha-müüginormi arvel antud või riigile üle plaani müüdud lihava toitumusega lamba eest ja 1 kilogramm eluskaalus iga riigile lihamüüginormi arvel antud või riigile üle plaani müüdud üle keskmise toitumusega lamba eest.

c) Kolhoosnikutele, kes talitavad sugujääri, anda sugujäärade täieliku säilitamise ja hea toitumuse eest liha eluskaalus 2 kilogrammi iga looma eest, tingimusel, et farmis on saadud 100 utelt ja paaritatud noorutelt talleid vähemalt käesoleva osa allpunktis „a“ märgitud arvul, olenevalt lammaste tõust.

d) Kinnistatud lambakarjalt saadud villatoodangu plaani ületamise eest anda kolhoosnikule 15% üle plaani saadud villast.

e) Kui farmis on 100 utelt ja paaritatud noorutelt saadud ja võõrutamiseni kasvatatud vähemalt 103 peenvil-

lalist ja poolkarevillalist tõugu talle ja aasta jooksul on säilitatud vähemalt 97% täiskasvanud lammastest ja võõrutatud talledest, anda lambakasvatusfarmi juhatajale kümnes osa lambakasvatusfarmides töötavaile kolhoosnikutele lisatasuna antud tallede ja lammaste arvust.

f) Villatoodanguplaani ületamise eest anda lambakasvatusfarmi juhatajale või kolhoosi loomakasvatusala juhatajale natuuras 4% farmis üle plaani saadud villast.

Lambakasvatusfarmis töötavaile kolhoosnikutele arvestatav lisatasu jaotatakse proportsionaalselt brigaadi liikmete poolt väljatöötatud normipäevadega.

Seakasvatusfarmides:

a) Kolhoosnikutele, kes töötavad seakasvatusfarmides ja on kasvanud kuni kahe kuu vanuseni keskmiselt üle 7 pörssa ühe poegimise kohta, arvestades kõiki kinnistatud emiseid, anda iga viies üle märgitud arvu kasvatatud pörsas kahe kuu vanuses.

b) Kolhoosnikutele, kes hooldavad täiskasvanud sigu ja üle kahe kuu vanuseid pörssaid, anda juhul, kui on säilinud vähemalt 98% neile kinnistatud sigadest, üks pörsas kahe kuu vanuses.

c) Kolhoosnikutele, kes töötavad seakasvatusfarmides, anda liha eluskaalus 5% ulatuses riigile lihamüüginormide arvel antud või riigile üle plaani müüdud peki-, poolpeki- ja peekonsigade kaalust.

d) Kui farmis on säilinud vähemalt 97% sigadest ja üles on kasvatatud vähemalt 7 pörsast keskmiselt ühe poegimise kohta, arvestades kõiki farmis olevaid emiseid, anda seakasvatusfarmi juhatajale või kolhoosi loomakasvatusala juhatajale neljas osa seakasvatusfarmi töötajaile lisatasuna antud pörsaste arvust.

e) Kolhoosi esimehele, seakasvatusfarmi juhatajale või kolhoosi loomakasvatusala juhatajale anda liha eluskaalus 2% ulatuses riigile lihamüüginormide arvel antud või riigile üle plaani müüdud peki-, poolpeki- ja peekonsigade kaalust.

d) Kui farmis on säilinud vähemalt 97% sigadest ja üles on kasvatatud vähemalt 7 pörsast keskmiselt ühe poegimise kohta, arvestades kõiki farmis olevaid emiseid, anda seakasvatusfarmi juhatajale või kolhoosi loomakasvatusala juhatajale neljas osa seakasvatusfarmi töötajaile lisatasuna antud pörsaste arvust.

e) Kolhoosi esimehele, seakasvatusefarmi juhatajale või kolhoosi loomakasvatuseala juhatajale anda liha eluskaalus 2% ulatuses riigile lihamüüginormide arvel antud või riigile üle plaani müüdnud peki-, poolpeki- ja peekonide kaalust.

Esimesel poolaastal poegimisest saadud põrsaste üleskasvatamise eest saadud lisatasu anda pärast nende põrsaste võõrutamist tingimusel, et kolhoos on täitnud riiklikud lihamüügi kohustused esimese poolaasta eest; teisel poolaastal poegimisest saadud põrsaste üleskasvatamise eest anda lisatasu aasta lõpul.

Linnukasvatusefarmides:

a) Kui kuni viie kuu vanuseid noorkanu on säilinud üle 90%, kuni viie kuu vanuseid noorkalkuneid on säilinud üle 85%, kuni kuue kuu vanuseid noorhanesid on säilinud üle 92% ja kuni kolme kuu vanuseid noorparte on säilinud üle 94%, anda linnutalitajaile 25%, linnukasvatusefarmi juhatajale või loomakasvatuseala juhatajale ja kolhoosi esimehele igaühele 5% üle märgitud arvu säilitatud noorlindudest.

b) Kanade munatoodangu plaani täitmise eest, kui munatoodangu plaan ühe kana kohta aastas on kuni 100 muna, anda linnutalitajale üks viiendik üle plaani saadud munadest, ja kui munatoodangu plaan on üle 100 muna, üks kolmandik üle plaani saadud munadest.

c) Loomakasvatusefarmi juhatajale või kolhoosi loomakasvatuseala juhatajale ja kolhoosi esimehele anda kummalegi munatoodangu plaani ületamise eest 2% üle plaani saadud munadest.

Söötade varumise eest:

a) Söödajuurviljade, söödakõrvitsaliste ja silokultuuride viljakuse plaani ületamise eest anda 50 liitrit piima nimetatud kultuuride iga tonni eest, mis on saadud üle brigaadi või lüli jaoks kehtestatud plaani.

b) Heinasaagi plaani ületamise eest looduslike heinamaade, samuti külvatud heinte osas, anda 100 liitrit piima iga tonni heinte eest, mis on saadud üle brigaadi või lüli jaoks kehtestatud plaani.

c) Lisatöötasu jaotatakse brigaadide ja lülide kolhoosnikute vahel proportsionaalselt nende poolt söötade kasvatamise ja varumise töödel väljatöötatud normipäevade arvule.

Lisatöötasu korras antavat piima võib kolhoosniku

nõusolekul asendada muude põllumajandussaadustega vastava vahetusekvivalendi alusel.

Zootehnikutele ja veterinaartöötajatele — kolhoosi liikmetele:

Zootehnikule, veterinaararstile, veterinaartehnikule, veterinaarvelskrile, kes on kolhoosi liikmed, anda lisatöötasu 50% ulatuses, nooremale veterinaarvelskrile ja tehnikule-loomakasvatajale, kes on kolhoosi liikmed, anda lisatöötasu 30% ulatuses loomakasvatusfarmi juhatajale või kolhoosi loomakasvatusala juhatajale arvestatud lisatöötasust.

Lisatöötasu maksta kolhoosnikutele ülesannete ületamise eest noorloomade kasvatamise ja täiskasvanud loomade säilitamise alal vastavalt käesolevale määrusele, tingimusel, et farm ja brigaad on täitnud loomade suurendamise plaani.

Igas kolhoosis tuleb tagada eeltoodud NSV Liidu Ministrite Nõukogu määruse arutamist ja konkreetsete abinõude tarvituselevõtmist kolhoosnikute üldkoosolekul selle elluviimiseks.

Lisatasu arvestamisel tuleb rangelt kinni pidada vastavatest määruses ettenähtud tingimustest.

V e i s e f a r m i d e s :

Lüpsjale-karjatalitajale lisatasu tuleb arvestada vasikate saamise ja kasvatamise eest, kui ta tegelikult sai määruses ettenähtud vasikate arvu temale kinnistatud loomadelt ja andis vasikad üle enne 1. jaanuari vasikatalitajaile.

Vasikatalitajale tuleb lisatasu arvestada, kui ta kasvatas üles vasikad kuni 6 kuuni enne 1. jaanuari; siis loetakse ka vasikad, mis olid talle kinnistatud enne 1. jaanuari pärast sündimist või 15—20 päeva vanuses.

Vasikad, mis esimeseks jaanuariks ei saanud 15—20 päeva või 6 kuu vanuseks, arvele ei võeta.

Karjatalitajale-karjasele, kes hooldab noorloomi kuu kuu vanusest kuni ühe aasta vanuseni, arvestada lisatasu, kui ta säilitas noorloomad täielikult või vähemalt 97% temale kinnistatud loomadest 1. jaanuariks.

Karjatalitajale-karjusele, kes hooldab täiskasvanud loomi, arvestada lisatasu, kui ta aasta jooksul säilitas loomade arvu täielikult või 97%-liselt.

Karjatalitajale, kes hooldab sugupulle, anda lisatasu tingimusel, kui ta hoolitseb pullide eest kogu aasta, kui

neid peeti heas toitumuses ja kui kogu farmi lehmade rühmas ei esine ahtrusi.

Piimatoodangu plaani ületamise eest anda lüpsjale lisatasu sel juhul kui ta kinnistatud lehmade rühmalt lüpsis aastalehmalt mitte vähem, kui see on plaaniga ette nähtud.

Veisefarmi juhatajale või kolhoosi loomakasvatusala juhatajale arvestada lisatöötasu, kui ta töötas kogu aasta ja täitis määruses ettenähtud tingimused.

L a m b a k a s v a t u s f a r m i d e s :

Arvestada lisatasu, kui kolhoosnik töötas kogu aasta lambakasvatusfarmis; sel juhul, kui oli vähem kui 100 utte 1. I 1950, arvestada lisatasu tegeliku uttede arvule.

Näit. kolhoosnikule oli kinnistatud 30 utte, ta sai neilt 38 talle; siis arvestatakse lisatasu järgmiselt: $(105 : 100 \times 30) = 31,5$ talle peab saama määruse järgi 30 utelt.

Tegelikult sai ta aga 30 utelt 38 talle ja määruse järgi tuleb talle anda poolaasta algul olevailt uttedelt saadud ja võõrutamiseni kasvatatud kõigist üle märgitud arvu säilitatud talledest $(38 - 31,5 = 6,5 : 2) = 3,25$.

Farmijuhatajale või kolhoosi loomakasvatusala juhatajale arvestada lisatöötasu, kui ta töötas kogu aasta ja täitis villaplaani, andes 4% farmis üle plaani saadud villast.

S e a k a s v a t u s f a r m i d e s :

Kolhoosnikutele, kes töötavad kogu aasta seakasvatusfarmides ja on kasvanud kuni kahe kuu vanuseni keskmiselt üle 7 pörssa ühe poegimise kohta, arvestades kõiki kinnistatud emiseid.

Kolhoosnikutele, kes hooldavad täiskasvanud sigu ja üle kahe kuu vanuseid pörssaid; kes töötasid kogu aasta ja on säilitanud vähemalt 98% neile kinnistatud sigadest.

Seakasvatusfarmi juhatajale, kui ta töötas kogu aasta.

Söötade varumise eest arvestada lisatasu sel juhul, kui brigaadile või lülile oli antud plaan ühe ha kohta ja kogu plaaniline saak on ületatud.

Lisatöötasu maksta kolhoosnikutele ülesannete ületamise eest noorloomade kasvatamisel ja täiskasvanud loomade säilitamisel vastavalt määrusele, tingimusel, et farm ja brigaad on täitnud loomade suurendamise plaani.

Kõik arvestused lisatasu alal kontrollida juhatuse koosolekul ja kinnitada kolhoosnikute üldkoosolekul.

KOLHOOSI FINANTSMAJANDUS.

Kolhoosi kui sotsialistliku suurpõllumajandi töö ja majandamine on küllaltki laialdane ja mitmekesine. Sellest, kuidas arenevad üksikud majapidamisharud, oleneb kogu kolhoosi majapidamise kui terviku seisukord. Majapidamisharude õige arenemine oleneb aga peamiselt õigest ja otstarbekast rahaliste vahendite kasutamisest ja jaotamisest üksikute harude vahel.

Finantsmajapidamise juhtimine on kolhoosi esimehe töös tähtsal kohal.

Kolhoosi esimees peab olema teadlik finantsilistest küsimustest, et ta oskaks kontrollida ja suunata kolhoosi rahalisi vahendeid ning kolhoosi raha kõige otstarbekohasemalt kasutada.

Kolhoosi finantsmajapidamine nõuab selgust ning täpsust, sest mittetäpsus rahalistes asjades pidurdab kolhoosi arenemist ning majanduslikku kindlustamist.

Oma tegelikus töös kolhoosi juhtimisel peab kolhoosi esimees teadma, millest koosnevad kolhoosi rahalised vahendid ja missuguse sihiga või milliseks otstarbeks neid võib kasutada.

Õige ja plaanipärase rahaliste summade ärakasutamise eesmärgil koostatakse igas kolhoosis jooksva aasta alguseks tulude-kulude eelarve, mis pärast kinnitamist üldkoosoleku poolt on kolhoosi esimehele seaduseks.

Kõigi abinõudega suurendada rahalisi sissetulekuid — see on üks vajalikemaid abinõusid kolhoosi organisatsioonilis-majandusliku tugevuse kindlustamiseks.

Iga kolhoosi esimehe tähelepanu olgu suunatud sellele, et pidevalt tugevdada rahalist olukorda ning suurendada rahalisi tulusid oma kolhoosis.

Kolhoosi esimees peab kindlustama tulude laekumise ja kulutamise vastavalt aasta eelarvele.

Rahaliste tulude suurendamise abinõud erinevates majandus- ning tootmistingimustes võivad olla väga mitmekesised. Eesrindlike kolhooside praktika on näidanud ning selgitanud need elulised tingimused, mis määravad rahaliste tulude kasvu.

Esiteks — toodangu suurendamine kolhoosi majandi igas harus. Võitlus suurte saakide eest põllunduses ja suurte toodangute eest loomakasvatuses — see on võitlus kolhoosi rahaliste tulude suurendamise ja rahalise olukorra kindlustamise eest.

Teiseks — kõigi majandiharude maksimaalne ja igakülgne arendamine.

Kolmandaks — abikäitiste organiseerimine kolhoosides. Abikäitised võimaldavad kasutada kolhoosnike tööjõudu aasta läbi ning koos sellega varustada kolhoosi majapidamiseks vajalike toodete ja materjalidega.

Seda tõendab täielikult Eesti NSV kolhooside 1949. aasta majandusliku tegevuse analüüs. Neis kolhoosides, kus oli organiseeritud neli produktiiv-ühisloomakasvatuse farmi ja kus tagati loomade kõrget produktiivsust, kus võideldi kõrgete saakide eest põllunduses ja kasvatati tehnilisi kultuure ning köögivilju, olid rahalised tulud tunduvalt suuremad kui kolhoosides, kes ei arendanud oma majapidamist komplekselt.

Selleks et selgitada paljude tootmisharude osatähtsust rahaliste tulude suurendamisel, toome allpool mõned andmed kolhooside 1949. aasta tootmistegevuse kohta.

Analüüsimise alla võtsime igast maakonnast kuus kolhoosi ja rühmitasime vastavalt majandusharude arendamise järgi kolme rühma.

Esimese rühma kolhoosides oli organiseeritud neli produktiiv-ühisloomakasvatuse farmi. Saagid põllunduses ületasid vabariigi keskmist.

Teise rühma kolhoosides oli samuti neli loomakasvatusefarmi, kuid rahalisi tulusid said need kolhoosid ainult veise- ja seafarmist. Samuti olid põllunduses hektari- saagid tunduvalt madalamad kui esimeses rühmas ning tehnilisi kultuure arendati väiksemal määral.

Kolmas rühm kolhoose sai sissetulekuid ainult veisefarmist, teised produktiiv-ühisloomakasvatuse farmid olid alles organiseerimisel.

Vastavalt majapidamisharude arendamisele, olid rahalised tulud eelnimetatud kolhooside rühmades järgmised:

Kolhooside rühmad	Rahalised tulud rublades			
	Tulud ühelt üldmaalt	Tulud ühelt põllumaalt	Raha ühele normipäevale	Kulutused kapitalmahutusteks ühe üldmaalt kohta
I	153	409	6,0	36,0
II	101	307	4,0	20,0
III	46	92	0,80	9,0

Toodud tabelist näeme, et kolhooside rühm, kes arendas oma majapidamisharusid mitmekülgselt, sai tunduvalt rohkem rahalisi tulusid, kui kolhoosid, kus ühismajapidamine oli alles ühekülgne.

Eesti NSV oludes on eriliselt tähtis loomakasvatuse arendamine. Kolhooside ühisloomakasvatuse 1949. ja 1950. aasta tulemuste kokkuvõtted näitavad, et rahalised tulud loomakasvatusest moodustasid enam kui 60% kolhoosi kogu rahalistest tuludest, vaatamata sellele, et paljudel juhtudel olid loomakasvatusfarmid kolhoosides nõrgalt organiseeritud. Puudus produktiiv- ja noorloomade vahel nõutav vahekord, samuti andis end produktiivsuse tõstmisel tugevasti tunda nõrk söödabaas ning puudulik loomade hooldamine.

Mitmekülgse ühismajandi organiseerimine oleneb peamiselt kolhoosile põliseks kinnistatud maa õigest kasutamisest. Seepärast tuleb organiseerida niisugune maa kasutamise süsteem, mis tagab kõrget saaki ja võimaldab täita esmajärjekorras riiklikud kohustused; luua ühiskondlikud põhi- ja kindlustusfondid, ühisloomakasvatusele tugev söödabaas, suures koguses saadusi turustamiseks ja kõrge tasu jagamiseks kolhoosnike normipäevadele.

Laialdase riikliku abi, eesrindliku nõukogude põllumajandusteaduse saavutuste ja vennasvabariikide eesrindlike kolhooside kogemuste rakendamisega avanevad igale kolhoosile laialdased võimalused oma kollektiivse majapidamise igakülgseks arendamiseks ja kolhoosnike isikliku olukorra parendamiseks.

Nõukogude valitsus, bolševike partei ja seltsimees Stalin isiklikult hoolitsevad mitte üksnes eesti kolhooside maade viljakuse tõstmise, vaid ka kultuurmaade pindalade suurendamise eest, mis võimaldab kolhooside ühismajapidamiste kiiret laiendamist.

Eesti NSV Ülemnõukogu oma V istungjärgul 1949. a. võttis vastu seaduse „Soostunud maa-alade kuivendamise ja kasutusele võtmise ning põldheina külvikordade rakendamise plaani kohta Eesti NSV-s suurte ja püsivate saakide kindlustamiseks ning loomakasvatusele kindla söödabaasi rajamiseks“. Sellel seadusel on määratu suur rahvamajanduslik tähtsus ja ta kujutab ulatuslikku programmi vabariigi põllumajanduse edasiseks kiireks arendamiseks. Soostunud maa-alade kuivendamine ning hei-

naväljakülvikordade rakendamine muudab põhjalikult vabariigi põllumajanduse ilme: laienevad külvipinnad, luuakse kindel söödabaas ühisloomakasvatusele, ning akadeemik V. R. Viljamsi poolt väljatöötatud maaviljeluse heinaväljasüsteemi rakendamisega kindlustatakse saakide tõus ning nende püsivus.

Maaviljeluse heinaväljasüsteemi peatingimusteks on kultuurheinaväljade asetamine külvikorda, õige külvi-eelne ja sügisene maaharimine ning väetamine. Maaviljeluse heinaväljasüsteemi rakendamine vabariigi kolhoosides on edasilükkamatu ülesanne, sest mida kiiremini see teostub, seda kiiremini tõusevad saagid ja ühisloomakasvatuse produktiivsus.

Kui suure tähtsusega on saakide tõstmisel kultuurhein, seda näitavad alljärgnevad arvud:

Maakonnad	Kontrollitud kolhooside arv	Kultuurheina protsentides üldkülvipinnast	Rahaline tasu normipäevade kohta 1949. a. rublades	Keskmine teravilja-saak tsentnerites 1 ha-lt 1949. a.
Viljandimaa	10	20—25	4,01	16,2
	11	15—20	3,11	14,5
	9	10—15	2,06	11,5
Jõgevamaa	10	20—25	3,81	15,7
	10	10—15	2,72	12,2
	10 vähem kui 10		1,41	9,9
Virumaa	10	15—20	3,86	15,0
	12	10—15	2,56	13,6
	8 vähem kui 10		1,52	10,1
Tartumaa	10	20—25	3,65	14,7
	10	15—18	2,81	13,1
	10	10—15	1,17	12,4
Võrumaa	10	20—25	1,81	13,9
	10	10—15	1,03	11,7
	10 vähem kui 10		0,63	8,75

Tabelist selgub, et kolhoosides, kus kultuurheina kasvupindala protsent on suurem, on nii üksikute kultuuride saagid kui ka rahalised tulud suuremad.

Partei ja valitsuse poolt on maaviljeluse heinaväljasüsteemi rakendamiseks antud kõik soodustused ja selle kiire elluviimine oleneb nüüd kolhoosidest endast, eel-

kõige aga kolhoosi esimehe oskuslikust organiseerimisest.

Vaadeldes rahaliste tulude tõusu kolhoosides, mida võimaldab mitme tootmisharuga ühismajapidamise organiseerimine, on ühtlasi vajalik, et rahalised tulud laekuksid kolhoosides aasta jooksul ka enam-vähem ühetasaselt.

Siit tuleneb tähtis nõue kolhoosi esimehele, kes peab tagama tulude laekumist iga kvartali kohta.

Eesrindlikud kolhoosid selleks, et tagada tulude laekumist esimeses kvartalis, teostavad laialdaselt nuumloomade realiseerimist, organiseerivad lehmade ühtlast poegimist aastas jne.

Finantsmajanduse õige organiseerimine nõuab kolhoosis vahendite täpset jaotamist nende majandusliku sisu järgi põhi- ja käibevahendeiks ning tekkimisallikate järgi oma- ja juurdehangitud vahendeiks. Igas kolhoosis on vastavalt põhikirjale olemas kolhoosi tootmise põhivahendid ja vahendid kolhoosi jooksva majandusaasta tegevuseks. Tootmise põhivahendite hulka kuuluvad produktiiv- ja tööloomad, tulundushooned, kodulinnud, mesilaspered, põllumajanduslikud masinad ning riistad, veovahendid, valmis- ja lõpetamata ehitused, ehitusmaterjalid, mis on soetatud kapitaalmahutuste arvel.

Käibevahendite hulka kuuluvad seemne- ning sööda-fondid, materjalid jooksvaks remondiks (soetatud kolhoosi üldsissetulekute või Riigipanga laenude abil) põllumajanduse produktid, noor- ja nuumloomad ja raha, mis on Riigipangas kolhoosi jooksva arvel. Tootmispõhivahendeiks tuleb lugeda kõik tootmisvahendid, mis osa võtavad tootmisprotsessist korduvalt ja mitme aasta jooksul (põllutöömasinad, tööloomad jne.) ning mis teataval ajavahemikul tuleb asendada uutega (ader kulumisel, lehm vananemisel jne.).

Tootmispõhivahendid ühes maaga, mis on antud Nõukogude riigi poolt kolhoosile põliseks kasutamiseks, moodustavad kolhoosi ühiskondliku põhivara, mis ei tohi väheneda, vaid ainult suurened — kasvada.

Tootmisvahendid jooksvaks tarbimiseks esinevad tootmisprotsessis ainult üks kord ega kuulu uuendamisele (vahetamisele), vaid kustutamisele (seeme, söödad, väetised, väikeinventar jne.).

Kolhoosi esimehe tegelikus töös on niisugune tootmis-

vahendite rühmitamine õige suure majandusliku tähtsusega ja sellest tuleb rangelt kinni pidada.

Paljudes Eesti NSV kolhoosides ei arvestata küllaldaselt selle jaotuse tähtsust ning esineb nende vahendite segiajamist, mis omakorda tingib tootmisvahendite ebaõiget ning ebaotstarbekat kasutamist.

Näiteks 1949. a. ei arvestatud Kaardiväelase kolhoosis Võrumaal tootmisvahendite liigitust ja vähendati tootmisvahendite summat 11 710 rubla võrra. See tähendab, et kolhoosi juhatuse lohakuse tõttu kolhoosi põhivara vähenes. Kui sellist vähendamist lubada veel ka järgneva 3—5 aasta jooksul, siis kolhoosi ühismajand läheks vastu lagunemisele. Selline põhivara raiskamise fakt tekkis sellest, et kolhoosi juhatuse ei arvestanud vastavat tootmisvahendite liigitust ning põhivahendite likvideerimisest saadud summad kasutas ära tootmise jooksvateks vajadusteks ning osa isegi jagati normipäevadele. Kõik kolhoosi rahalised sissetulekud on kindlas seoses nende jaotamisega kahe tootmisvahendite liigi vahel, s. o. 1) kolhoosi põhivara, tootmisvahendite (millede kogusumma alati peab kasvama) ja 2) kolhoosi jooksvate vajaduste vahel.

Rahalised sissetulekud, mis kolhoos saab tootmispõhivahendite arvelt, tuleb reeglina tagastada nende täiendamiseks ning uuendamiseks ja ainult osaliselt võib neid arvestada kolhoosi jooksva tegevusaasta sissetulekuks. Kõik summad, mis kolhoos saab ehituste, põllutööriistade, mootorite, masinate ja teiste põhivahendite müügist, tuleb täielikult tagasi kanda tootmise põhivahendite arvele (Põllumajanduspanka kapitaalmahutuste arvele). Summad, mis kolhoos saab aga töö ning produktiivloomade müügist, kantakse ainult sel puhul täielikult üldsissetulekute arvele, kui kolhoos on täitnud riikliku loomakasvatuse aastaplaani igas loomaliigis. Vastasel korral üldkoosoleku otsusega osa nendest summadest kantakse kapitaalmahutuste arvele.

Kõik rahalised tulud, mis kolhoos saab jooksva aasta toodangu arvel (looma- ja taimekasvatussaaduste, abikäitiste toodangu müügist), kasutatakse vastavalt kolhoosi põhikirjas ettenähtud korrale.

Siin esinebki suur puudus Eesti NSV kolhooside esimeeste ja juhatuste tegelikus töös, sest neist finantsmajanduse põhinõuetest ei peeta kinni ja lubatakse sum-

masid kasutada mitte nende otstarbe (sihi) kohaselt. Selle tagajärjena näemegi, et paljudel kolhoosidel on finantsiline seisukord õige korratu. Näiteks Tasuja kolhoosis Tartumaal avansseeriti 1949. a. kolhoosnikuid kolm korda rahaga, jagades üldsummas välja 14 700 rubla. Seejuures aga kolhoos jättis tasumata tähtajalised pangalaenud, ei muretsenud vajalikke materjale karjafarmi ja talliruumide remontimiseks.

Sellise põhikirjavastase raha kasutamise tulemuseks oli, et kolhoosile ei võimaldatud nüüd riiklikku laenu väetiste ostmiseks, et kolhoosi karjafarm jäi talveks ette valmistamata ja loomad pidid asuma talveks korrastamata ruumidesse.

Kui hakata põhjalikumalt arvestama seda kahju, mis selline tegevus tekitas kolhoosile, siis võib julgesti öelda, et see ei piirdu mitte ainult selle 14 000 rubla rahaga, mis jagati kolhoosnikutele ebaseaduslikult, vaid saadud kahju kujuneb veel palju suuremaks: kolhoos jääb ilma mineraalväetistest ning korratute ruumide tõttu langeb loomade toodang.

Kolhooside vahendid jagunevad nende tekkimisallikate järgi omadeks ja laenatud vahendeiks.

Omad vahendid on: 1) jagamatu põhifond, mis moodustatakse: a) kolhoosnikute vara ühistamisest nende astumisel kolhoosi; b) vara ja muude väärtuste tasuta saamisest (riigilt jm.); c) kolhoosnikute sisseastumismaksumustest; d) tuludest ja säästudest tehtavatest mahaarvutustest;

2) osamaksud, millesse kantakse $\frac{1}{2}$ kuni $\frac{3}{4}$ kolhoosnikute ühistatud varast kolhoosi astumisel;

3) käibevahendid: seeme, kindlustusfond, söödafond ja üldkoosoleku otsusel asutatavad fondid.

Laenatud vahendid on: 1) Põllumajanduspanga laenud kapitaalvahetusteks (pikaajalised); 2) Riigipanga laenud; 3) võlgnevus mitmesugustele asutistele ja isikutele.

TULUDE-KULUDE EELARVE.

Kolhooside finantsmajandust reguleerib tulude-kulude eelarve. Vaadeldes kolhoosi kõiki laekunud rahalisi sissetulekuid, võib need nende laekumise ja tekkimise allikate järgi jagada järgmisse 4 rühma:

- a) summad kolhoosi tootmisplaani täitmiseks;
- b) summad kapitaalehitusteks ning remontideks;
- c) summad kultuuritööks;
- d) rahalised summad arveldusteks.

Vastavalt sellele koosnebki tulude-kulude eelarve neljast osast.

Eelarve esimeses osas näidatakse tulude poolel kõik loodetavad laekumised plaanitava aasta jooksul realiseeritava toodangu eest majapidamisharude — taimekasvatuse, loomakasvatuse ja abiettevõtete järgi ning tootmisvajadusteks võetavad pangalaenud.

Selle osa kulude poolel tuuakse ära kõik kulutused, mis on seotud tootmisplaani täitmisega, maksude tasumisega, tootmislaenude tagastamisega, administratiiv-juhtimiskulude katmisega, samuti kolhoosnikute vahel normipäevade järgi jaotamisele tulevad summad ja mahaarvestused kolhoosi jagamatuisse fondidesse.

Eelarve teises osas antakse üksikasjaline loetelu plaanis ettenähtud kulutuste kohta tootmise põhivahendite tugevdamiseks ja varemalt kapitaalmahutusteks saadud laenude tagastamiseks.

Tulude poolel näidatakse jagamatu fondi seisukord ja selle täiendamine, laekumised täiskasvanud loomade ja muu vara müügist, protsentide laekumised kapitaalmahutuste arvetelt ja kapitaalmahutusteks ettenähtud pangalaenud.

Kolmandas osas esitatakse kulutused kolhoosi tuludest ettenähtud mahaarvamiste arvel, mis on seotud kaadri ettevalmistamisega, kolhoosnikute kultuurilis-elukondliku teenindamisega jne.

Eelarve neljanda osa ülesandeks on kindlaks määrata muudatused kolhoosi vahendeis, mis on tingitud ühest küljest laekumistest debitoorse võlgnevuse arvel ja eelmisel aastal realiseeritud toodangu eest, teisest küljest aga kolhoosi võlgnevuse likvideerimisest aasta normipäevade eest ja võlgade tasumisest mitmesugustele organisatsioonidele ning isikutele. Samas osas antakse ka rahalistest tuludest seemnete ja söötade ostuks tehtavate mahaarvamiste kasutamise plaan.

Tulude-kulude eelarve kinnitatakse artelli liikmete üldkoosoleku poolt. Kolhoosi vahendid kulutab kolhoosi esimees ja juhatus ainult nende artiklite järgi, mis on eelarves ette nähtud.

Eelarve muutmiseks ja vahendite ülekandmiseks ühest artiklist teise on vajalik kolhoosnikute üldkoosoleku otsus. Jagamata fondi tehtavate mahaarvestuste, samuti ka administratiiv-juhtimiskulude katmise summade määramisel on kolhoosi juhatus kohustatud juhinduma põllumajandusliku artelli põhikirjas ettenähtud normidest.

Kolhoosi jagamatute fondide täiendamiseks eraldatud summad kantakse üle Põllumajanduspanka ja neid kulutatakse vastavalt kinnitatud eelarvele.

TULUDE-KULUDE EELARVE TÄITMISE ARUANDMISE KORD.

Nagu eespool mainitud, näitab tulude-kulude eelarve kolhoosi rahaliste vahendite laekumisi ja kulutamisi.

Tulude-kulude eelarve on tihedas seoses kolhoosi tootmisplaani: sissetulekud olenevad tootmisplaani täitmisest, kulutused aga tulude laekumisest, seepärast peab esimees rangelt kinni pidama üldkoosoleku poolt kinnitatud tulude-kulude eelarvest, mitte lubama ülekulutusi kulude osas, sest et iga rubla kokkuhoidu suurendab rahalisi tulusid normipäevadest.

Mitte ainult kulude, vaid ka tulude osas peab esimees tarvitusele võtma kõik abinõud, et tulude artiklid saaksid mitte ainult täidetud, vaid ka ületatud, kindlustades seega kõigi kulutuste katmist ja eraldamisi jagamata fondi täiendamiseks. Tulude osa mittetäitmine vähendab rahalist tasu normipäevade eest ja takistab kapitaal-mahutuste finantseerimist, sagedasti jäävad kapitaal-mahutuste tööd raha puudusel tegemata.

Tulude-kulude eelarve mittetäitmine oleneb peamiselt sellest, et kolhoosi esimees tegeleb vähe finantsküsimustega, laseb need minna isevooluteed, põhjendades, et ei jätku selleks aega.

Et finantsmajandus kolhoosis oleks korras, peab esimees pidevalt kontrollima tulude-kulude eelarve täitmist, nõudma arvepidajalt selle õiget ja õigeaegset arvestamist.

Aruanne tulude-kulude eelarve täitmise kohta koostatakse igas kuus või vähemalt kord kvartalis.

Näitena toome kolhoos „Edasi“ tulude-kulude eelarve täitmise aruande 1950. a. I kvartalis.

Kolhoos „Edasi“. Tulude-kulude eelarve
I osa täitmise aruanne.

T u l u d.

Art. nr.	Artikli nimetus	Eelarve järgi aastas rbl.	I kvartal		
			eelarve järgi	tegelik laekumine	% kv. plaanist
1—8	Taimekasvatusest	77 130	—	—	
10	Riiklikuks normikohustuseks antud loomakasvatuse saadused	11 430	2 300	2 420	105
11	Riiklikuks normikohustuseks elusloomadest	1 200	300	306	102
14	Müügist kolhoosikaubanduse korras loomakasvatuse saadustest	61 300	6 000	5 200	86,6
15	Müügist kolhoosikauband. korras elusloomadest	31 500	2 500	—	—
16	Muud tulud loomakasvatusest	500	125	100	80,0
19	Väljaspool tehtud tööd	7 000	7 000	4 100	58,5
20	Veojõu kasutamisest	200	50	60	120
21	% jooksev. arvelt	300	—	—	
	Kokku:	190 560	18 275	12 186	69
	Laekumised eelmise aasta operatsioonidest:				
40	Deebitoride võlgnev. katteks	4 737,92	4 037,92	3 200	79
41	Eelmise aasta toodangu realiseerimisest	6 327	6 327	2 432	38
	Kokku:	201 624,92	28 639,92	17 818	62

Selleks, et koostada tulude-kulude eelarve täitmise aruannet, on vajalik tulude laekumisi plaanida kvartalite järgi, arvestades tegelike laekumise võimalustega igas kvartalis. Toodud näitest „Edasi“ kolhoosi kohta näeme, et reaalsete summade laekumise võimalust I kvar-

talis oli kolhoosil 28 639 rubla 92 kop. ulatuses. Tegelikult laekus aga 17 818 rubla. Järelikult kolhoosi esimees ei taganud oma tööga tulude laekumist vastavalt eelarvele.

Põhjused, mis pidurdasid eelarveliste summade laekumist, tuleb põhjalikult analüüsida ja puudused kõrvaldada, sest vastasel korral oleks kolhoosi tootmisprotsess pidurdatud.

Analoogiliselt tuleb koostada tulude-kulude eelarve täitmise aruanne kulude osas. Aruanne kulude osas koosneb tulude-kulude eelarve artiklite järgi summadest, mis on ette nähtud kulutamiseks kvartalite järgi, ja summadest, mis tegelikult kulutati.

Saades iga kvartali kohta sellise aruande, on kolhoosi esimehel tunduvalt kergem juhtida kolhoosi finantsmajandust vastavalt aasta kohta koostatud tulude-kulude eelarvele ning tagada viimase täitmist ja ületamist.

KOLHOOSI BILANSS JA SELLE ANALÜÜS.

Kõik vahendid, mis kuuluvad kolhoosile seisuga aruandeaasta lõpuks (järelikult ka uue aasta alguseks), näidatakse rahalises väljenduses bilansi kujul.

Bilanss koosneb kahest lahtrist, üks lahter — vasakpoolne — on „aktiva“, teine — parempoolne — „passiva“.

Bilanss kujutab endast tähtsamat dokumenti majandi seisukorra mõistmiseks ja töö operatiivseks juhtimiseks kolhoosi esimehe poolt.

Bilansis on avaldatud väga tähtsad andmed tööde õigeks organiseerimiseks ja finantsmajanduse kordaseadmiseks, seepärast peab bilanss saama arusaadavaks kolhoosi esimehele ja juhatusele.

Et seda selgeks teha, toome näiteks Uue Elu kolhoosi bilansi seisuga 1. I 1950. a. Andmed bilansis näidatakse kahepoolses tabelis, aktivas ja passivas.

Bilansi aktiva näitab, missugused vahendid kolhoosis olemas on ja nende jaotust liikidesse. Bilansi passivapool näitab vahendite tekkimise allikaid: mis otstarbeks vahendid on määratud ja ühtlasi teeb ka vahet kolhoosi omavahendite ja võõraste, juurdehangitud vahendite vahel.

Art. nr.	Aktiva	Summa rubla- des	Art. nr.	Passiva	Summa rubla- des
1.	Põhitootmis- vahendid		8.	Jagamata fondid ja osamaksud	
	1. Tööloomad	83 959.—		1. Varade ühistami- sest ja sisseastu- mismaksud	142 448.—
	2. Produktiivloo- mad, linnud ja mesilaspered	76 234.—		2. Eraldamised tulu- dest jagamatusse fondi	21 879.—
	3. Põllutöömasinad ja riistad	17 882.—		3. Loomade sünni- ja juurdekasvu väärtus	6 598.—
	4. Inventar ja sead- med	5 102.—		4. Akumulatsiooni ehitustest ja oma ettevõtetes val- mistatud tootmis- vahenditest	362.—
	5. Transpordivahen- did	13 592.—		5. Tasuta saadud varadest	41 547.—
	6. Hooned, ehitused ja istandused nendest:	163 254.—		Kokku 1—5	212 834.—
	b) abiettevõtted	5.417.—		6. Osamaksud	177 976.—
	c) tootmistarbe- lised ehitused	143.900.—		7. Seemnefond (põ- hi- ja kindlustus- fond)	17 784.—
	d) elu- ja kultuur- otstarbega hoo- ned	13.200.—		8. Söödafond (põhi- ja kindlustus- fond)	37 044.—
	e) istandused	737.—		9. Toiduvilja kind- lustusfond	87.—
	Kokku art. 1	360 023.—		Kokku art. 8	445 725.—
2.	Noorkari ja loomad nuumal				
	1. Noorloomad	15 611.—			
	2. Loomad nuumal	2 198.—			
	Kokku art. 2	17 809.—			
3.	Saadused ja mater- jaliid		10.	Fondid abistamiseks ja kultuurilisteks vajadusteks	
	1. Saadused nendest:	16 126.—		1. Natuuras	451.—
	a) arveldusteks artelliliikmete- ga n/päevade eest	9.683 rbl.		2. Rahas	815.—
				Kokku art. 10	1 266.—

Art. nr.	Aktiva	Summa rubla- des	Art. nr.	Passiva	Summa rubla- des
	b) eraldatud rea- liseerimiseks järgmisel aastal 5 831 rbl.		6.	Võlad kolhoosi liikmetele	
	c) muudeks ots- tarveteks 612 rbl.			1. Natuuras 1949. a. n/päevade eest	9 683.—
	2. Seemned ja istu- tusmaterjal	16 128.—		2. Rahas 1949. a. n/päevade eest	35 345.—
	3. Söödad ja alla- panu	37 859.—		<hr/>	
	4. Materjalid sellest ehituseks ja kapit. remon- diks 298 rbl.	7 986.—	7.	Võlad asutistele ja isikutele	
	5. Väikeinventar	2 193.—		1. Võlad MTJ töö- de eest natuuras	71.—
	6. Abiettevõtete tooted nendest:	1 200.—		2. Võlad MTJ töö- de eest rahas	115.—
	a) eraldatud rea- liseerimiseks järgneval aastal 640 rbl.			7. Võlad kapit. mahutusteks saadud pikaaja- liste laenude alal	10 564.—
	b) ehitusteks ja kapit. remon- diks 560 rbl.			8. Võlad kapit. mahut. saadud lühiajaliste lae- nude alal	6 290.—
	<hr/>			9. Võlad Põlluma- jand. pangast saadud tootmis- laenude alal	4 705.—
	Kokku art. 3	81 492.—		10. Võlad Riigipan- gast saadud lae- nude alal	190.—
4.	Rahalised vahendid			11. Võlad varumis- organisatsioonidele	275.—
	1. Kassa	2 140.—		12. Võlad aruande- listele isikutele	152.—
	2. Jooksev arve pangas sellest kult. vajadusteks 815.—	16 422.—			
	3. Kapitalimahu- tuste arve	8 830.—			
	<hr/>				
	Kokku art. 4	27 392.—			
5.	Väärtpaberid	500.—			

Art. nr.	Aktiva	Summa rubla- des	Art. nr.	Passiva	Summa rubla- des
6.	Kolhoosi liikmete võlad			13. Võlad muudele asutistele ja isikutele	3 559.—
	1. Natuuras 1949. a. normipäevade arvel	361.—		Sellest:	
	2. Rahas 1949. a. normipäevade arvel	8 560.—		a) kohustuslikud maksed 186 rbl.	
	Kokku art. 6	8 921.—		b) võlad laenuks saadud seemnete ja muude saaduste alal 84 rbl.	
7.	Asutiste ja isikute võlad			Kokku art. 7	25 921.—
	1. MTJ võlad	125.—		sellest:	
	2. Riiklike varumisorgan. võlad	357.—		Kapit. mahut. alal (peale pangalaenude)	2670 rbl.
	3. Kooperats. organisats. võlad	890.—			
	4. Muude asutiste võlad	1 580.—			
	5. Teiste kolhooside võlad	222.—			
	6. Isikute võlad	3 275.—			
	Sellest:				
	a) Kolhoosi liikmete võlad arvelduste järgi, mis ei ole seoses tulude jaotamisega n/päevade peale	2 487 rbl.			
	b) aruandelised isikud	697 rbl.			
	c) võlad raiskamistest ja puudujääkidest	43 rbl.			
	d) traktoristide võlad natuuras	8 rbl.			
	e) traktoristide võlad rahas	40 rbl.			
	Kokku art. 7	6 449.—			

Art. nr.	Aktiva	Summa rubla- des	Art. nr.	Passiva	Summa rubla- des
	sellest:				
	a) kapit. manu- tuste alal				
	385.—				
11.	Kulutused abiette- võtete lõpetama- ta tootmisse	445.—			
12.	Kulutused lõpeta- mata ehitustesse	5 850.—			
	sellest:				
	uutele istandustele				
	300.—				
13.	Seemnefondi seem- nete kulu 1950. a. lõikuseks	1 799.—			
13a.	Tootmisvajadusteks saadud laenude arvel tehtud ku- lutused, osas, kus laen tasutakse järgnevate aas- tate tuludest	4 075.—			
13b.	Kulutused, mida ei kaeta jooksva aasta tuludest	3 185.—			
	Kokku art. 13	9 059.—			
	Kokku aktiva	517 940.—		Kokku passiva	517 940.—

Bilansi analüüsi ülesandeks on:

1. kindlaks teha kolhoosi vahendite seis ja nende tek-
kimise allikad;
2. kindlaks teha vahendite otstarbekohane kasutamine
ja nende paigutamine, vastavalt tekkimise allikatele ja
sihilistele otstarvetele;
3. kindlaks teha majandusaasta tulemused; selleks
kõrvutatakse bilansi näitajaid 1. jaanuari ja 31. detsembri
seisuga.

Vasakpoolsest lahtrist (aktiva) näeme, kuhu kolhoosi vahendid on mahutatud ja kus need asuvad. Toodud bilanss näitab, et kõiki majanduslikke vahendeid on kolhoosil 1. jaanuariks 1950. a. 517.940 rublalise summa eest, sellest tootmispõhivahendeid, põhivara, 360 023 rbl. (art. 1—6); noor- ja nuumloomi — 17 809 rbl. (art. 2); saadusi ja materjale 81 492 rbl. (art. 3 punktid 1—6); rahalisi vahendeid ühes väärtpaberitega 27 892 rbl. (art. 4 ja 5). Need vahendid on kolhoosis olemas, mida võib igal ajal tootmise vajadusteks kasutada. Peale selle on kolhoosil veel vahendeid, mis ajutiselt ei võta osa kolhoosi majanduslikust käibest, on ajutiselt deebitoride käes (6449 art. 7 p. 1—6) ja kolhoosnikute käes ettemakstud avanssidena (8921 rbl.). Nende võlgade peale on kolhoosil vastuvaidlematu õigus ja seepärast loetakse need ka tema omanduseks. Viimane liik vahendeid on mahutatud tootmisse või ehitustesse, kuid 1. jaanuariks ei andnud need veel majanduslikke tulemusi. Niisuguste vahendite hulka kuuluvad: külvatud 1949. a. talivilja seemned, ehitusteks kulutatud materjalide maksumus, kulutused lõpetamata tootmisse (art. 11—13-b).

Bilansi tabeli paremal poolel olevad arvud (passiva) näitavad:

1. Kust on kolhoos vahendid saanud?
2. Missugune on nende otstarve?
3. Kui palju on kolhoosis omi vahendeid?
4. Kui palju on võõraid ehk juurdehangitud vahendeid?

Kolhoosi omad vahendid on kõik fondid, jagatud fondid kokku 445 725 rbl. (art. 8 punktid 1—9) ning fondid abistamiseks ja kultuurilisteks vajadusteks 1266 rbl. (art. 10). Kõik ülejäänud summad on võõrad, juurdehangitud vahendid, nendest: võlad kolhoosnikutele normipäevade arvel (45 028 rbl.), võlad Põllumajandus pangale, Riigipangale ning teistele asutistele ja isikutele (25 921 rbl.).

Parempoolse lahtri kokkuvõtte võrdsus (517 940 rbl.) vasakpoolse lahtriga, s. o. aktiva ja passiva üldsummade võrdsus, ei ole mitte juhuslik, sest passivas esitatud arvud iseloomustavad neidsamu kolhoosi vahendeid, mis on esitatud aktivas, kuid iseloomustavad neid teisest küljest, nagu ülalpool nimetatud, näidates vahendite tekkimise allikaid ja nende otstarvet.

Et saada selget pilti kolhoosi seisukorrast ja juhatuse

tegevusest, tuleb bilansis olevad summad, nii aktiva kui ka passiva, jaotada rühmadesse, vastavalt vahendite otsarbe, nende tekkimise allikate ja majanduslikule iseloomule.

Silmas pidades kolhoosi põhitegevuse ülesandeid ja seoses sellega vahendite iseloomu kolhoosis, on soovitatav rühmitada bilansi andmeid järgmiselt:

- I rühm — põhivahendid ja vahendid kapitaalvahetusteks,
- II rühm — vahendid tootmisvajadusteks,
- III rühm — vahendid abistamiseks ja kultuurilisteks vajadusteks,
- IV rühm — arvestused artelli liikmetega n/päevade arvel natuuras,
- V rühm — arvestused artelli liikmetega n/päevade arvel rahas,
- VI rühm — arveldused asutiste ja isikutega.

Võtame nüüd ülaltoodud kolhoosi „Uus Elu“ bilansi ja jaotame selle rühmadesse.

I rühm — Kolhoosi põhivahendid ja vahendid kapitaalvahetusteks.

Bil. art.	Aktiva	Summa	Bil. art.	Passiva	Summa
1.	Põhivahendid Nendest hooned ja ehitused 120 000.—	360 023.—	8/1—5	Jagamatud fondid	212 834.—
			8—6.	Osamaksud	177 976.—
			7—7.	Pikaajalised panga laenuid kapit. mahutusteks	
2.	Noor- ja nuumloomad	17 809.—			
3—4.	Ehitusmaterjalid	298.—			
3—6b	Abiettevõtete tooted ehituseks ja kapit. remondiks	560.—			10 564.—
4—3.	Rahalised vahendid kapit. mahutuste arvel Põllumajand. pangas	8 830.—			
5.	Väärtpaberid	500.—			
7-a.	Võlad kolhoosile kapit. mahutuste alal	385.—			

1	2	3	1	2	3
12.	Kulutused lõpetamata ehitustes	5.850.—			
	Sellest:				
	uutes istandustes	300.—			
	Kokku I rühm	394 255.—		Kokku I rühm	410 334.—
	Aktiva ja passiva vahe, mis näitab mitteotstarbekohaselt kulutatud vahendite summat	16 079.—			

Ulaltoodud I rühma aktivas on näidatud artiklid, millesse peavad olema mahutatud kõik vahendid, mis on määratud kapit. mahutusteks, nende õigel kasutamisel.

Nagu näeme, on kolhoosi juhatus 1949. aastal kulutanud mitteotstarbekohaselt kapitaal mahutusteks kuuluvaid vahendeid 16 079 rubla võrra, millega rängalt rikkus finantsdistsipliini ja artelli põhikirja.

Et aga kõiki kolhoosi rahalisi vahendeid, mis on määratud kapitaal mahutusteks, hoitakse Põllumajanduspangas, siis tuleb vaadelda seda summat — 16 079 rbl. — kui Põllumajanduspanka sissemaksmata summat.

Õige finantsmajanduse juhul oleks olnud 1/I 1950. a. Põllumajand. pangas kapit. mahutuste arvel mitte 8 830 rbl., vaid 24 909.— (s. o. 8 820.— + mitteotstarbekohaselt kulutatud 16 079 rbl.).

Kulutused lõpetamata ehitustes 5 850 rbl. + ehitusmaterj. jääk (art. 3—4) 298 rbl + abiettevõtete tooted 560 rbl. (art. 3—6-b), kokku 6 708 rbl., teevad välja kõigest 5,6% olemasolevate hoonete ja ehituste summast (art. 1 = 120 tuh. rbl.). See näitab, et kolhoosi juhatus on 1949. aastal väga vähe tegelnud uute ehituste ja kapitaalremontidega.

I rühma passiva summad näitavad aktivas olemasolevate vahendite tekkimise allikaid, kokku 410 334 rbl., milledest on kolhoosi omi fonde 390 810 rbl. ehk 95% ja võõraid, juurdehangitud vahendeid, — pangalaenu ja võlad asutistele ja isikutele — kõigest 5%, mis näitab, et kolhoosi põhifondid on küllalt suured.

II rühm — vahendid tootmisvajadusteks.

Bil. art.	Aktiva	Summa	Bil. art.	Passiva	Summa
3—2.	Seemned ja istutusmaterjalid	16 128.—	8—7.	Seemnefondid (põhi- ja kindlustusfondid)	17 784.—
13.	Seemnete kulu 1950. aasta lõikuseks	1 799.—	8—8.	Söödafondid (põhi- ja kindlustusfondid)	37 044.—
13—a	Laenude arvel tehtud kulutused, mis kaetakse järgmiste aastate tuludest	4 075.—	7—9.	Põllumajandus-panga laenu-d tootmisvajadusteks	4 705.—
3—3.	Söödad ja allapanu	37 859.—	7—10	Riigipanga laenu-d tootmisva-jadusteks	190.—
3—4.	Materjalid (välja arvatud ehitusmaterjalid)	7 688.—			
3—5.	Väikeinventar	2 193.—			
11.	Kulutused abiettevõtete lõpetamata tootmis-se	445.—			
13—b	Kulutused, mida ei kaeta jooksva aasta tuludest	3 185.—			
	Kokku II rühm	73 372.—		Kokku II rühm Uleliigseid vahendeid	59 723.— 13 649.—

Sellest tabelist näeme, et vahendid aktivas ületavad kolhoosi põhitegevuse, põllunduse ja karjakasvatuse normaalseks tööks artelli üldkoosoleku otsusel eraldatud fondid.

Õige finantsmajanduse korral materjalide ja väikeinventari tekkimise allikaks võivad olla pangalaenud.

Võrreldes võlgnevust pankadele materjalide ja väikeinventari seisuga (aktiva art. 3—4 ja 3—5), näeme, et viimased ületavad kaugelt pangalaenude summa.

Peale selle on veel tehtud kulutusi abiettevõtetesse ja muid tootmiskulusid (art. 13-b).

Kõik need kulutused ületavad kokkuvõttes tekkimise allikad, fondid ja laenud, 13 649 rubla võrra, mis näitab, et tootmisvajadusteks on kulutatud kapit.-mahutusteks määratud vahendeid, mis on jällegi põhikirja rikkumine.

III rühm — Vahendid abistamiseks ja kultuurilisteks vajadusteks.

Bil. art.	Aktiva	Summa	Bil. art.	Passiva	Summa
3-1-e	Saadused, eraldatud abistamiseks ja muudeks otstarveteks	612.—	8-9	Eraldamised toiduvilja kindlust. fondi	87.—
			10-1	Abistamisfond natuuras	451.—
4-2	Jooksva arvel pangas raha jääk kult. vajadusteks	815.—	10-2	Fond kult. vajadusteks	815.—
			7-13-b	Kolhoosi võlad, natuuras laenuks saadud artelli liikmetelt	74.—
	Kokku III rühm	1427.—		Kokku III rühm Passiva	1 427.—

Selles rühmas on kolhoos õigesti kulutanud, sest olemasolevad vahendid vastavad fondidele.

IV rühm — Arveldused kolhoosi liikmete ja traktoristidega natuuras n/päevade arvel.

Art.	Aktiva	Summa	Art.	Passiva	Summa
3-1-a	Saadused, eraldatud väljaandmiseks liikmetele n/päevade arvel	9 683.—	6-1	Kolhoosi võlad kolhoosnikutele 1949. a. n/päevade arvel natuuras	9 683.—
6-1	Kolhoosnikute võlad natuuras 1949. a. n/päevade arvel	361.—	7/3	Võlad traktoristidele natuuras	—
7-6d	Traktoristide võlad natuuras	8.—	7/4		
	Kokku aktiva	10 052.—		Kokku passiva Vahendite ülejääk	9 683.— 369.—

See rühm näitab, et kolhoosi juhatus on eraldanud saadustelt täpselt n/päevade peale väljaandmiseks kuuluva summa, kuid avansside väljaandmisel on jällegi rikk-

nud põhikirja: 361 rubla väärtuses on antud kolhoosnikutele rohkem, kui neil õigus oli saada, ja traktoriste on üleavansseeritud 8 rubla ulatuses.

V rühm — Arveldused kolhoosi liikmetega ja traktoristidega rahas n/päevade arvel.

Art. nr.	Aktiva	Summa	Art. nr.	Passiva	Summa
4—1	Rahalised vahendid		6—3	Kolhoosi võlad liikmetele 1949. aasta n/päevade arvel	
	a) kassas	2 140.—			
4—2	b) jooksva arvel (välja arvatud jääk kult. vajadusteks)	15 607.—	7—5 7—6	Võlad traktoristidele	35 345.—
3—1b	Saadused, eraldatud realiseerimiseks 1950. a.	5 831.—			
3—6a	Abiettevõtete tooted, eraldatud realiseerimiseks 1950. a.	640.—			
6—3	Kolhoosi liikmete võlad jooksva aasta n/päevade arvel	8 560.—			
7—6e	Traktoristide võlad	40.—			
	Kokku V rühma aktiva	32 818.—		Kokku V rühma passiva	35 345.—
	Rahaliste vahendite puudujääk väljamaksmiseks n/päevade arvel	2 527.—			

Selle rühma andmed näitavad, et kolhoosis puudub rahalisi vahendeid väljamaksmiseks kolhoosnikutele 2 527 rbl. Peale selle on ettemakstud avanssides kinni: art. 6—3 8 560 rbl. ja art. 7—6-a 40 rbl., kokku 8 600 rubla, nõnda et väljamaksmiseks puudub kokku 11 127 rubla (2 527 + 8 560 + 40) ehk 31%, see tähendab, et 31% kolhoosnikuid peab ootama oma rahalise tasu kättesaamist, nii kaua kui teised tasuvad oma võlad.

Et õigeaegsel tasude väljamaksmisel on väga suur tähtsus, ei tohi kolhoosi juhatus mitte lubada üleavansseerimist, mille tõttu peavad kannatama teised kolhoosnikud.

VI rühm — Vahendid arveldustes asutiste ja isikutega.

See rühm peegeldab vahekorda asutiste ja isikutega, nimelt bilansi aktivapoolel olevad summad, art. 7—1—5, kellele kolhoosi juhatus on saadusi välja andnud ilma tasumata. Passivapool aga näitab kolhoosi võlgnevust asutistele ja isikutele. — Ülaloodud kolhoosi „Uus Elu“ bilansi järgi on debitoorseid võlgu aktiva art. 7 kokku 6 449 rbl.; välja arvatud võlgnevus, mis on sisse võetud rühmadesse I, IV ja V, jääb võlgu 6 016 rbl.; kreditoorne võlgnevus aga, passiva art. 7—1—13, on kokku 25 921 rubla., välja arvatud võlad, mis on sisse võetud rühmadesse I, II, III, IV, ja V = 24 493 rbl., jääb kolhoosi võlgu teistele asutistele ja isikutele 1 428 rbl. Seega ületab debitoorne võlgnevus kreditoorse 4 588 rubla võrra.

Seaduses on ette nähtud aegumise tähtajad võlgade sissenõudmiseks ja nimelt:

1. vaietes riiklike ettevõtete ja asutistega, teiste kolhooside, kooperatiivide ja teiste ühiskondlike organisatsioonidega poolteist aastat;

2. kolhoosnikute kolhoosivahelistes hagides tasude pärast n/päevade eest — üks aasta;

3. kolhoosi hagides füüsiliste isikute vastu — kolm aastat. Seepärast peab kolhoosi juhatus bilanssi analüüsides hoolikalt läbi vaatama deebitoride nimekirja ja viibimata esitama hagid võlgade sissenõudmiseks ja edaspidi mitte lubama debitoorse võlgnevuse kasvu.

Lõpuks toome kokkuvõtte bilansi analüüsist.

Et vahendite puudujääkide ja liigsete vahendite summad on võrdsed, siis näitab see, et bilansist on kõik summad rühmadesse võetud.

Lahter „Vahendite puudujääk“ näitab mitteotstarbekohaselt kulutatud vahendeid, võrreldes kõnesoleva rühma vahendite tekkimise allikatega, samuti puudujääki kolhoosi kohustuste katteks.

Lahter „Üleliigsed vahendid“ näitab vahendite olemasolu suuremas ulatuses, kui võimalus oli teha vastavalt

vahendite tekkimise allikatega, ja vahendite ülejääki kolhoosi kohustuste katteks.

Kokkuvõte

vahendite kõrvutamisest nende tekkimise allikatega:

Rühmad	Vahendite puudujääk	Liigsed vahendid
I. põhivahendid ja vahendid kapit. mahutusteks	16 079.—	—
II. vahendid tootmisvajadusteks	—	13 649.—
III. vahendid abistamiseks ja kult. vajadusteks	—	—
IV. vahendid väljaandmiseks n/päevade arvel natuuras	—	369.—
V. vahendid väljamaksmiseks n/päevade peale rahas	2 527.—	—
VI. vahendid arveldustes asutiste ja isikutega	—	4 588.—
Kokku	18 606.—	18 606.—

Nagu rühmade kokkuvõttest näha, on peamine finantsdistipliini rikkumine toimunud I ja II rühmas, kus vahendid, mis olid määratud kapit. mahutusteks, on kulutatud tootmisvajadusteks, nagu materjalide ja väikeinventari ostuks, mitmesugusteks töödeks tootmisvajadusteks, mis ei ole kaetud jooksva aasta tuludest ja osalt on läinud koguni debitoorsesse võlgnevusse.

Bilansi analüüsiks võib olla rakendatud mitte ainult ülaltoodud rühmitus, vaid ka mõni teine rühmitamise kord, kuid igatahes tuleb silmas pidada, et rühmades oleksid ühesuguse majandusliku iseloomuga vahendid.

Ülaltoodud tabelite järgi on igas kolhoosis täielik võimalus oma kolhoosi bilansi analüüsimiseks, selleks et saada selge pildi eelmise aasta juhatuse tegevusest finantsalal, mis aitab käesoleval aastal kõrvaldada kõik eelmisel aastal tehtud vead ja võtta kõik abinõud tarvitusele õige finantsmajanduse sisseseadmiseks.

Bilansi analüüsi andmed peavad saama kolhoosi juhatusele ja revisjonikomisjonile juhtnööriks töös ja arusaadavaks tehtud kõigile kolhoosi liikmetele.

KASUTATUD KIRJANDUS

1. Stalin, „Leninismi küsimusi“.
2. UK(b)P Ajaloo Lühikursus.
3. Stalinlik Põllumajandusliku Artelli põhikiri.
4. Kolhooside aastaaruanded.

SISUKORD

Sissejuhatuseks	3
Kolhoosi juhtimise demokraatlikud alused	5
Artelli üldkoosolek	8
Üldkoosoleku ettevalmistamine ja läbiviimine	11
Artelli juhatus	16
Artelli juhatuse valimise kord	26
Kolhoosi ühismajapidamise üleandmise ja vastuvõtmise kord juhatuse ümbervalimise korral	30
Kolhoosi ühismajapidamise juhtimise struktuurist	35
Kolhoosi esimehe töö organiseerimine ja selle meetodid	38
Abiks kolhoosi esimehele	43
Kollektiivse majapidamise igakülgne arendamine	43
Kolhoosi keskuse eraldamine ja planeerimine	45
Kolhoosi maa-ala kasutamise organiseerimine	47
Kolhoosi ühisloomakasvatuse arendamine	48
Teiste majapidamisharude organiseerimine	53
Abiettevõtete organiseerimine	54
Töö organiseerimine ja töötasu kolhoosis	56
Töö tasu taimekasvatuses	60
Tootmisvahendite üleandmise ja kinnistamise kord tootmis- brigaadidele	67
Tootmisvahendite kinnistamise kord üksikutele brigaadi liik- metele	70
Töö normimisest kolhoosis	72
Tootmise plaanimine	74
Normipäevade kulutamise plaanimine	75
Tööjõu ja tootmisvahendite kasutamine	77
Töö organiseerimine loomakasvatuses	82
Töö organiseerimine hobusekasvatuses	83
Lisatöötasu maksmise korrast	86
Kolhoosi finantsmajandus	95
Tulude-kulude eelarve	101
Tulude-kulude eelarve täitmise aruandmise kord	103
Kolhoosi bilanss ja selle analüüs	105

Vastutav toimetaja V. Last

Tehniline toimetaja E. Plaks

Ladumisele antud 29. IX 1950. Trük-
kimisele antud 18. XI 1950. Paber
54:84 cm $\frac{1}{16}$. Trükiarv 3000. Trüki-
poognaid 7,5. Formaadile 60:92 kohal-
datud trükipoognaid 6,16. Arvutus-
poognaid 7,25. MB-08681. Tellimise
nr. 1812. Trükikoda „Punane Täht”,
Tallinn. Pikk 54/58.

На эстонском языке

Ф. Комаров

Руководство колхоза.

Hind rbl 4.10

RBL 4.10

A-18754

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00448682 7